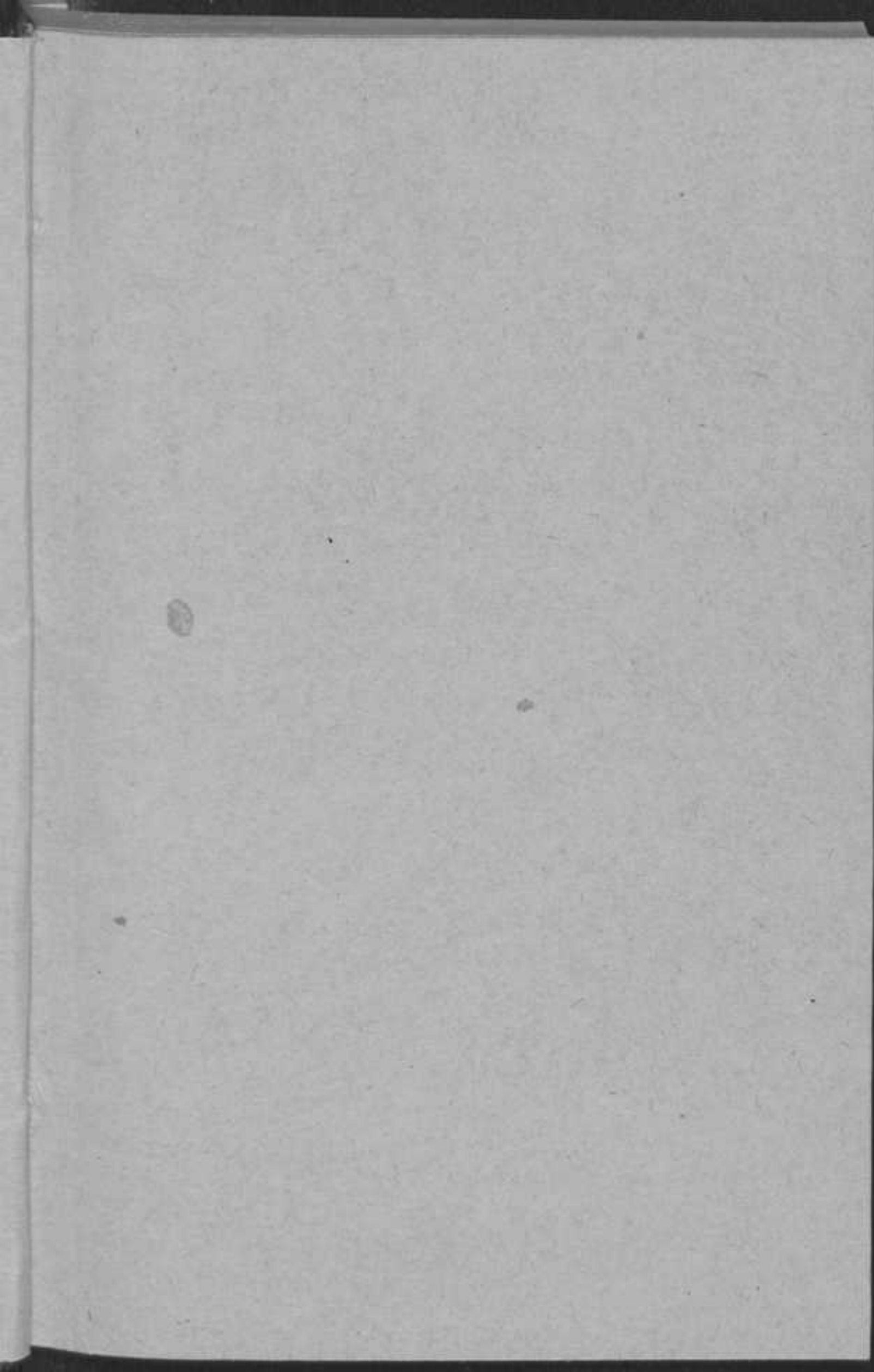
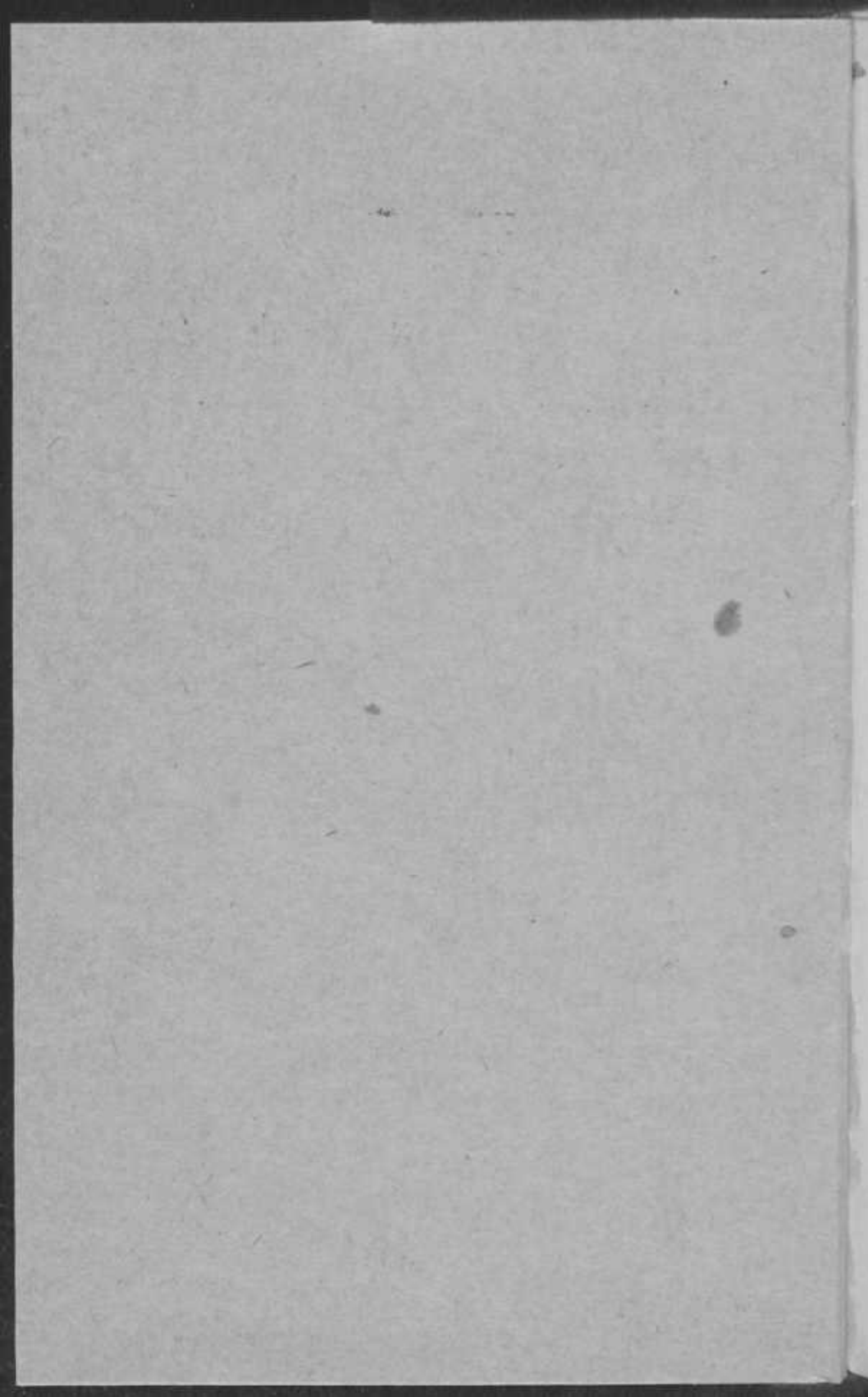

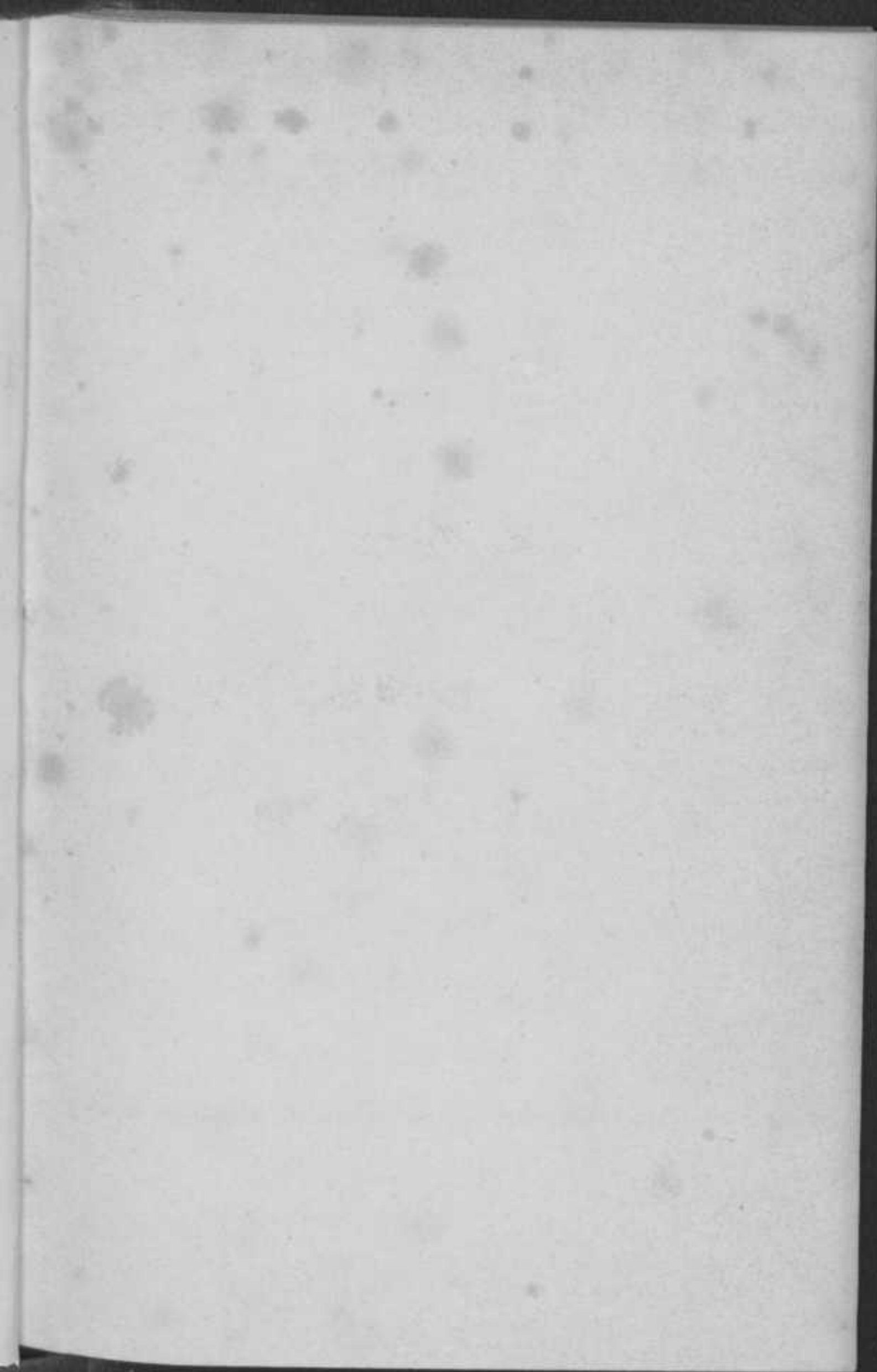

BIBLIOTHEEK
DER
TECHNISCHE HOGESCHOOL
DELFT

DELFTSCHE
STUDENTEN-ALMANAK.

815 F

D. J. Storm Brijsing

Dellische

STUDEN REIN AEMANET

INSPICE ET CAUTUS ERIS.

Johann Bryner

Delftsche
STUDIEN TEN ALMANAKS

T.H.S.
BIBLIOTHEEK
DELFT.

Gravé par J. Spanier, à Haghe.

INSPICE ET CAUTUS ERIS.

DELFTSCHE
STUDENTEN-ALMANAK

VOOR

1859.

TE DELFT, BIJ W. BEETS.

—
1859.

INHOUD.

Kalender.

Tijdperken	Bladz. 3.
Guldengetal, Epacta, enz.	„ 3.
Zons- en Maansverduisteringen	„ 4.
Verjaardagen der leden van het Koninklijke Huis	„ 6.
Akademische Gedenkdagen	„ 8.
Kalender	„ 9.
Tafel van het lengen en korten der dagen	„ 21.
Schijngestalten der Maan	„ 23.
Paasch-tafel voor 1860—1871	„ 25.

Vertrek der Posten.

Vertrek der Posten van het Postkantoor te Delft	„ 26.
Opgave der uren ter bezorging van brieven aan het Postkantoor	„ 28.

Voornaamste Reisgelegenheden in Nederland.

Vertrek der Diligences	„ 29.
„ „ Trek- en Marktschuiten	„ 31.

Vertrek der Post- en Voetboden	Blz. 35.
„ „ Dorpsnuiten	„ 37.
Verdere reisgelegenheden in Nederland	„ 39.
Vertrek der Spoortreinen	„ 60.

Akademie.

Hoogleraren, enz.	„ 72.
Opgave der Collegie-uren	„ 74.
Akademische Inrigtingen	„ 81.
Reglement op het bezoek der Bibliotheek	„ 82.

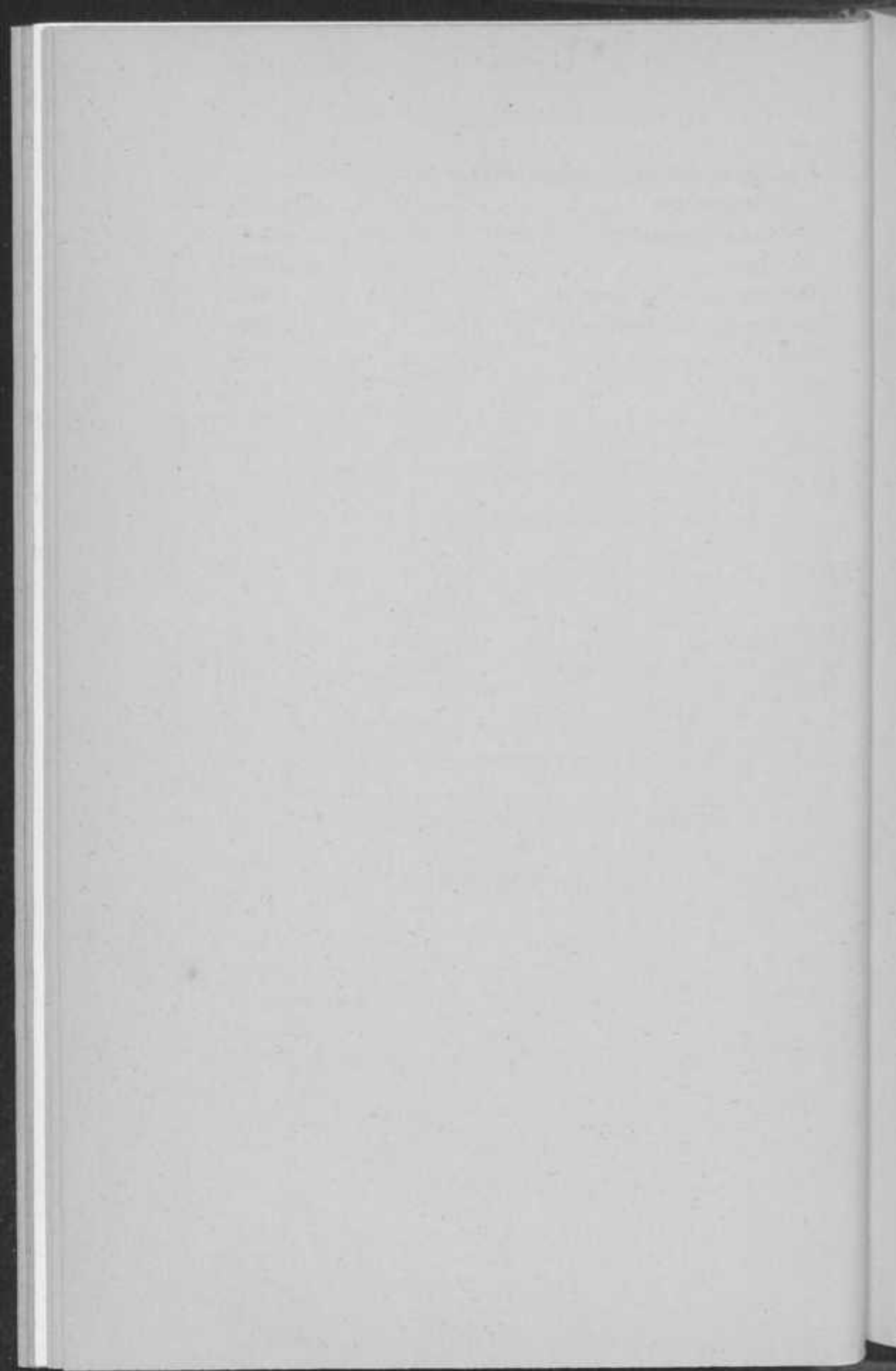
Studentencorps.

Naamlijst der leden van het Corps	„ 87.
Geen leden van het Corps	„ 96.
Ambtenaren 1 ^e klasse	„ 97.
Getal der ingeschrevenen op de rollen dezer Akademie	„ 99.
Commissiën uit de Studenten	„ 100.
Lijst der Disputen	„ 103.
Promotiën	„ 104.
Vervolg op de Geschiedenis der Delftsche Akademie	„ 107.

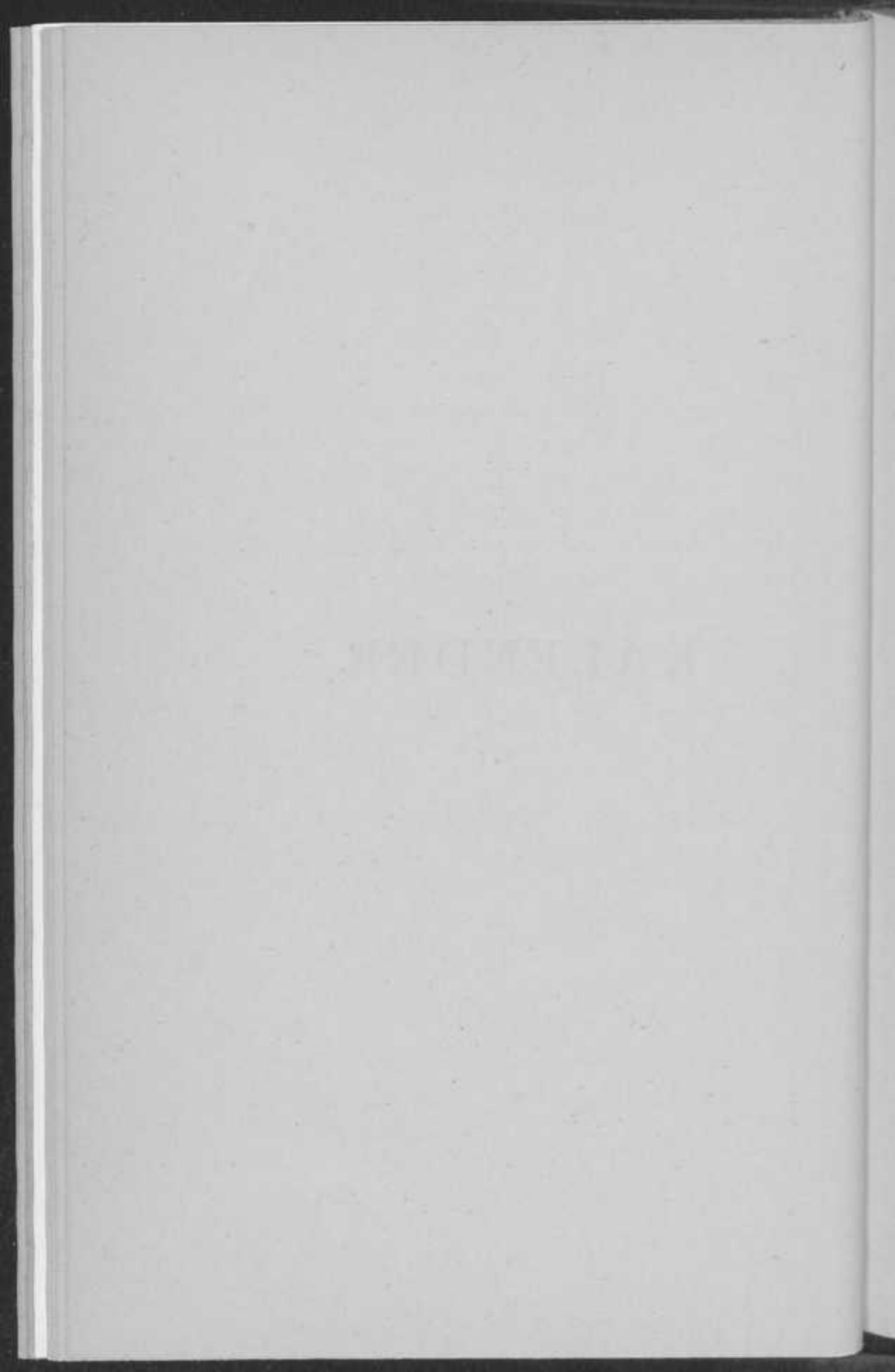
Mengelwerk.

Staaltjen van plagiaat	„ 129.
Bladvulling	„ 135.
Vriendschap	„ 136.
Vooruitgang of behoud?	„ 137.
Les Belles de nuit	„ 153.
Sur la tombe d'une fiancée	„ 155.
Eerzucht	„ 156.
Met het schuitje naar den Haag	„ 167.
Het einde van een zamenzwering	„ 178.

Rariteiten, die nog dagelijks te Delft te zien of te verkrijgen zijn	Blz. 205.
De Avondschemering	„ 206.
De Jengd	„ 211.
Het tegenwoordig Tooneel	„ 212.
Javaansche Dichtstukjes	„ 229.
Varia	„ 232.

KALENDER.

TIJDPERKEN.

Het jaar 1859 van de Christelijke jaartelling
is het jaar:

- 7367—7368 volgens de hedendaagsche Grieken.
 6572 volgens de Juliaansche periode.
 5620 sedert de schepping, volgens de Israëlitcn (aanvan-
 gende 29 Sept. 1859).
 2635 sedert de eerste Olympiade, of het 3^e jaar van de
 659^e Olympiade.
 2612 sedert de stichting van Rome, volgens Varro.
 2606 volgens de jaartelling van Nobonassar.
 1787 volg. de jaartelling van Adji Śākā (aanv. 11 Aug. 1858).
 1275 van de Hegira (aanvangende 11 Aug. 1858).
 280 sedert de Unie van Utrecht.
 46 van de Herstelling van Nederland.

	<i>Gregoriaansche Kalender.</i>	<i>Juliaansche Kalender.</i>
Het Guldengetal	XVII.	XVII.
De Epacta.	XXVI.	VII.
De Zonnecirkel	XX.	XX.
De Romeinsche Indictie.	H	H.
De Zondagsletter.	B	D.

JAARGETIJDEN.

- De Lente begint den . . . 21 Maart.
 De Zomer „ „ . . . 22 Junij.
 De Herfst „ „ . . . 23 September.
 De Winter „ „ . . . 22 December.

ZONS- EN MAANSVERDUISTERINGEN

VOOR HET JAAR 1859.

Er zullen dit jaar vier Zons- en twee Maansverduisteringen plaats hebben, die echter geen van allen in Nederland zichtbaar zijn.

ZONSVERDUISTERING, 3 FEBRUARIJ.

Zichtbaar alleen in de nabijheid van de Zuidpool.

MAANSVERDUISTERING, 17 FEBRUARIJ.

Zichtbaar in Amerika, Australië en het oostelijk gedeelte van Azië.

ZONSVERDUISTERING, 4 MAART.

Zichtbaar in het noordelijk gedeelte van Azië, het noordwestelijk gedeelte van Amerika en het noordelijk gedeelte van den Stillen Oceaan.

ZONSVERDUISTERING, 29 JULIJ.

Zichtbaar in het noordelijk gedeelte van Azië, het oostelijk van Noord-Amerika en de noordelijk gelegen landen van Europa, namelijk de Faroë eilanden en het noordelijk gedeelte van Lapland en Finland.

MAANSVERDUISTERING, 13 AUGUSTUS.

Zigtbaar in Australië en gedeeltelijk in Azië, Afrika en het zuidelijk gedeelte van Europa.

ZONSVERDUISTERING, 28 AUGUSTUS.

Zigtbaar in het zuid-oostelijk gedeelte van Afrika, het zuidelijk gedeelte van Madagascar en het zuidelijke deel van den Atlantischen en van den Stillen Oceaen.

VERJAARDAGEN

DEE

LEDEN VAN HET KONINKLIJK HUIS.

- 19 Januarij. H. M. Anna Paulowna, Koningin-Weduwe,
geb. 1795.
- 1 Februarij. Louisa Augusta Wilhelmina Amalia
van Pruissen, Gemalin van Prins Frederik,
geb. 1808.
- 19 „ Z. M. Willem Alexander Paul Frederik
Lodewijk, Koning Willem III, geb.
1817.
- 28 „ Willem Frederik Karel, Prins der
Nederlanden, geb. 1797.
- 8 April. Wilhelmina Maria Sophia Louisa,
Erf-Groot-Hertogin van Saxon-Weimar-
Eisenach, geb. 1824.
- 3 Mei. Karel Lodewijk Eugenius, Hertog
van Scandinavië, Kroonprins van Zweden
en Noorwegen, Schoonzoon van Prins
Frederik, geb. 1826.
- 9 „ Wilhelmina Frederika Louisa Char-
lotta Marianna, Prinses der Neder-
landen, geb. 1810.
- 20 „ Amalia Maria da Gloria Augusta,
Hertogin van Saxon-Weimar-Eisenach,
Gemalin van Prins Hendrik, geb. 1830.

-
- 13 Junij. Willem Frederik Hendrik, Prins der
Nederlanden, geb. 1820.
- 17 „ H. M. Sophia Frederika Mathilda,
Koningin der Nederlanden, geb. Prinses
van Wurtemberg, geb. 1818.
- 24 „ Karel Alexander Augusta Jan, Erf-
Groot-Hertog van Saxon-Weimar-Eisenach,
Schoonbroeder des Konings, geb. 1818.
- 5 Julij. Wilhelmina Frederika Anna Elisa-
beth Maria, tweede dochter van Z. K. H.
Prins Frederik, geb. 1841.
- 5 Augustus. Wilhelmina Frederika Alexandrina
Anna Louisa, Kroonprinses van Zwe-
den en Noorwegen, geb. 1828.
- 25 „ Willem Alexander Karel Frederik
Hendrik, Prins der Nederlanden, geb.
1851.
- 4 September. Z. K. H. Willem Nicolaas Alexander
Frederik Karel Hendrik, Prins van
Oranje, Kroonprins der Nederlanden, geb.
1840.
-

AKADEMISCHE GEDENKDAGEN.

- 4 Jan. 1843. Oprigting van de Akademie te Delft.
8 „ 1632. Stichting van het Athenaeum te Amsterdam.
8 Febr. 1575. Stichting van de Hoogeschool te Leiden.
16 „ 1830. Stichting van het Athenaeum te Deventer.
26 Mrt. 1636. Stichting van de Hoogeschool te Utrecht.
23 Aug. 1614. Stichting van de Hoogeschool te Groningen.
25 Sept. 1816. Stichting van de Hoogeschool te Gent.

JANUARIJ, 31 dagen.

1 Zaturdag.	Nieuwjaarsdag.
2 Zondag.	
3 Maandag.	
4 Dingsdag.	
5 Woensdag.	
6 Donderdag.	Drie Koningen.
7 Vrijdag.	
8 Zaturdag.	
9 Zondag.	
10 Maandag.	
11 Dingsdag.	
12 Woensdag.	
13 Donderdag.	1 Januarij 1859 voor de Grieken.
14 Vrijdag.	
15 Zaturdag.	
16 Zondag.	
17 Maandag.	
18 Dingsdag.	
19 Woensdag.	
20 Donderdag.	
21 Vrijdag.	
22 Zaturdag.	
23 Zondag.	
24 Maandag.	
25 Dingsdag.	
26 Woensdag.	
27 Donderdag.	
28 Vrijdag.	
29 Zaturdag.	
30 Zondag.	
31 Maandag.	

FEBRUARIA, 28 dagen.

1	Dingsdag.	
2	Woensdag.	
3	Donderdag.	
4	Vrijdag.	
5	Zaterdag.	
6	Zondag.	
7	Maandag.	
8	Dingsdag.	
9	Woensdag.	
10	Donderdag.	
11	Vrijdag.	
12	Zaterdag.	
13	Zondag.	
14	Maandag.	
15	Dingsdag.	
16	Woensdag.	
17	Donderdag.	
18	Vrijdag.	
19	Zaterdag.	
20	Zondag	Septuagesima.
21	Maandag.	
22	Dingsdag.	
23	Woensdag.	
24	Donderdag.	
25	Vrijdag.	
26	Zaterdag.	
27	Zondag.	Sexagesima.
28	Maandag.	

MAART, 31 dagen.

1 Dingsdag.	
2 Woensdag.	
3 Donderdag.	
4 Vrijdag.	
5 Zaterdag.	
6 Zondag.	Quinquagesima.
7 Maandag.	
8 Dingsdag.	Vastenavond.
9 Woensdag.	Aschdag.
10 Donderdag.	
11 Vrijdag.	
12 Zaterdag.	
13 Zondag.	Quadragesima.
14 Maandag.	
15 Dingsdag.	
16 Woensdag.	Quatertemper.
17 Donderdag.	
18 Vrijdag.	
19 Zaterdag.	
20 Zondag.	Reminiscere.
21 Maandag.	
22 Dingsdag.	
23 Woensdag.	
24 Donderdag.	
25 Vrijdag.	
26 Zaterdag.	
27 Zondag.	Oculi.
28 Maandag.	
29 Dingsdag.	
30 Woensdag.	
31 Donderdag.	

APRIL , 30 dagen.

1	Vrijdag.	
2	Zaturdag.	
3	Zondag.	Laetare.
4	Maandag.	
5	Dingsdag.	
6	Woensdag.	
7	Donderdag.	
8	Vrijdag.	
9	Zaturdag.	
10	Zondag.	Judica.
11	Maandag.	
12	Dingsdag.	
13	Woensdag.	
14	Donderdag.	
15	Vrijdag.	
16	Zaturdag.	
17	Zondag.	Palmzondag.
18	Maandag.	
19	Dingsdag.	
20	Woensdag.	
21	Donderdag.	
22	Vrijdag.	Goede Vrijdag.
23	Zaturdag.	
24	Zondag.	Paschen.
25	Maandag.	2 ^e Paaschdag.
26	Dingsdag.	
27	Woensdag.	
28	Donderdag.	
29	Vrijdag.	
30	Zaturdag.	

MEI, 31 dagen.

1 Zondag.	Quasimodo.
2 Maandag.	
3 Dingsdag.	
4 Woensdag.	
5 Donderdag.	
6 Vrijdag.	
7 Zaturdag.	
8 Zondag.	Miseric.
9 Maandag.	's Gravenhaagsche kermis.
10 Dingsdag.	
11 Woensdag.	
12 Donderdag.	
13 Vrijdag.	
14 Zaturdag.	
15 Zondag.	Jubilate.
16 Maandag.	
17 Dingsdag.	
18 Woensdag.	
19 Donderdag.	
20 Vrijdag.	
21 Zaturdag.	
22 Zondag.	Cantate.
23 Maandag.	
24 Dingsdag.	
25 Woensdag.	
26 Donderdag.	
27 Vrijdag.	
28 Zaturdag.	
29 Zondag.	Rogate.
30 Maandag.	
31 Dingsdag.	

JUNI, 30 dagen.

1 Woensdag.	Delftsche Paardemarkt.
2 Donderdag.	Hemelvaartsdag.
3 Vrijdag.	
4 Zaterdag.	
5 Zondag.	
6 Maandag.	
7 Dingsdag.	
8 Woensdag.	
9 Donderdag.	
10 Vrijdag.	
11 Zaterdag.	
12 Zondag.	1 ^e Pinksterdag.
13 Maandag.	2 ^e Pinksterdag.
14 Dingsdag.	
15 Woensdag.	Quatertemper.
16 Donderdag.	
17 Vrijdag.	
18 Zaterdag.	
19 Zondag.	
20 Maandag.	
21 Dingsdag.	
22 Woensdag.	
23 Donderdag.	
24 Vrijdag.	
25 Zaterdag.	
26 Zondag.	
27 Maandag.	
28 Dingsdag.	
29 Woensdag.	
30 Donderdag.	

JULIJ, 31 dagen.

- 1 Vrijdag.
- 2 Zaterdag.
- 3 Zondag.
- 4 Maandag.
- 5 Dingsdag.
- 6 Woensdag.
- 7 Donderdag.
- 8 Vrijdag.
- 9 Zaterdag.
- 10 Zondag.
- 11 Maandag.
- 12 Dingsdag.
- 13 Woensdag.
- 14 Donderdag.
- 15 Vrijdag.
- 16 Zaterdag.
- 17 Zondag.
- 18 Maandag.
- 19 Dingsdag.
- 20 Woensdag.
- 21 Donderdag.
- 22 Vrijdag.
- 23 Zaterdag.
- 24 Zondag.
- 25 Maandag.
- 26 Dingsdag.
- 27 Woensdag.
- 28 Donderdag.
- 29 Vrijdag.
- 30 Zaterdag.
- 31 Zondag.

Begin der Hondsdagen.

AUGUSTUS, 31 dagen.

- 1 Maandag.
- 2 Dingsdag.
- 3 Woensdag.
- 4 Donderdag.
- 5 Vrijdag.
- 6 Zaturdag.
- 7 Zondag.
- 8 Maandag.
- 9 Dingsdag.
- 10 Woensdag.
- 11 Donderdag.
- 12 Vrijdag.
- 13 Zaturdag.
- 14 Zondag.
- 15 Maandag.
- 16 Dingsdag.
- 17 Woensdag.
- 18 Donderdag.
- 19 Vrijdag.
- 20 Zaturdag.
- 21 Zondag.
- 22 Maandag.
- 23 Dingsdag.
- 24 Woensdag.
- 25 Donderdag.
- 26 Vrijdag.
- 27 Zaturdag.
- 28 Zondag.
- 29 Maandag.
- 30 Dingsdag.
- 31 Woensdag.

Rotterdamsche kermis.

Einde der Hondsdagen.

SEPTEMBER, 30 dagen.

- 1 Donderdag.
- 2 Vrijdag.
- 3 Zaturdag.
- 4 Zondag.
- 5 Maandag.
- 6 Dingsdag.
- 7 Woensdag.
- 8 Donderdag.
- 9 Vrijdag.
- 10 Zaturdag.
- 11 Zondag.
- 12 Maandag.
- 13 Dingsdag.
- 14 Woensdag.
- 15 Donderdag.
- 16 Vrijdag.
- 17 Zaturdag.
- 18 Zondag.
- 19 Maandag.
- 20 Dingsdag.
- 21 Woensdag.
- 22 Donderdag.
- 23 Vrijdag.
- 24 Zaturdag.
- 25 Zondag.
- 26 Maandag.
- 27 Dingsdag.
- 28 Woensdag.
- 29 Donderdag.
- 30 Vrijdag.

Quatertemper.

OCTOBER, 31 dagen.

- 1 Zaturdag.
- 2 Zondag.
- 3 Maandag.
- 4 Dingsdag.
- 5 Woensdag.
- 6 Donderdag.
- 7 Vrijdag.
- 8 Zaturdag.
- 9 Zondag.
- 10 Maandag.
- 11 Dingsdag.
- 12 Woensdag.
- 13 Donderdag.
- 14 Vrijdag.
- 15 Zaturdag.
- 16 Zondag.
- 17 Maandag.
- 18 Dingsdag.
- 19 Woensdag.
- 20 Donderdag.
- 21 Vrijdag.
- 22 Zaturdag.
- 23 Zondag.
- 24 Maandag.
- 25 Dingsdag.
- 26 Woensdag.
- 27 Donderdag.
- 28 Vrijdag.
- 29 Zaturdag.
- 30 Zondag.
- 31 Maandag.

Hervorming.

NOVEMBER, 30 dagen.

- 1 Dingsdag.
- 2 Woensdag.
- 3 Donderdag.
- 4 Vrijdag.
- 5 Zaterdag.
- 6 Zondag.
- 7 Maandag.
- 8 Dingsdag.
- 9 Woensdag.
- 10 Donderdag.
- 11 Vrijdag.
- 12 Zaterdag.
- 13 Zondag.
- 14 Maandag.
- 15 Dingsdag.
- 16 Woensdag.
- 17 Donderdag.
- 18 Vrijdag.
- 19 Zaterdag.
- 20 Zondag.
- 21 Maandag.
- 22 Dingsdag.
- 23 Woensdag.
- 24 Donderdag.
- 25 Vrijdag.
- 26 Zaterdag.
- 27 Zondag.
- 28 Maandag.
- 29 Dingsdag.
- 30 Woensdag.

1° Advent.

DECEMBER, 31 dagen.

1 Donderdag.	
2 Vrijdag.	
3 Zaterdag.	
4 Zondag.	2 ^e Advent.
5 Maandag.	
6 Dingsdag.	St. Nicolaas.
7 Woensdag.	
8 Donderdag.	
9 Vrijdag.	
10 Zaterdag.	
11 Zondag.	3 ^e Advent.
12 Maandag.	
13 Dingsdag.	
14 Woensdag.	
15 Donderdag.	
16 Vrijdag.	
17 Zaterdag.	
18 Zondag.	4 ^e Advent.
19 Maandag.	
20 Dingsdag.	
21 Woensdag.	
22 Donderdag.	
23 Vrijdag.	
24 Zaterdag.	
25 Zondag.	Kersmis.
26 Maandag.	2 ^e Kersdag.
27 Dingsdag.	
28 Woensdag.	
29 Donderdag.	
30 Vrijdag.	
31 Zaterdag.	Oudejaarsdag.

T A F E L

VAN HET LENGEN EN KORTEN DER DAGEN, GEDURENDE HET JAAR 1859.

		<i>Opkomst der zon.</i>	<i>Ondergang der zon.</i>
Jan.	1 's Morgens	8 u. 13 min.	's Avonds 3 u. 54 min.
"	11 "	8 u. 9 min.	" 4 u. 7 min.
"	21 "	8 u. 0 min.	" 4 u. 23 min.
"	31 "	7 u. 46 min.	" 4 u. 41 min.
Febr.	9 "	7 u. 31 min.	" 4 u. 59 min.
"	19 "	7 u. 12 min.	" 5 u. 18 min.
Maart	1 "	6 u. 50 min.	" 5 u. 36 min.
"	11 "	6 u. 27 min.	" 5 u. 55 min.
"	21 "	6 u. 4 min.	" 6 u. 12 min.
"	31 "	5 u. 41 min.	" 6 u. 30 min.
April	9 "	5 u. 20 min.	" 6 u. 45 min.
"	19 "	4 u. 57 min.	" 7 u. 3 min.
"	29 "	4 u. 36 min.	" 7 u. 20 min.
Mei	9 "	4 u. 17 min.	" 7 u. 37 min.
"	19 "	4 u. 1 min.	" 7 u. 53 min.
"	29 "	3 u. 48 min.	" 8 u. 6 min.
Junij	8 "	3 u. 40 min.	" 8 u. 17 min.
"	18 "	3 u. 38 min.	" 8 u. 23 min.
"	28 "	3 u. 40 min.	" 8 u. 25 min.
Julij	8 "	3 u. 48 min.	" 8 u. 21 min.
"	18 "	3 u. 59 min.	" 8 u. 11 min.
"	28 "	4 u. 14 min.	" 7 u. 58 min.
Aug.	7 "	4 u. 29 min.	" 7 u. 41 min.
"	17 "	4 u. 46 min.	" 7 u. 21 min.
"	27 "	5 u. 3 min.	" 7 u. 0 min.

—

*Opkomst
der zon.*

*Ondergang
der zon.*

Sept.	6	's Morgens	5 u. 19 min.	's Avonds	6 u. 37 min.
"	16	"	5 u. 36 min.	"	6 u. 13 min.
"	26	"	5 u. 53 min.	"	5 u. 50 min.
Oct.	6	"	6 u. 10 min.	"	5 u. 26 min.
"	16	"	6 u. 26 min.	"	5 u. 3 min.
"	26	"	6 u. 46 min.	"	4 u. 42 min.
Nov.	5	"	7 u. 4 min.	"	4 u. 23 min.
"	15	"	7 u. 22 min.	"	4 u. 6 min.
"	25	"	7 u. 40 min.	"	3 u. 54 min.
Dec.	5	"	7 u. 55 min.	"	3 u. 46 min.
"	15	"	8 u. 6 min.	"	3 u. 44 min.
"	25	"	8 u. 12 min.	"	3 u. 48 min.

—

SCHIJNGESTALTEN DER MAAN,

GEDURENDE HET JAAR 1859.

Januarij	4	's Morgens	6 u. 23 min.	N. M.
"	12	's Morgens	8 u. 20 min.	E. K.
"	19	's Nachts	12 u. 46 min.	V. M.
"	25	's Avonds	9 u. 42 min.	L. K.
Februarij	3	's Morgens	2 u. 1 min.	N. M.
"	10	's Avonds	8 u. 37 min.	E. K.
"	17	's Middags	11 u. 39 min.	V. M.
"	24	's Namiddags	3 u. 18 min.	L. K.
Maart	4	's Avonds	8 u. 8 min.	N. M.
"	12	's Morgens	5 u. 36 min.	E. K.
"	18	's Avonds	10 u. 42 min.	V. M.
"	26	's Morgens	10 u. 24 min.	L. K.
April	3	's Middags	11 u. 15 min.	N. M.
"	10	's Middags	12 u. 18 min.	E. K.
"	17	's Morgens	10 u. 3 min.	V. M.
"	25	's Morgens	5 u. 42 min.	L. K.
Mei	2	's Avonds	10 u. 11 min.	N. M.
"	9	's Namiddags	5 u. 56 min.	E. K.
"	16	's Avonds	10 u. 4 min.	V. M.
"	24	's Avonds	11 u. 46 min.	L. K.
Junij	1	's Morgens	8 u. 7 min.	N. M.
"	7	's Nachts	11 u. 45 min.	E. K.
"	15	's Middags	11 u. 14 min.	V. M.
"	23	's Namiddags	3 u. 30 min.	L. K.
"	30	's Namiddags	3 u. 38 min.	N. M.
Julij	7	's Morgens	6 u. 51 min.	E. K.
"	15	's Morgens	1 u. 51 min.	V. M.
"	23	's Morgens	4 u. 23 min.	L. K.
"	29	's Avonds	10 u. 41 min.	N. M.

Augustus	5	's Namiddags	4 u. 19 min.	E. K.
"	13	's Namiddags	5 u. 32 min.	V. M.
"	21	's Namiddags	2 u. 43 min.	L. K.
"	28	's Morgens	6 u. 11 min.	N. M.
September	4	's Morgens	5 u. 2 min.	E. K.
"	12	's Voormiddags	9 u. 29 min.	V. M.
"	19	's Nachts	11 u. 11 min.	L. K.
"	26	's Namiddags	2 u. 53 min.	N. M.
October	3	's Avonds	9 u. 30 min.	E. K.
"	12	's Nachts	12 u. 49 min.	V. M.
"	19	's Morgens	6 u. 40 min.	L. K.
"	26	's Nachts	1 u. 30 min.	N. M.
November	2	's Namiddags	5 u. 16 min.	E. K.
"	10	's Namiddags	3 u. 3 min.	V. M.
"	17	's Namiddags	2 u. 4 min.	L. K.
"	24	's Namiddags	2 u. 40 min.	N. M.
December	2	's Namiddags	2 u. 48 min.	E. K.
"	10	's Morgens	4 u. 10 min.	V. M.
"	16	's Avonds	10 u. 13 min.	L. K.
"	24	's Morgens	6 u. 44 min.	N. M.

PAASCH-TAFEL.

VOOR 1860—1871.

1860	den	8	April, Schrikkeljaar.
1861	„	31	Maart.
1862	„	20	April.
1863	..	5	April.
1864	„	27	Maart, Schrikkeljaar.
1865	„	16	April.
1866	„	1	April.
1867	„	21	April.
1868	„	12	April, Schrikkeljaar.
1869	„	28	Maart.
1870	„	17	April.
1871	„	9	April.

VERTREK DER POSTEN VAN HET KANTOOR TE DELFT.

De brieven, bestemd voor de Noordelijke provinciën, worden telkens verzonden met de spoortreinen op Amsterdam en Rotterdam, en per nachtpost; die voor de Zuidelijke provinciën met de spoortreinen op Rotterdam. De brieven voor België gaan 's avonds ten half 9 ure per post over Breda; die voor Noord-Brabant, Zeeland, Frankrijk, Engeland en de Koloniën 's avonds om 9 uur.

Met den spoortrein op Rotterdam worden telkens verzonden de brieven voor Duitschland, Zweden, Noorwegen en Rusland.

De laatste dagen van verzending voor den Oost-Indischen landpost zijn:

over Southampton	den 1 ^{en} en 16 ^{en}	van elke maand;
„ Triëst	den 4 ^{en} en 22 ^{en}	„ „ „
„ Marseille	den 8 ^{en} en 24 ^{en}	„ „ „

Voor de West-Indische brievemalen:

over Southampton den 14^{en} en den vóórlaatsten dag van elke maand.

Het is intusschen in het wintersaizoen raadzaam den laatsten dag van expeditie niet af te wachten.

De verkiezing der wijze van verzending moet op de brieven worden uitgedrukt door de woorden over Southampton, Triëst of Marseille, daar ze zonder die bepaalde aanwijzing per scheepsgelegenheid worden verzonden.

De brieven kunnen gefrankeerd en ongefrankeerd worden verzonden.

Aan een gedwongen frankering evenwel zijn onderworpen de brieven naar Napels en Sicilië, in zoover de verzending

over Duitschland geschiedt; naar Spanje en Portugal, naar Turkije en de Levant, naar alle vreemde Koloniën, Landen of Bezittingen in andere werelddeelen, en eindelijk naar de Nederlandsche bezittingen Banka, Palembang en Riouw in Oost-Indië, St. Eustatius en St. Martin in West-Indië en naar die op de kust van Guinea.

Voor het frankeren van brieven kan men zich van postzegels bedienen, die aan het Postkantoor verkrijgbaar zijn.

Het Kantoor is geopend van 's morgens zeven tot half negen, van tien tot 's namiddags half vier en 's avonds van zes tot negen uur.

Des Zondags evenwel is het Kantoor van twee uur tot half vier gesloten.

Tot de afgifte en uitbetaling van Postwissels is het Kantoor geopend van 's morgens half elf tot 's namiddags drie uur, behalve op Zondag.

OPGAAF VAN DE UREN,

tot wanneer de Brieven aan het Postkantoor te Delft, ter verzending met den Spoortrein, kunnen worden bezorgd; alsmede het vertrek der treinen.

Aanvang den 1^{en} October 1858.

De bezorging der brieven moet geschieden vóór:	OM TE VERTREKKEN MET DEN SPOORTREIN NAAR:	Ligting van de Brieven-Bus aan het Akademiegebouw.	
7 u. 40 m.	Amsterdam 8 u. 2 m.	7 u. 25 m.	N ^o . 1.
10 u. 40 m.	Rotterdam 11 u. 1 m.	10 u. 25 m.	N ^o . 2.
11 u. 45 m.	Amsterdam 12 u. 16 m.	11 u. 30 m.	N ^o . 3.
1 u. 30 m.	Rotterdam 1 u. 51 m.		
3 u. 40 m.	Amsterdam 4 u. 6 m.	3 u. 30 m.	N ^o . 4.
6 u. 35 m.	Amsterdam 7 u. 1 m.	6 u. 20 m.	N ^o . 5.
6 u. 35 m.	Rotterdam 7 u. 3 m.		
9 u. — m.	Rotterdam 10 u. 1 m.	7 u. 30 m.	N ^o . 6.

Des Zondags hebben alleen de ligtingen N°. 1, 3 en 5 plaats.

VOORNAAMSTE REISGELEGENHEDEN IN NEDERLAND.

DILIGENCE-DIENSTEN.

DIENST VAN VAN GEND EN LOOS.

Van Amsterdam op Antwerpen door Delft, dagelijks des morgens ten half 3 uur van Delft.

Van Antwerpen naar Amsterdam door Delft, des avonds ten 10 uur van Delft.

Rijden af van het logement den Gouden Molen, bij P. A. Hesse, nabij de Haagpoort.

STOOMBOOT- EN SPOORWEG-EXPEDITIE.

DE VRIENDSCHAP, ONDERNEMING VAN J. P. KOENS & CO.

Nachtdienst tusschen Rotterdam door Delft naar Amsterdam, dagelijks des avonds ten 11 ure van Delft.

Van Amsterdam door Delft naar Rotterdam, des morgens ten vier ure van Delft.

Nadere informatiën zijn te bekomen bij Mej. van Heyningen, Heeren-Logement bij de Haagpoort, en het Hulpkantoor der Onderneming op de Binnen-Watersloot.

Van Monster over 's Gravenhage naar Delft, en terug, alle Donderdagen des morgens ten half 6 ure; en van de herberg de Vink te 's Gravenhage, ten acht ure naar Delft eene Diligence; terug des middags ten 1 ure van Delft, en ten 2 ure van de herberg de Vink.

Van 's Gravesande naar Delft en terug, alle Donderdagen des morgens ten 6 ure van 's Gravesande, en des namiddags ten 1 ure terug.

Kantoor dezer diensten te Delft, bij Mej. van Heyningen, Heeren-Logement nabij de Haagpoort.

ONDERNEMING VAN H. O. VAN MUNSTER, J. P. KOENS
EN H. S. VAN HEUMEN.

Verzending van Goederen door het geheele rijk, Engeland, geheel Deutschland en België, met de Spoortreinen, Diligences en Stoombooten.

De Onderneming belast zich voortdurend met het incasseren van wissels, verzenden van Gelds-waarden en Effecten, verrigten van commissiën, alles tegen een zeer verminderd tarief.

Het hulpkantoor der onderneming te Delft, bij W. Koens, Binnen-Watersloot.

ALGEMEENE EXPEDITIE-MAATSCHAPPIJ VAN
TIMMERMANS EN COMP.

Deze Maatschappij belast zich met de Expeditie van alle Goederen, Geldspeciën, Effecten enz. dagelijks op en van alle Spoortreinen, op geheel Noordelijk- en Zuidelijk Deutschland en langs den Rijn, in correspondentie met de Keulsche Stoomboot-Maatschappij; naar Zwitserland, Italië, Oostenrijk, Beijeren en Wurtemberg; alsmede Maandag en Vrijdag's namiddags van Amsterdam naar Oldenburg, Bremen, Hamburg, Osnabruck, Lubeck en verder geheel Hanover, Denemarken en Zweden.

Informatiën zijn te bekomen aan het kantoor dezer Onderneming, gevestigd te Delft, bij G. A. de Haak, Binnen-Watersloot, bij de Koornbeurs.

ORDE OP HET VERTREK DER TREK- EN MARKTSCHUITEN.

van Delft op 's Gravenhage.

Van 1 April tot 30 September 's morgens ten 7, half 8, half 9 en 9 ure, en van half 10 tot 's avonds half 9, alle uren op het half uur. Van 1 October tot 31 Maart, 's morgens ten 7, 8 en 9 ure, en van half 10 tot 's avonds half 8 ure, op het half uur. De pakschuit Maandag en Vrijdag 's morgens ten 6 ure.

van 's Gravenhage op Delft.

Van 1 April tot 30 September, van 's morgens half 6 tot 's avonds half 9 ure, alle uren op het half uur. Van 1 October tot 31 Maart, van 's morgens half 7 tot 's avonds half 8, op elk half uur.

De pakschuit, Maandag, Dingsdag, Woensdag en Zaterdag 's morgens ten 9 ure, en Donderdags in den Zomer 's morgens ten 5, en 's Winters ten 6 ure.

van Delft op Rotterdam.

Van 1 April tot 30 September alle uren, van 's morgens 7 tot 's avonds 8 ure, uitgezonderd 's namiddags ten 1 en 4 ure. Van 1 tot 30 October, alle uren van 's morgens 7 tot 's avonds 7 uur, uitgezonderd 's namiddags ten 1 en 4 ure. Van 1 November tot 31 Maart 's morgens ten 8, 10 en 12 uur, 's namiddags 3, 5 en 's avonds ten 7 uur.

De pakschuit dagelijks, uitgezonderd des Zondags en de maanden November—Februarij, des namiddags ten 2 uur; en het geheele jaar door behalve de maanden November—Februarij alle Dingsdagen, 's morgens ten half 9 ure, een marktschuit, behalve de gewone marktschuit der vroegbeurt.

van Rotterdam op Delft.

Van 1 April tot 31 October van 's morgens ten 7 ure tot 's avonds ten 7 ure, uitgezonderd ten 8 ure 's morgens, en van 1 November tot 31 Maart 's morgens ten 7, 9 en 12 ure en des namiddags 1, 4 en 6 uur.

Het geheele jaar door alle Dingsdagen des namiddags ten half 3 ure, een marktschuit behalve die der vroegbeurt. Informatiën te bekomen bij den Commissaris van gemelde veeren W. Wigmans.

van Delft op Leijden en terug.

Van Delft 's morgens ten 9 ure; van Leijden 's namiddags 2½ ure. Informatiën te bekomen bij den heer G. Boet, in de Haagpoort, Commissaris van genoemd Veer.

Pakschuit. Dingsdag, Donderdag, Vrijdag 11½ uur naar Leijden.

van Delft op Schiedam.

Pakschuit. Vrijdags 's morgens ten 7 ure, en terug des namiddags ten 3 ure. Afvaart voor de Stads-Herberg in het Zuideinde.

van Schiedam op Delft.

Donderdag 's morgens ten 7 ure, en terug 's namiddags ten 3 ure.

van Delft op Maassluis.

's Namiddags des Zomers ten 5 ure, en van 1 October tot ult. Maart ten 7 ure.

van Maassluis op Delft.

's Morgens het geheele jaar door, ten 5 uur.

van Delft op Vlaardingen.

In de Zomermaanden 's namiddags ten 4 ure, en ten 3 ure in de Wintermaanden. Een markschuit Donderdags 's middags ten 12 ure en 's namiddags ten 3 ure.

van Vlaardingen op Delft.

's Morgens ten 6 ure en Donderdags nog een des morgens ten 4 ure.

Van Delft op Amsterdam.

Op Dingsdag, Donderdag en Zaterdag, des namiddags ten 3 ure.

van Amsterdam op Delft.

Op dezelfde dagen en uren.

van Schiedam door Delft op Haarlem.

Zaturdags 's morgens, en van Delft 's namiddags ten 3 ure. Ook vaart er 's Woensdags namiddags ten 2 ure een pakschuit van Delft naar Haarlem.

van Schiedam door Delft op Utrecht.

Woensdag morgen ten 10 ure en van Delft 's morgens ten 11 ure.

van Vlaardingen door Delft op Utrecht.

Woensdag namiddag van Vlaardingen en Donderdag des morgens ten 11 ure van Delft. Deze schnit neemt ook goederen mede voor Amersfoort en omliggende plaatsen in de provincie Utrecht.

NB. Voor bovengenoemde plaatsen worden bestellingen aangenomen bij den Commissaris J. P. Tasseron, Voorstraat, Wijk VI N. 296, alsmede aan het veer van de Leydsche marktschuit naast de Lutherse Kerk.

van Delft op Alkmaar.

Om de 14 dagen, des Woensdags 's morgens ten 8 ure. Ligplaats voor de Branderij de Papegaai.

De schuiten naar Alphen, Oudshoorn. Waddingsveen, Boskoop, Hazerswoude enz. varen des Dingsdags voormiddags af.

Die van Noordwijk, Zwammerdam, Bodegraven, Noordwijkerhout en Voorschoten vertrekken Dingsdags avonds vóór 7 ure. Bestellingen bij P. A. Hesse, nabij de Haagpoort.

POST- EN VOETBODEN.

- Postbode van Nootdorp. Komt alle dagen in de stad, uitgezonderd des Zondags; vertrekt 's namiddags ten 1 ure. Adres bij H. Koster, Boekhandelaar, Oude Delft.
- J. van den Berg. Bode op Wateringen, Poeldijk, Monster en 's Gravesande. Komt Maandag, Dingsdag, Donderdag, Vrijdag en Zaturdag in de stad; vertrekt tegen 1 ure. Adres bij Pijpers, Vischmarkt.
- A. Bokhoove. Commissionair, gaat Maandag, Woensdag, Vrijdag en Zaturdag naar den Haag. Woont op den Burgwal, W. III, No. 305.
- C. van den Bas. Postbode van Delft op Zoetermeer, Zegwaard en Benthuijzen. Vertrekt Maandag, Woensdag en Vrijdag, 's namiddags ten 5 ure. Adres bij H. v. Kan, Breedstraat.
- K. Bijzen. Postbode van Delft naar Pijnacker. Vertrekt alle dagen 's morgens ten 8 ure. Adres Oosteinde Wijk I, No. 197.
- M. Brederveld. Postbode van Schipluiden op Delft. Komt alle dagen in de stad; vertrekt des namiddags. Adres bij G. Vielaars, achter de Oude-Kerk.
- J. Dijkshoorn. Postbode van de Lier. Dagelijks, uitgezonderd Donderdag en Zondag. Vertrekt 's namiddags ten half 12 ure. Bestellingen worden aangenomen bij de Wed. Bladergroen, Oude Delft.

- G. Klijnes. Bode van Voorburg op Delft. Komt Maandag, Woensdag en Zaterdag in de stad. Adres bij de Wed. Bladergroen op het Oude Delft.
- N. Lok. Bode op Wateringen, Poeldijk, Monster en Ter Heide. Komt dagelijks, uitgezonderd des Donderdags. Vertrekt 's namiddags ten 2 ure. Adres bij van der Gaag, Oude Delft, hoek Oude Kerk.
- C. Redeker. Westlandsche Postbode. Komt alle dagen, uitgezonderd des Zondags. Vertrekt van Delft, 's namiddags ten 2 ure. Adres bij de Wed. ter Smette, Groote Markt.
- P. A. van Swieten, Bode op den Haag. Gaat Dingsdag, Donderdag en Zaterdag, naar den Haag. Bestellingen worden aangenomen bij de Wed. Bladergroen, op het Oude Delft, naast de Akademie.
-

VERTREK DER DORPSCHUITEN.

Berkel. Donderdags 's middags ten 12 ure. Ligplaats voor de Wed. Bante, op de Koornmarkt.

's Gravesande. Donderdags voormiddags ten half 12 ure. Ligplaats voor het Oude Westlandsche Veerhuis, nabij de Haagpoort.

Kwintsheul, Poeldijk, Monster, Naaldwijk, Hondsholredijk en Loosduinen, Donderdags ten 11 ure. Ligplaats voor de Wed. van der Kraaij aan de Voorstraat.

Leydschendam, Donderdags. Ligplaats des morgens ten 10 ure, aan de Voorstraat, voor de Brouwerij de P.

De Lier en de Lee. Donderdags ten half 12 ure. Ligplaats voor het Westlandsche Veerhuis op de Binnenwatersloot.

Maasland. Donderdags ten 11 ure. Ligplaats voor de Herberg de Zwarte Raaf, op de Binnenwatersloot.

Maassluis. Donderdag en Zaterdag 11 uur. Binnenwatersloot Zwarte Raaf.

Nootdorp. Dingsdag, Donderdag en Zaterdag ten 1 ure. Ligplaats in het Vrouwjattenland, voor de Grutterij de Blaauwe Star.

Overschie. Dingsdag ten 3 ure, en Donderdag ten 1 ure. Ligplaats voor J. van der Gaag, Zuideinde.

Pijnacker. Donderdag en Zaterdag ten half 12 ure. Ligplaats voor P. A. Engelbrecht, Oosteinde.

Rijswijk. Donderdag. Ligplaats des morgens ten 10 ure aan de Pepersteeg.

Schipluiden en 't Woud. Donderdag ten 11 ure. Ligplaats op de Binnenwatersloot voor de Herberg de Zwarte Raaf. Voorburg. Donderdag ten 1 ure van de Haagpoort. Er komt ook een schuit alle Dingsdagen ten 5 ure van Rotterdam door Delft. Ligplaats voor P. D. Hesse, in het logement de Gouden Leeuw nabij de Haagpoort.

Wateringen. Dingsdag, Donderdag en Zaterdag in de Zomermaanden, ten 11 ure; Donderdag en Zaterdag in de Wintermaanden, ten 12 ure. Ligplaats aan het Nieuwe Schippers Veerhuis op de Voorstraat.

Zoetermeer en Zegwaard, Donderdag ten 12 ure. Ligplaats als boven, op de Voorstraat.

Zuidbuurt. Donderdag ten 11 ure. Ligplaats op de Binnenwatersloot.

VERDERE REISGELEGENHEDEN

IN NEDERLAND.

NB. Voor de plaatsen aan de spoorwegen gelegen zie men mede het afzonderlijk tarief.

Van Amsterdam

naar Alkmaar, over Zaandam en Wormerveer, Stoomboot tweemaal daags. In de Zomermaanden 's morgens 7 en 's namiddags 1 uur; in de Wintermaanden 's morgens $7\frac{1}{2}$ en 's namiddags $2\frac{1}{2}$ uur.

„ Amersfoort, Diligence van v. d. Hoek, op de Botermarkt, Maandag 's morgens 4 uur.

Over Muiden en Naarden, naar Amersfoort. Diligence v. d. Horst, Cingel, 514, dagelijks.

Nog een Diligence Wed. Cruse, Botermarkt. Maandag 's namiddags 5 uur.

„ Antwerpen, over Haarlem, 's Hage, Delft, Rotterdam, Dordt, en Breda. Diligence van van Gend en Loos, 's avonds kwartier voor 9 uur; aankomst te Antwerpen 's namiddags ten 2 uur, vóór het vertrek der spoortreinen naar Mechelen, Leuven, Brussel en Gend, in correspondentie met Parijs enz.

„ Appingadam, beurtschip om de 5 of 6 weken.

„ Assen, beurtman van 1 Februarij tot half December, Woensdag om de 14 dagen, één uur voor boomsluiten; verder om de drie weken. Terug, Vrijdag om de 14 dagen, 's morgens 5 uur.

- naar Blokzijl, beurtman Dingsdag en Vrijdag; van 6 December tot 1 Februarij alléén Dingsdag een uur vóór boomsluiten.
- „ Bolsward, beurtman alléén van 1 Februarij tot 6 December, Vrijdag 2 uur vóór boomklokluiden.
- „ Broek, beurtschip Maandag, Woensdag, en Vrijdag 's namiddags ten 4 uur.
- „ Buiksloot. Zie naar het Tolhuis.
- „ Delfzijl, met het schip op de Lemmer.
- „ Deventer, beurtschip Dingsdag en Vrijdag een uur vóór het luiden der boomklok; van 6 December tot 12 Februarij, alleen Vrijdag 's namiddags 3 uur.
- „ Dokkum, beurtschip alleen van 1 Maart tot 30 November, Woensdag om de 14 dagen.
- „ Elburg, beurtschip Dingsdag, Donderdag en Zaterdag 's avonds een uur vóór boomsluiten; 's winters Dingsdag niet.
- „ Enkhuizen, Stoomboot Dingsdag, Donderdag en Zaterdag, 's morgens 7 uur.
Idem. Beurtman Woensdag en Vrijdag.
Zie ook naar Hoorn en Medemblik.
- „ Enschedé, met het schip op Deventer.
- „ Franeker, beurtschip van Februarij tot December op Dingsdag.
- „ Genemuiden, beurtschip Maandag een uur voor boomsluiting.
- „ Gouda en terug, beurtschip van 15 April tot 15 September, 's middags ten half vier uur. De overige maanden ten 4 uur.
- „ Hamburg, Stoomboot den 5, 10, 15, 20, 25 en 30 van elke maand, in den vroegen morgen.

- naar Harlingen, Stoomboot Dingsdag, Donderdag en Zaterdag, 's morgens 7 uur.
- „ Idem, beurtschip van April tot Sept. Maandag, Woensdag en Vrijdag een uur vóór boomklokluiden.
- „ Hasselt, beurtschip van December tot Maart, Maandag; van Maart tot 19 Julij, Zondag, Maandag, Woensdag en Vrijdag, alsmede van 21 Augustus tot 31 Oct. 's Zomers alle dagen 1 uur vóór boomklokluiden.
- „ den Helder over Alkmaar, barge, dagelijks, behalve Maandag, 's morgens 7 uur. Ook met de stoomboot naar het Tolhuis, van 1 Maart tot 31 October 's namiddags ten 4 uur, en van 1 November tot Februarij, Dingsdag, Donderdag en Zaterdag 1 uur, en van daar per Dilig. over Purmerende naar Hoorn en Enkhuizen.
- „ Hoorn, zie naar Medemblik en den Helder.
- „ Hull, Stoomb. den 5, 10, 15, 20, 25 en 30 van elke maand.
- „ Joure, beurtschip Maandag 2 uur vóór boomsluiten.
- „ Kampen; beurtschip Maandag, Woensdag en Vrijdag een uur vóór boomsluiten; van December to Februarij Maandag en Vrijdag 's namiddags 3 uur.
- „ Idem, Stoomb. dagelijks behalve Zond. 's morg. 6 uur.
- „ Leeuwarden, beurtschip van 22 Februarij tot 6 December, Woensdag en Zaterdag; en verder alléén Zaterdag $\frac{2}{3}$ uur vóór boomsluiten.
- „ de Lemmer, beurtschip, van half Februarij tot 12 November, dagelijks; verder Maandag, Woensdag en Vrijdag, 2 uur vóór boomsluiten.
- „ Idem, Stoomboot Maandag, Woensdag en Vrijdag 's-morgens 7 uur.
- „ Meppel, beurtm. Dingsd. en Zaturd.; van 6 Dec. tot 2

Februarij alléén Dingsdag, een uur vóór boomsluiten, naar Medemblik. Met de Stoomboot naar het Tolhuis, verder met de Barge naar Buiksloot, van 1 April tot 30 September Dingsdag, Donderdag en Zaterdag, en van 1 October tot 31 Maart, alleen Dingsdag een diligence ten 9 uur van Buiksloot over Purmerende en Hoorn naar Medemblik. Naar Enkhuizen vindt men een diligence aan het Medemblikker tolhuis te Hoogcarspel.

„ Muiden en Naarden. Trekschuit van 1 Mei tot 30 September 5 maal, van 1 October tot 31 Maart 4 maal en gedurende April 3 maal daags.

„ Purmerende. Zie naar Medemblik.

„ Rotterdam, over Haarlem, Leiden, 's Hage en Delft diligence Koens, Dam; dagelijks 's avonds half 10 uur.

„ Sloten (Vriesland) beurtman van 25 Februarij tot December 's Maandags 2 uur vóór boomsluiten.

„ Sneek, beurtman van 6 tot 25 December Dingsdag en Zaterdag; tot 1 Februarij alleen Dingsdag, vervolgens tot ultimo Februarij, Dingsdag en Zaterdag; en overigens Dingsdag, Donderdag en Zaterdag, $\frac{1}{4}$ uur vóór boomsluiten.

„ Steenwijk, beurtschip Dingsdag en Zaterdag een uur vóór boomsluiten.

„ Tolhuis. Van 1 April tot 30 September raderboot of zeilschuit, 's morgens 6, 's middags 12 en 1 uur; voorts alle uren een stoomboot met het slaan der volle uren, tot het sluiten van den boom, en van 1 October tot 31 Maart een raderboot, 's morgens 7 uur; een stoomboot van 8 uur 's morgens tot 's avonds 5 uur, uitgenomen ten 12 uur.

naar Weesp, trekschuit van 16 Maart tot 15 November
4 maal en van 16 November tot 15 Maart 2 maal
daags; doch Maandags 3 maal.

naar Zaandam, stoomboot des zomers 6 maal, 's winters
2 maal daags.

„ Zwolle, stoomboot dagelijks behalve Woensdag.

„ Zwolle, beurtschip dagelijks 's namiddags 3 uur,
uitgezonderd van 19 December tot 11 Februarij, dan
Dingsdag, Donderdag en Zaterdag.

„ Zutphen, beurtschip Donderdag.

„ Zwartsluis, beurtschip, van Februarij tot December,
Dingsdag en Zaterdag; verder alleen Dingsdag een uur
voor boomsluiten.

van Alkmaar

naar Amsterdam, stoomboot dagelijks tweemaal, des zo-
mers 's morgens kwartier voor 6 en 's namiddags half 2;
's winters 's morgens ten 7 en 's namiddags 1 uur. Ook
met de barge dagelijks.

„ den Helder, barge 2 maal daags.

van Amersfoort

naar Amsterdam, over Naarden, Muiden, enz.

Diligence v. d. Horst, dagelijks.

Diligence wed. Cruse, Maandag, 's morgens 5 uur.

„ Utrecht, diligence van Nijmegen, 's morgens half 6,
kwartier voor 11 en 's namiddags 3 uur.

van Appingadam

naar Groningen, trekschuit Dingsdag en Vrijdag 's mor-
gens 6 uur; de overige dagen, behalve Zon- en Feest-
dagen, 5 uur.

van Arnhem

- naar Breda, over 's Hertogenbosch en tusschenliggende plaatsen, dilig. v. d. Horst, dagelijks 's morgens 11 uur (na aankomst van den 1sten spoortrein).
- „ Deventer, over Doesburg en Zutphen, dilig. v. d. Horst, (na aankomst van den 2den trein).
- „ Emmerik, diligence van Gend en Loos, na aankomst van den laatsten spoortrein, 's avonds half 10 uur. Nog een stoomboot Zondag en Donderdag, 's namiddags omstreeks 3 uur.
- „ Kampen, stoomboot 3 maal 's weeks, 's morg. 5 uur.
- „ Keulen enz., stoomboot 's morgens 6 uur.
- „ Kleef, over Nijmegen, dilig. 's avonds kwart over 8 uur.
- „ Leeuwarden, over Zutphen, Deventer, Zwolle en Groningen, diligence, na aankomst van den 1sten spoortrein.
- „ Nijmegen, diligence Koens, 's morg. kwart. voor 11 en 's namiddags 3 uur. Zie ook naar Kleef, stoomboot 's morgens 11 uur en 's namiddags 8 uur, in correspondentie met den spoortrein op Amsterdam.
- „ Rotterdam, stoomboot Maandag, Woensdag en Zaterdag 's morgens 9 uur.
- „ Zutphen, na aankomst van ieder spoortrein.

van Assen

- naar Groningen, diligence 's namiddags 4 uur.
- „ Meppel, jaagschuit 's morgens 8 uur, dagelijks.
- „ Zwolle, over Meppel, diligence, 's morgens 11 uur.

van Bergen op Zoom

- naar Antwerpen, diligence 's morgens 5 uur. Ook per passerende stoomboot van Rotterdam.

- naar Breda, diligence 's avonds half 6 uur en Dingsdag,
Donderdag en Zaterdag, 's morgens half 6 uur.
„ Rotterdam, per passerende stoomboot van Antwerpen.

van Breda

- naar Amsterdam, diligence 's namiddags 2 uur.
„ Antwerpen, diligence 's morgens 5 en 10, 's zomers
3 en 's winters kwart voor 4 uur.
„ Bergen op Zoom, diligence 's morgens ten 5 uur
25 min. en Dingsdag en Zaterdag 's namiddags 4 uur.
„ Geertruidenberg, dilig. 's zomers 's morgens half 5,
's winters 's morg. 5 uur, doch 's Maandags altijd half 4.
„ Grave, over Tilburg en 's Hertogenbosch, 's morgens
half 5 en 's namiddags 4 uur.
„ den Moerdijk, diligence 's morgens 11 uur.
„ Rotterdam, dilig. van Gend en Loos 's morg. 6 uur.
„ Utrecht, over Gorinchem, diligence 's morgens half 6;
ook eene diligence 's zomers 's morg. 10 en 's namidd.
5 uur, 's winters 's morgens 5 en kwart voor 10 uur.

van Culemborg

- naar Rotterdam, stoomboot 's Maandags 's morgens 5 uur;
andere dagen half 8 uur, uitgezonderd Zondags.
„ Utrecht, dilig. na aankomst der boot van Rotterdam.

van Deventer

- naar Amsterdam, dilig. dagelijks 's morgens 7 en 11 uur.
„ Nijmegen, over Zutphen en Arnhem, diligence 's mor-
gens kwart voor 7 en 11 uur.
„ Rotterdam, diligence 's avonds 10 uur.

van Dordrecht

- naar Amsterdam, diligence 's namiddags 5 uur.
 „ Rotterdam, stoomboot 's morgens half 9 en 's namiddags 5, en een 's morgens 7 en 's namiddags 12 en 's avonds 3 uur en 6 uur.
 „ den Moerdijk, stoomboot 's morgens 6 en 's namiddags half 2 uur.

van Edam

- naar Amsterdam, over Monnikendam, trekschuit 's morgens 6 en 8 uur, 's namiddags half 2 en 7 uur.
 „ Hoorn, trekschuit 's morgens 6, half 11 en 's namiddags half 5 uur.

van Enkhuizen

- naar Amsterdam, stoomboot komende van Harlingen, Zondag, Woensdag en Vrijdag.
 „ Harlingen, stoomboot Dingsd., Donderd en Zaturd.
 „ Hoorn, postwagens 's zomers 's morgens ten 7 en 's winters 8 uur; 's namiddags het geheele jaar ten 4 uur.

van Franeker

- naar Harlingen, diligence Woensdag 's morgens 9 uur.
 „ Leeuwarden, diligence Vrijdag 's morgens 8 uur.

van Geertruidenberg

- naar Rotterdam, stoomboot 's zomers, Maandags 's morgens 5 en de overige dagen half 7 uur, behalve Zondag. 's Winters Maandag 's morgens 5 en de overige dagen 7 uur, behalve Zondag.

van Gorinchem

- naar Antwerpen, over Breda, diligence 's zomers, 's mor-

- gens kwart voor 12 en 's namiddags half 4; 's winters 's namiddags kwart over 12 en half 5 uur.
- naar 's Hertogenbosch, stoomboot 's zomers 's middags 12 en 's namiddags 4 uur; 's winters 's morgens 11 en 's namiddags 12 uur.
- „ Heusden, stoomboot 's namiddags half 5 uur.
- „ Keulen, stoomboot dagelijks. Varieert naar den stand van het water, doch gewoonlijk 's morgens 9 uur.
- „ Nijmegen, stoomboot 's morgens 9 uur.
- „ Rotterdam, over Dordt, stoomboot Maandag, Dingsdag 's morgens half 6. Woensdag, Donderdag, Vrijdag en Zaterdag 's morgens half 6 en 's namiddags 1 uur, en Zondag 's morgens half 7 uur Winterdienst Maandag, Dingsdag 's morgens half 6 uur en Woensdag, Donderdag, Vrijdag en Zaterdag half 8 uur.
- „ Utrecht, diligence 's morgens kwart over 8, en kwart over 9; 's zomers 's namiddags half 3 en 's winters 's namiddags kwart voor 2 uur.
- „ Venlo, stoomboot Dingsdag en Vrijdag 's morg. 4 uur.

van Gouda

- naar Rotterdam, stoomboot 's zomers 's morgens 7 en 's namiddags 2 uur; 's winters 's morgens 7 uur.
- „ Idem, diligence alle uren in 3 uren.
- „ Utrecht, diligence driemaal daags in 5 uren.

van 's Gravenhage

- naar Amsterdam, diligence 's avonds half 12 uur.
- „ Antwerpen, diligence 's nachts 2 uur.
- „ Rotterdam, diligence 's morgens half 4 en half 5 uur.
- „ Utrecht, diligence over Leiden, Alphen enz., 's zomers 's morgens 5 en 's winters 's morgen kwart voor 7 uur.

van Groningen

- naar Assen, diligence 's morgens 5 uur.
- „ Harlingen, over Leeuwarden, diligence Dingsdag, Donderdag en Zaterdag, 's avonds 11 uur; en 's zomers Maandag, Woensdag en Vrijdag 's morgens 9 uur.
- „ Kampen, diligence op de stoomboot naar Amsterdam rijdende, alleen de dagen dat deze vaart; 's avonds van Groningen.
- „ Leeuwarden, diligence 1 Januarij tot 31 Maart, van 10 tot 31 December 's morgens half 9; de overige maanden 's namiddags 3 uur.
- „ de Lemmer, diligence Dingsdag, Donderdag en Zaterdag 's morgens half 1 uur.
- „ Utrecht, diligence 's morgens 9 uur.
- „ Zwolle over Assen, diligence 's morgens half 9 uur.

van Haarlem

- naar Alkmaar, diligence v. d. Haagen en Quintern, 2 maal daags 's morgens ten 9 uur en 's namiddags ten 4½ uur.

van Heerenveen

- naar Leeuwarden, diligence 's namiddags half 4 uur.
- „ Zwolle, diligence 's morgens half 12 uur.

van den Helder

- naar Alkmaar, barge, tweemaal daags.
- „ Amsterdam, barge, dagelijks, behalve 's Maandags, 's morgens 7 uur.
- „ Texel, Postschuit, dagelijks.

van 's Hertogenbosch

- naar Breda, diligence over Tilburg, 'smorgens 6 en 's namiddags 5 uur, en over Waalwijk en Raamsdonk 's namiddags 3 uur.
- „ Eindhoven, diligence 's namiddags 5 uur.
- „ Maastricht, stoomboot 's namiddags 5 uur, behalve Zondag.
- „ Nijmegen, diligence over Grave, 'smorgens kwart voor 9 uur.
- „ Rotterdam, stoomboot. Zomerdienst 'smorgens 8 uur; Winterdienst dagelijks 'smorgens 7 uur.
- „ Rotterdam en Schiedam, stoomboot, 'szomers Maandag 'smorgens half 5, de overige dagen behalve Zondag half 6 uur; Winterdienst, Maandag, Woensdag en Vrijdag 'smorgens half 10 uur
- „ Schiedam, stoomboot dagelijks, uitgezonderd 's Zondags, 'smorgens half 6 uur.

van Heusden

- naar Rotterdam, stoomboot Maandag 'smorgens half 5, de overige dagen, behalve Zondag, 'smorgens 6 uur.

van Hoorn

- naar Alkmaar, trekschuit tweemaal daags, 'smorgens 8 en 's namiddags 4 uur.
- „ Edam, Monnickendam en Amsterdam, trekschuit 'szomers 'savonds 11, en 'swinters 'snachts 12 uur.
- „ Purmerende en Buiksloot, diligence 1 Maart tot 31 October, 'smorgens half 7, behalve Zondag; 1 November tot ult. Februarij, Maandag, Woensdag en Vrijdag 'smorgens half 8 uur.

- naar Edam, trekschuit 's morg. 11 en 's nam. half 3 uur.
 „ Enkhuizen en Medemblik, zie Amsterdam naar Idem.
 „ Medemblik, diligence 's namiddags 3 uur.
 „ Purmerende, trekschuit, 4 maal daags.

van Kampen

- naar Arnhem, stoomboot Zondag, Dingsdag en Donderdag 's morgens 3 uur
 „ Amsterdam, stoomboot 's zomers dagelijks, behalve Zaterdag, 's namiddags half 2. Voor- en najaar 's namiddags 12 uur, op Zondag, Dingsdag en Donderdag.
 „ Zwolle, diligence 's morgens 7 en 8 uur, 's namiddags 4, 5 en 7 uur.
 „ Groningen, Leeuwarden, Assen, Enschedé, Lingen, Bremen, Koevorden, Deventer, diligence na aankomst der stoomboot van Amsterdam.

van Leeuwarden

- naar Groningen, diligence 's morgens 9 uur, en van 1 April tot 30 September 's namiddags 4 uur.
 „ Harlingen, over Franeker, diligence Zondag, Woensdag en Vrijdag 's morgens 5 uur.
 „ de Lemmer, diligence Dingsdag, Donderdag en Zaterdag 's morg. 8 uur. Postwagen dagel., 's nam. 1 uur.
 „ Utrecht, diligence van Gend en Loos, 's morg. 9 uur,
 „ Zwolle, diligence 's morg. half 9 uur.

van Maastricht

- naar Aken, diligence 's morg. half 7 uur.

naar 's Bosch, stoomboot dagelijks, behalve Zondag, 's namiddags 1 uur.

„ Luik, stoomboot 'smorgens 6 en 's namiddags 3 uur en diligence 's namiddags half 3 uur.

„ Venlo, langs Roermond stoomboot dagelijks.

van Medemblik

naar Buiksloot, over Hoorn en Purmerende, diligence gedurende de Zomermaanden, Maandag, Woensdag en Vrijdag, 'smorgens half 6 uur, 's winters alleen Zondag 'smorgens 8 uur. Nog gedurende den zomer eene diligence Dinsdag, Donderdag en Zaterdag 6 uur.

van den Moerdijk

naar Dordrecht en Rotterdam, stoomboot 'smorgens half 8, 's namiddags 4 uur.

van Monnickendam

naar Amsterdam, trekschuit 'smorgens 7 en 9, 's namiddags half 3 en 4 uur.

„ Edam, trekschuit 'smorgens half 5, half 10 en 's avonds half 6, 's Maandags half 8 uur.

van Middelburg

naar Goes, diligence 1 April tot 30 September 'smorgens 7, 's namiddags 5 uur. 1 October tot 31 Maart, 'smorgens half 8 en 's namiddags half 4 uur.

„ Rotterdam, stoomboot dagelijks, onbepaald.

naar Vlissingen, diligence 's morgens half 7, 8 en 11 uur, 's namiddags 2, 4 en 7 uur, alsmede na aankomst van de stoomboot van Rotterdam.

van Muiden.

naar Amsterdam, met de trekschuiten van Naarden op Amsterdam.

van Naarden.

naar Amsterdam, diligence dagelijks, 's namiddags 1 uur, en 's Maandags, 's morgens 7 uur.

„ Idem, trekschuit, 5 maal daags.

„ Amersfoort, diligence dagelijks, 's morgens 11 uur, en 's Maandags 's namiddags half 6 uur.

van Nijmegen

naar Arnhem, diligence 's morgens en 's namiddags in correspondentie op de spoortrein naar Amsterdam.

„ Cleef, diligence 's avonds half 9, in verband met de snelpost naar Keulen. Stoomboot, Vrijdags 's morgens 7 uur, de overige dagen 8 uur, en dagelijks 's namiddags 3 uur.

„ Emmerik, stoomboot, Maandag, Woensdag, Vrijdag en Zaterdag 's namiddags 2 uur.

„ Grave en 's Hertogenbosch, dilig. 's nam. 1 uur.

„ Rotterdam, stoomboot; de Maatschappijboot, Zond. Dingsdag, Donderdag en Vrijdag 's morgens 9 uur; de Schipperboot, 7 uur 's morgens.

„ Zutphen over Arnhem, Dieren, Brummen, diligence 's namiddags half 5 uur.

„ Zwolle, diligence 's morgens 9 uur.

van Purmerende

- naar Alkmaar, trekschuit, 2 maal daags.
 „ Amsterdam, trekschuit, 5 maal daags.
 „ Edam, trekschuit Dingsd. en Vrijd. 1 uur 's nam.
 „ Hoorn, trekschuit, 4 maal daags.
 „ Enkhuizen, Hoorn en Medemblik, zie van Amsterdam naar idem.

van Rotterdam

- naar Amsterdam, over de tusschenliggende plaatsen, diligence Koens, 'savonds kwart voor 10 uur, en diligence van Gend en Loos van Antwerpen komende 'savonds 9 uur.
 „ Antwerpen, over Dordt, Willemstadt, Tholen en Bath, stoomboot 's zomers dagelijks, uitgezonderd 's Zondags, 's winters om de 2 dagen. De uren van afvaart afhankelijk van eb en vloed. Nog een diligence van van Gend en Loos, over Dordt, Breda, Tilburg en 's Bosch, 'smorgens half 5 uur.
 „ Arnhem, stoomboot dagelijks.
 „ Brielle, langs de Nieuwersluis, stoomboot alle dagen des namiddags ten 5 uur.
 „ Dordrecht en de Moerdijk, stoomboot 'smorgens 5 en 12 uur.
 Alleen naar Dordrecht, stoomboot het geheele jaar door 'smorgens 9 uur. Nog van 1 Mei tot 30 October 's namiddags half 2 en 5 uur, 'savonds half 8 uur, en van 1 November tot ultimo April, na aankomst der spoortreinen.
 „ Geertruidenberg, stoomb. dagelijks. Zomerdienst 's nam. 2 uur; Winterdienst half 1 uur.

naar Gorkum, langs Dordt, stoomb. Zomerdienst. Maand. en Dingsdag 's namidd. 2 uur, Woensdag, Donderdag, Vrijdag en Zaterdag 's morgens 9 en 's namiddags 5 uur, en Zondag 's namiddags 5 uur. Winterdienst dagelijks 's namiddags 2 uur, uitgezonderd Zondags.

" Gouda, diligence alle uren, stoomb. dagelijks, 's morgens 9 uur en 's namiddags 5 uur, op de barge van 9 uur naar Amsterdam.

" 's Hertogenbosch, stoomboot 's morgens 8 uur, en behalve Zondag en 's Winters, 's namiddags 1 uur.

" Heusden, stoomboot dagelijks, behalve Zondag, 's namiddags 1 uur.

" Londen, stoomboot Zondag, Dingsdag, Woensdag en Zaterdag.

" Maassluis en Vlaardingen, diligence dagelijks 's morgens 7 uur; en naar Maassluis alleen, eene diligence 's morgens 9 en 's namiddags 4 uur.

" Nijmegen, stoomboot 's morgens half 9 uur. 's Winters om den anderen dag.

" Nijmegen en Mannheim, stoomb. Maand., Dingsd., Woensdag, Vrijdag en Zaterdag 's Maandags 6 uur.

" Arnhem en Mannheim, stoomboot Zondag, Dingsdag en Donderdag 's morgens 6 uur. Nog een stoomb. tusschen Rotterdam en Mannheim, uren van vertrek onbepaald; adres Boompjes, no. 113.

" Middelharnis, Overflakkee en Goedereede, tijd van vertrek onbepaald; adres Rotterdam bij Wel-drager op het Haringvliet en op het Steiger.

" Middelburg, stoomb. dagelijks, behalve Maandag, 's morgens vroeg. Tijd van afvaart onbepaald.

- naar Schiedam, diligence alle uren, van 's morgens 7 tot 's avonds 9 uur.
- „ Schoonhoven, stoomb. Zondag, Maandag en Dingsdag, 's avonds 7 uur.
- „ Utrecht, diligence 'szomers 's morgens kwart voor 6 en 's winters 's morg. half 7; 's nam. half 4 uur.
- „ Venlo, stoomboot Dingsdag, Woensdag, Vrijdag en Zaterdag 's morgens 12 uur.
- „ Vlissingen, stoomb. Dingsdag en Zaterdag, 's morgens vroeg, afhankelijk van den vloed.
- „ Vreeswijk en Culemborg, stoomb. dagelijks, uitgezonderd des Zondags, 's nam. 2 uur.
- „ Vlaardingen, diligence 's nam. 4 uur; rijdt af aan het Gemeentelandshuis.
- „ Zierikzee, stoomboot; dagen en uren van vertrek worden in de nieuwspapieren aangekondigd; adres Wel drager, Haringvliet en Steiger.

van Roermond

- naar Maastricht, dilig. Maandag, Donderd. en Zaturd.
- „ Venlo, dilig. Zondag, Woensdag en Vrijdag.

van Schiedam

- naar Amsterdam, diligence 's avonds 10 uur.
- „ 's Hertogenbosch, stoomb. Zomerdienst dagelijks behalve Zondag, 's middags 12 uur; Winterdienst, Dingsdag, Donderdag en Zaterdag 's morgens 11 uur.
- „ Rotterdam, diligence alle uren, van 's morgens 6 tot 's avonds 9 uur.

van Utrecht

- naar Amersfoort, diligence 's morg. 8, en 's nam. half 2, 4 en 7 uur.
- „ Antwerpen, over Gorkum en Breda, diligence na aankomst van den 1sten spoortrein uit Amsterdam.
- „ Bommel, vrachtwagen, 's zomers Dingsdag en Vrijdag, 's winters alleen Dingsdag 's morgens 9 uur.
- „ Breda en Gorkum, diligence na aankomst van den 2den trein uit Amsterdam en Arnhem.
- „ Culemborg, wagen, Maand., Woensd. en Vrijd. 15 Maart tot 14 Sept. 's nam. 4, verder 's nam. 2 uur.
- „ Gorinchem, diligence 's morgens kwart voor 9 en 's namiddags 2 uur.
- „ Amersfoort, Harderwijk, Zwolle. Meppel, Leeuwarden en Assen naar Groningen, dilig. 's avonds 10 uur.
- „ Hilversum, dilig. Woensd. en Zat. 's nam. 3 uur.
- „ Leerdam, diligence Vrijdag 's zomers 's nam. 4 en 's winters 's nam. 3 uur.
- „ 's Gravenhage en Rotterdam, diligence 's morg. half 8 en 's nam. 2 uur.
- „ Montfoort, Gouda en Rotterdam, diligence 's morgens half 8 uur.
- „ Rotterdam, diligence 's morgens half 8 uur.
- „ Tiel, diligence Woensdag en Zaterdag 's nam. 1 uur, en diligence na aankomst van den 1sten spoortrein.
- „ Vreeswijk, diligence 's morg. 7 en barge half 6 uur.
- „ Wijk bij Duurstede, wagen, Dingsdag 's nam. 4 en Zaterdag 's nam. 8 uur. 's Zomers nog Dingsdag en Zaterdag 's nam. 6 en 's Winters 4 uur.
- „ Zwolle, diligence 's avonds 10 uur.

van Venlo

- naar Crefeld en Dusseldorp, diligence 's namiddags
kwart over 2 uur.
- „ Gelder, Cleve en Nijmegen dilig. voorm. half 12 u.
- „ Roermond, Maasseijk en Maastricht, stoomb.
Maandag en Donderdag en Zaterdag 's morg. 4 uur.
- „ Roermond, stoomboot Zondag, Woensdag en Vrijdag
's namiddags 2 uur.
- „ Rotterdam stoomb. Maand. en Dond. 's morg. 4 uur

van Vlissingen

- naar Antwerpen, stoomboot Maandag en Vrijdag 's morg.
8 uur, en van Antwerpen terug Woensdag en Zaturd.
's morg. 10 uur.
- „ Middelburg, diligence 's morgens 9, 10 en 12;
's nam. 3, 5 en 8 uur, alsmede vijfkwartier voor de
afvaart der eerste boot van Middelburg.
- „ Rotterdam, stoomboot Maandag en Vrijdag 's morg.
afhankelijk van het getij.

van Vreeswijk

- naar Rotterdam, stoomboot 's Maandags 's morgens 6 uur;
andere dagen, uitgezonderd Zondag, half 9 uur.

van Weesp

- naar Amsterdam, trekschuit 's zomers 4 maal, 's winters
2 maal daags.

van Willemsdorp (eiland Dordrecht)

- naar den Moerdijk, stoomboot op alle halve uren

van Zaandam

- naar Alkmaar, stoomboot twee maal daags.

naar Amsterdam, stoomboot 'szomers 6, 'swinters 2 maal daags.

" Purmerende, beurtman Dingsdag.

van Zierikzee

naar Antwerpen, zie Rotterdam naar Antwerpen, stoomb-

" Rotterdam, zie Rotterdam naar Zierikzee.

van Zutphen

naar Arnhem, dilig. 's morg. kwart over 8 en 'smiddags kwart over 12 uur, in correspondentie met de Noordhollandsche en Limburgsche diensten en den 2en spoortrein naar Amsterdam.

" Arnhem en Nijmegen, dilig. 's morg. kwart over 4, kwart over 8, en 's nam. kwart over 12 uur.

" Emmerick, diligence 's nam. 1 uur in correspondentie met Keulen enz.

van Zwolle

naar Amsterdam, stoomboot Zondag, Dingsdag, en Donderdag 's morg. 7 uur. Alleen des zomers diligence 's morg. half 5 en half 9 uur.

" Arnhem, dilig. 's morg. half 5 en half 9 uur; corresponderende op den 2den en 3den spoortrein naar Amsterdam en de van Arnhem vertrekkende dienst op Nijmegen etc.

" Assen en Groningen, dilig. 's morg. half 9 uur.

" Deventer en Utrecht, dilig. 's avonds half 9 uur.

" Elburg, Harderwijk, Amersfoort en Amsterdam, diligence 's avonds half 9 uur.

naar Groningen en Leeuwarden, diligence 's morgens
half 9 uur.

" Utrecht, diligence 's avonds half 9 uur.

" Zwartsluis, Hasselt en Amsterdam, stoomb.
Zondag, Dingsdag en Donderdag, 's morgens 11 uur.

HOLLANDSCHE IJZEREN SPOORWEG.

Winterdienst.

Van Amsterdam over 's Gravenhage naar Rotterdam

Van Rotterdam over 's Gravenhage naar Amsterdam.

vertrek van	1	2	3	4	5	6
Amsterdam	8.—	8.30	11.30		4.30	7.30
*Halfweg.	8.16	door	11.45		4.47	7.46
Haarlem.	8.29	9. 3	12. 3		5. 5	8. 4
*Vogelenz.	Aank.)	9.19	12.17		5.50	8.19
*Hilleg.b.		door	door		door	8.27
*Veenenb.		9.32	12.28		5.34	8.34
*P.Gijzenb.		9.43	12.39		5.46	8.45
*Warmond.		9.54	12.49		5.57	8.56
Leijden.		10. 6	1.—		6. 9	9. 8
*Voorschot.		10.17	1.11		6.19	9.18
*N.O.Einde		10.31	door		6.33	9.32
's Gravenh.	8.30	10.41	1.33	3.44	6.43	9.42
*Rijswijk.	8.37	10.49	door	3.51	6.51	9.49
Delft.	8.49	11. 1	1.51	4. 3	7. 3	10. 1
Schiedam.	9. 7	11.21	2.11	4.22	7.22	10.21
Rott. Aank.	9.15	11.30	2.20	4.30	7.30	10.30

vertrek van	1	2	3	4	5	6	7
Rotterdam.		7.30	9.45	11.40	3.35	6.30	9.30
Schiedam.		7.42	9.56	11.51	3.46	6.41	9.41
Delft.		8. 2	10.15	12.11	4. 6	7. 1	10.—
*Rijswijk.		8.12	10.25	door	4.15	7.11	10.10
's Gravenh.		8.23	10.30	12.31	4.26	7.23	10.15
*N.O.Einde		8.29	Aank.)	door	4.32	7.29	Aank.)
*Voorschot.		8.43		12.49	4.45	7.43	
Leiden.		8.57		1. 4	4.59	7.58	
*Warmond.		9. 5		1.12	5. 7	8. 6	
*P.Gijzenb.		9.16		1.23	5.18	8.17	
*Veenenb.		9.29		1.37	5.31	8.31	
*Hilleg.b.		9.34		door	door	door	
*Vogelenz.		9.42		1.48	5.42	8.42	
Haarlem.	8.57	10. 1		2. 7	6. 1	9. 1	
*Halfweg.	9.12	door		2.20	6.15	9.15	
Amsterdam	9.27	10.30		2.35	6.30	9.30	

¹⁾ Na 14 December loopen geen Haarlemsche lokaaltreinen; — en stoppen te Halfweg de eerste doorlopende treinen. Op de Halten, die met een * zijn aangeduid, worden reizigers opgenomen, voor zoo verre er plaats in de rijtuigen is.

NEDERLANDSCHE RIJNSPOORWEG.

Winterdienst.

Van Amsterdam naar Utrecht, Rotterdam, Arnhem en Emmerik.

STATIONS.	0*	2	4	5*	6	0*	STATIONS.	1*	0*	2	4	5*	6
	Goed tr.		Express. 1 en 2 kl.			Goed. tr.			Goed. tr.		Express. 1 en 2 kl.		
	's morg.	's morg.	's midd.	's nam.	's av.	's av.		's morg.	's morg.	's morg.	's av.	's nam.	's av.
Amsterd. V.		7.20	12.30	2.25	7.45	9.15	Utrecht. V.		6.—	8.40	1.20	4.30	9. —
Abcoude.		7.40	door	2.50	8.05		Driebergen.			8.58	1.34	5. 5	9.25
Vreeland.		7.49	door	3. 5	8.14		Maarsberg.			9.15	door	5.35	9.40
Nieuwersl.		7.56	12.55	3.15	8.21		Veenendaal.			9.38	2. 3	6.10	10. —
Breukelen.		8. 3	door	3.25	8.28		Ede.			9.49	door	6.35	10.15
Maarssen.		8.12	door	3.40	8.37		Wolfhezen.			10. 4	door	7.—	10.25
Utrecht. A.		8.25	1.15	3.55	8.50	11.—	Arnhem. A.			10.20	2.33	7.30	10.45
							Arnhem. V.	6.—		10.24	2.37		10.45
Utrecht. V.	5.15	8.30	1.30	4.15	8.55		Westervoort.	6.17		10.34	door		10.55
Harmelen.		8.50	door	4.40	9.15		Duiven.	6.28		10.42	door		11. 7
Woerden.		8.58	1.54	5.—	9.23		Zevenaar A.	6.38		10.50	2.55		11.15
Oudewater.		9. 6	door	5.15	9.31		Zevenaar. V.	6.51		10.55	3.—		11.20
Gouda.		9.26	2.17	5.46	9.51				7. 6	11. 7	door		11.32
Moordrecht		9.34	door	6. 3	9.59		Elten. } A.	7.12		11.13	door		11.38
Nieuwerk.		9.39	door	6.15	10. 4				7.18	11.17	door		11.42
Capelle.		9.47	door	6.28	10.12				7.24	11.23	door		11.48
Rotterd. A.	6.50	10.—	2.45	6.45	10.25		Emmerik A. }	7.30	12.54	11.29	3.19		11.54
									7.36	1.—	11.35	3.25	12.—

*) Deze treinen looplen niet des Zondags.

NEDERLANDSCHE RIJNSPOORWEG.

Winterdienst.

Van Rotterdam naar Amsterdam, Utrecht, Arnhem en Emmerik.

STATIONS.	0*	2	4	5*	6	0*	STATIONS.	1*	0*	2	4	5*	6
	Goed. tr.		Expr. tr. 1 en 2 kl.			Goed. tr.			Goed. tr.		Expr. tr. 1 en 2 kl.		
	's morg.	's morg.	's midd.	's nam.	's av.	's avonds.		's morg.	's morg.	's morg.	's av.	's namidd.	's avonds.
Rotterd. V.		7.—	12.15	1.15	7.15	9.—	Utrecht V.		6.—	8.40	1.20	4.30	9. 5
Capelle.		7.13	door	1.27	7.29		Driebergen.			8.58	1.34	5. 5	9.23
Nieuwerk.		7.21	door	1.42	7.38		Maarsbergen.			9.15	door	5.35	9.40
Moordrecht		7.26	door	1.53	7.43		Veenendaal.			9.38	2. 3	6.10	10. 3
Gouda.		7.36	12.40	2.10	7.55		Ede.			9.49	door	6.35	10.14
Oudewater.		7.54	door	2.50	8.15		Wolfhezen.			10. 4	door	7.—	10.29
Woerden.		8. 2	12.57	3. 5	8.24		Arnhem. A.			10.20	2.33	7.30	10.44
Harmelen.		8.10	door	3.20	8.33		Arnhem. V.	6.—		10.24	2.37		10.49
Utrecht. A.		8.30	1.15	3.45	8.55	11.—	Westerveort.	6.17		10.34	door		10.59
Utrecht. A.	6.—	8.35	1.30	4.—	9.—		Duiven.	6.28		10.42	door		11. 7
Maarssen.		8.48	door	4.12	9.13		Zevenaar. A.	6.38		10.50	2.55		11.15
Breukelen.		8.57	door	4.25	9.22		Zevenaar. V.	6.51		10.55	3.—		11.20
Nieuwersl.		9. 6	1.50	4.36	9.31		Elten. } A. { Amst. tijd.	7. 6		11. 7	door		11.32
Vreeland.		9.11	door	4.46	9.36		Elten. } A. { Emm. „	7.12		11.13	door		11.38
Abcoude.		9.20	door	5.—	9.45		Elten. } A. { Amst. „	7.18		11.17	door		11.42
Amsterd. V.	7.15	9.40	2.15	5.30	10. 5		Elten. } A. { Emm. „	7.24		11.23	door		11.48
							Emmerik A. { Amst. „	7.30	12.54	11.29	3.19		11.54
							Emmerik A. { Emm. „	7.36	1.—	11.35	3.25		12.—

*) Deze treinen loopen niet des Zondags.

NEDERLANDSCHE RIJNSPOORWEG.

Winterdienst.

Van Emmerik naar Arnhem, Utrecht, Amsterdam en Rotterdam.

STATIONS.	2	3*	4 Express. 1 en 2 kl.	5*	6	0* Goed. tr.	STATIONS.	0* Goed. tr.	2	4 Express. 1 en 2 kl.	5*	6
	's morg.	's morg.	's morg.	's nam.	's av.	's avonds.		's morg.	's morg.	's morg.	's nam.	's avonds.
Emmerik. V. } Em. tijd	5.21	8. 6	10.36		5.46	6.—	Utrecht. V.	6.—	8.35	1.30	4.—	9.—
} Amst.	5.15	8.—	10.30		5.40	5.54	Maarssen.		8.48	door	4.12	9.13
Elten. } Emm. tijd.	5.35	8.31	door		6.—		Breukelen.		8.57	door	4.25	9.22
} Amst.	5.29	8.25	door		5.54		Nieuwersluis.		9. 6	1.50	4.36	9.31
Zevenaar. } Aank.	5.41	8.40	10.55		6. 6		Loen.-Vreel.		9.11	door	4.46	9.36
} Vertr.	6. 1	9.—	11.10		6.26		Abcoude.		9.20	door	5.—	9.45
Duiven.	6.10	9.10	door		6.35		Amsterd. A.	7.15	9.40	2.15	5.30	10. 5
Westervoort.	6.17	9.19	door		6.42		Utrecht. V.	5.15	8.30	1.30	4.15	8.55
Arnhem. } Aank.	6.28	9.30	11.35		6.53		Harmelen.		8.50	door	4.40	9.15
} Vertr.	6.33		11.40	12.30	6.58		Woerden.		8.58	1.54	5.—	9.23
Wolfhezen.	6.49		door	12.55	7.14		Oudewater.		9. 6	door	5.15	9.31
Ede.	7. 5		door	1.20	7.30		Gouda.		9.26	2.17	5.46	9.51
Veenendaal.	7.22		12.28	1.45	7.47		Moordrecht.		9.34	door	6. 3	9.59
Maarsbergen.	7.42		door	2.20	8. 7		Nieuwerkerk.		9.39	door	6.15	10. 4
Zeist-Driebergen.	8.—		1. 5	2.50	8.25		Capelle.		9.47	door	6.28	10.12
Utrecht. Aank.	8.20		1.25	3.30	8.45	11.—	Rotterd. A.	6.50	10.—	2.45	6.45	10.25

*) Deze Treinen loopen niet des Zondags.

HOLLANDSCH-BELGISCHE SPOORWEG.

Winterdienst.

Van Antwerpen naar Breda en Rotterdam.

		's morg.	's midd.	's av.
Antwerpen	Vertrek	7.45	12.20	5.25
Eeckeren	"	7.55	12.30	5.40
Cappelle	"	8.—	12.35	5.50
Calmpthout	"	8.15	12.50	6.10
Esschen	Aankomst.	8.25	1.—	6.25
Esschen	Vertrek.	8.35	1.10	6.45
Roosendaal	Aankomst.	8.45	1.20	7.—
Roosendaal	Vertrek.	9. 5	1.40	7.20
Etten	"	9.30	2. 5	7.45
Breda	Aankomst.	9.45	2.20	8.—
Roosendaal	Vertrek	9. 5	1.40	7.45
Oudenbosch	"	9.15	1.50	8.—
Zevenbergen	"	9.25	2.—	8.15
Moerdijk	Aankomst.	9.35	2.10	8.30
Moerdijk	Vertrek.	9.50	2.30	
Dordrecht	"	10.40	3.20	
Rotterdam	Aankomst Rijnsp.	12. 5	4.45	
"	" Ponteg.	12.20	5.—	

Van Rotterdam naar Breda en Antwerpen.

		's morg.	's morg.	's av.
Rotterdam	Vertrek Pontegat.		10.	2.45
"	" Rijnsp.		10.15	3.
Dordrecht	"		11.40	4.25
Moerdijk	Aankomst.		12.30	5.15
Moerdijk	Vertrek.	6.30	12.45	5.30
Zevenbergen	"	6.45	12.55	5.40
Oudenbosch	"	7.—	1. 5	5.50
Roosendaal	Aankomst.	7.15	1.15	6.—
Breda	Vertrek.	6.50	12.35	5.20
Etten	"	7. 5	12.50	5.35
Roosendaal	Aankomst.	7.30	1.15	6.—
Roosendaal	Vertrek.	7.45	1.25	6.10
Esschen	Aankomst.	8.—	1.35	6.20
Esschen	Vertrek.	8.45	1.55	6.40
Calmpthout	"	9.—	2. 5	6.50
Cappelle	"	9.20	2.20	7. 5
Eeckeren	"	9.30	2.25	7.10
Antwerpen	Aankomst.	9.45	2.35	7.20

AKEN-LANDENSCH E SPOORWEG.

Winterdienst.

Van Aken naar Landen.							Van Landen naar Aken.						
STATIONS.	1	3	5	7 ^{Exp. train.}	9 ^{Goed. train.}	11	STATIONS.	2	4	6	Exp. train.	10	12
	VOORH.	VOORH.	VOORH.	VOOR H.	VOOR H.	HAAL.		VOOR H.	VOORH.	VOOR H.	VOOR H.	HAAL.	HAAL.
Aken. { Marschierp. { Pruis. Templerbend. { tijd.		7.30		11.—	11.30	3.30	Landen. Belg. tijd.		7.40	9.55	11.15	1.45	7.—
		7.37		11. 7	11.50	3.37	St. Truiden.		7.59	10.50	11.30	2. 4	7.19
Simpelveld. Belg. tijd.		7.39		11. 8	12.23	3.39	Alken.		8.17	11.14		2.22	7.37
Wijre.		7.49		11.17	12.35	3.49	Hasselt. { Halte. Station.				11.56		
Valkenburg.		8.—		11.26	1. 4	4 2		8.29	12.40			2.37	7.52
Meerssen.		8. 8		11.33	1.15	4.10	Diepenbeek.			12.53		2.47	8. 2
Maastricht, Wijk. { Aank. Vertr.	6.—	8.16		11.40	1.25	4.18	Lanaeken.			1.46	12.32	3.22	8.37
Maastricht, Boschpoort.	6. 6			11.45	3.—	4.28	Maastr. Boschpoort.			1.56	12.41	3.32	8.46
Lanaeken. { Aank. Vertr.	6.14			11.57	3.13	4.40	Maastr., Wijk. { Aank. Vertr.	6.30		2.—	12.44	3.36	8.50
Diepenbeek.	7. 6			12. 7		4.50	Meerssen.	6.44			12.49	3.46	
Hasselt. { Station. Halte.	7.21		9.—	12.31		5.20	Valkenburg.	7.—			12.57	3.54	
Alken.	7.36		9.17	12.41		5.31	Wylre.	7.17			1. 6	4. 3	
St. Truiden.	8. 1		10.15			5.44	Simpelveld.	7.50			1.15	4.13	
Landen. Aank.	8.24		10.42	1.19		6. 4	Aken Tem- { Aank. plerbend. { Pruis. Marschierp. A. { tijd.	8.27			1.26	4.25	
						6.20		8.37			1.55	4.55	
								8.42			2. 1	5. 5	
											2. 5	5. 9	

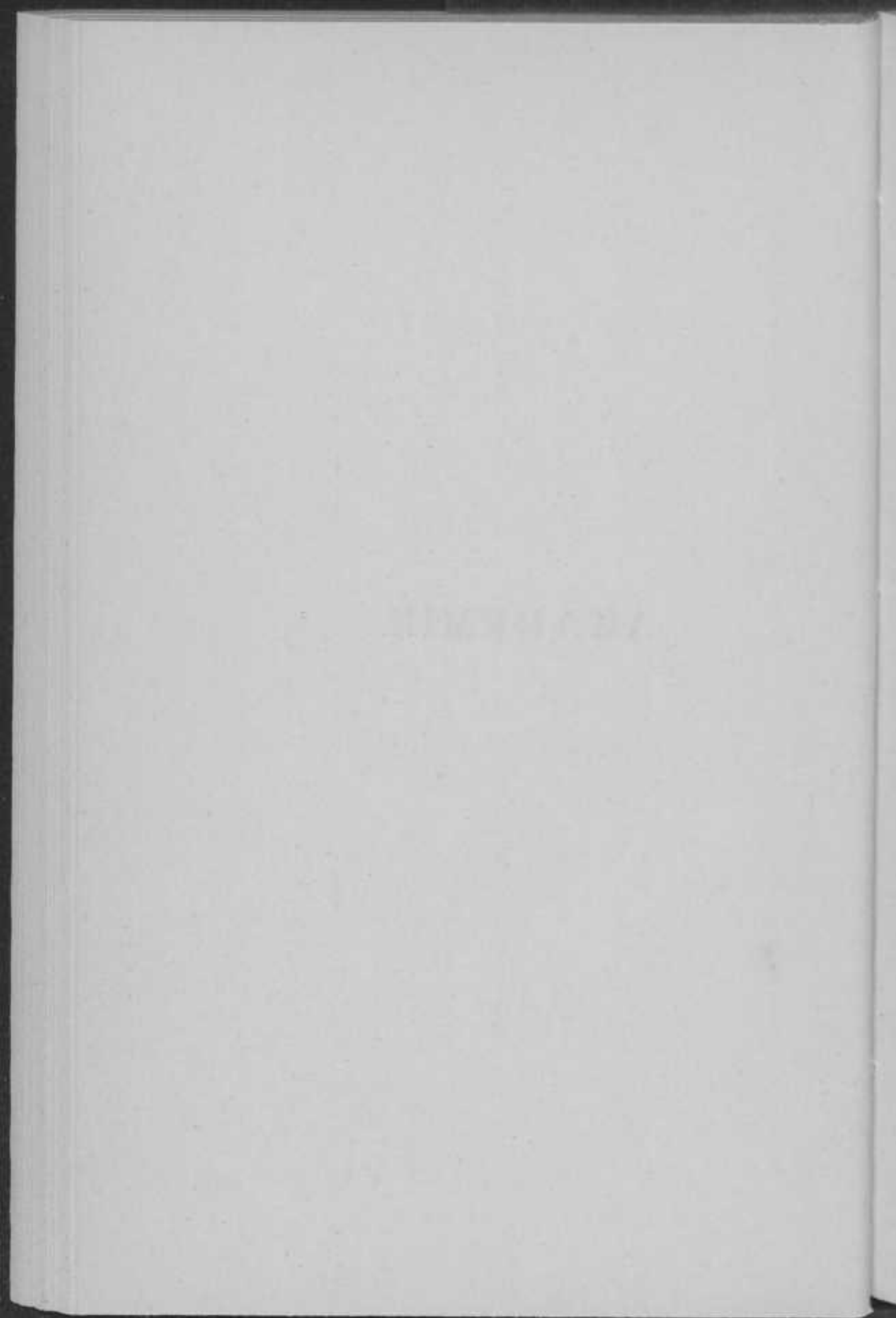
ANTWERPEN-BRUSSELSCH E SPOORWEG (*Winterdienst*).

Van Antwerpen naar Brussel.									Van Brussel naar Antwerpen.							
VERTREK VAN	1	2 Expr. 1 kl.	3	4	5 Expr. 1 kl.	6	7	8	VERTREK VAN	1	2 Expr. 1 kl.	3	4 Expr. 1 kl.	5	6	7
Antwerpen.	6.15	9.—	10.15	12.15	2.50	4.30	7.30	9.—	Brussel.	6.30	8.45	10.45	2.45	4.—	4.45	8.45
Mechelen.	6.55	9.25	10.55	1.—	3.15	5.10	8.10	9.35	Mechelen.	6.55	9. 5	11.15	3. 5	4.30	5.20	9.15
Brussel Aank.	7.25	9.50	11.30	1.35	3.40	5.45	8.45	10. 5	Antwerpen. Aank.	7.40	9.35	12.—	3.35	5.15	6.25	10.—

BRUSSEL-PARIJSCH E SPOORWEG (*Winterdienst*).

Van Brussel naar Parijs.					Van Parijs naar Brussel.				
VERTREK VAN	1, 2 en 3 kl.	Expr. 1 en 2 kl.	Expr. 1 kl.	1, 2 en 3 kl.	VERTREK VAN	Expr. 1 kl.	1, 2 en 3 kl.	Expr. 1 en 2 kl.	1, 2 en 3 kl.
Brussel	6.15	8.15	2.45	7.—	Parijs	's morg. 8.—	's morg. 7.—	's av. 8.15	's av. 11.—
Mons	8.—	9.30	3.55	8.35	Amiens	10.25	11.50	11.15	3.10
Valenciennes. Aankomst	9.30	10.20	4.40	9.45	Arras	12. 8	2.10	1. 6	6.—
Valenciennes. Vertrek	10.45	10.45	4.55	10. 5	Douai	12.43	3.15	1.49	7.15
Douai	11.40	11.40	5.35	10.50	Valenciennes. Aank.	1.25	4.30	2.36	8.15
Arras	1.35	12.26	6.15	12. 5	Valenciennes. Vertrek	1.35	4.45	2.46	8.30
Amiens	4.30	2.10	7.45	2.—	Mons	2.35	6.10	4.—	9.55
Parijs. Aankomst . .	9.40	5. 5	10.20	5.30	Brussel	4.—	7.50	5.30	11.50

AKADEMIE.

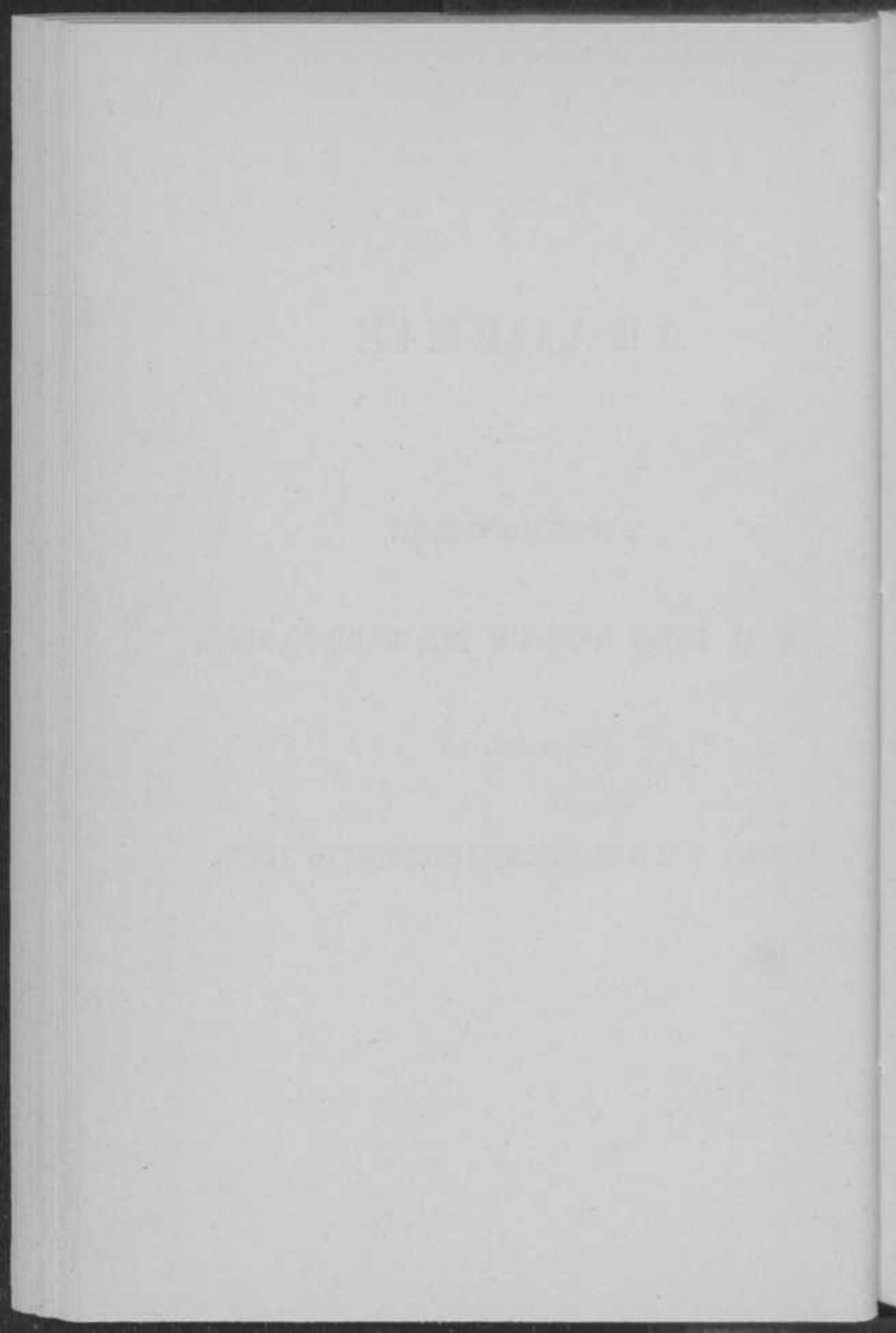
AKADEMIE.

BESCHERMHEER

Z. K. H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN.

BEHEERDER

Z. E. DE MINISTER VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

RAAD VAN BESTUUR
DER
KONINKLIJKE AKADEMIE.

T. ROORDA, *Pres.*
W. L. OVERDUIJN, *Secr.*
R. LOBATTO, *Vice Pres.*
D. J. STORM BUYSING.

HOOGLEERAREN.

- T. ROORDA. — In de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch Indië. — *Voorburg*.
- R. LOBATTO. — In de Wiskunde. — *Koornmarkt*.
- S. BLFEBRODE. — In de Wis- en Natuurkunde. — *Koornmarkt*.
- W. L. OVERDUYN. — In de Wis- en Natuurkunde. — *Oude Delft*.

LEERAREN.

- D. J. STORM BUYSING. — Hoofd-Ingenieur, gedetacheerd aan de Koninklijke Akademie. — In de Waterbouwkunde. — *Koornmarkt*.
- J. E. TERWINKEL. — In de Bouwkunde. — *'s Hage, Kerkplein*.
- L. COHEN STUART. — In de Wiskunde, Geodesie en Werktuigkunde. — *Wijnhaven*.
- Dr. R. W. VAN GOENS. — In de Wiskunde en Stereotomie. — *Buiten de Rotterdammer poort*.
- W. J. KEMPERS. — In de Wiskunde. — *Nieuwe lange dijk*.
- Dr. J. PIJNAPPEL, GZ. — In de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch Indië. — *Voorstraat*.
- Dr. S. FEIJZER. — In de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch Indië, het Mohammedaansch Regt en de Indische Instellingen. — *Oude Delft*.
- Dr. E. MULDER. — In de scheikunde. — *Oude Delft*.

Mr. M. A. M. VAN 'S GRAVESANDE GUICHERIT. — In de geschiedenis van den Handel en de Staathuishoudkunde. — *Oude Delft.*

Dr. G. VAN WIERINGHEN BORSKI. — In de Nederlandsche Taal- en Letterkunde. — *Choorstraat.*

Mr. R. H. ARNTZENIUS. — In de Engelsche Taal- en Letterkunde. — *Oude Delft.*

D. BUDDINGH. — In de Hoogduitsche Taal. — *Oude Delft.*

A. VAN DER TOORN. — In de Roei-, Peil-, Meet- en Weegkunde. — *Oude Delft.*

ONDERWIJZERS.

G. J. F. GUFFROY. — In de Fransche Taal. — *Oude Delft.*

PAUL TETAR VAN ELVEN. — In het Handteekenen. — *Wijnhaven.*

AMBTENAAR VAN ADMINISTRATIE.

F. J. KROEZEN. — *Oude Delft.*

AKADEMISCHE INSTRUMENTMAKER.

G. REUVEKAMP. — *Akademie.*

CONCIERGE.

A. HONKOOP. — *Akademie.*

OPGAVE DER COLLEGIE-UREN.

Wis- en Natuurkundige Wetenschappen.

R. LOBATTO.

Integraalrekening en Statica: 3de Studiejaar. Beurtelings *Maandag, Dingsdag, Woensdag, Donderdag* en *Vrijdag*, van 11 tot 12 uur.

Integraalrekening, Statica en Dynamica: 4de Studiejaar. Beurtelings op dezelfde dagen, van 1 tot 2 uur.

S. BLEEKRODE.

Botanie: *Maandag* en *Vrijdag*, van 8 tot 9 uur.

Geologie: *Maandag*, van 10 tot 11 uur, *Dingsdag* en *Donderdag*, van 3 tot 4 uur voor het 4de Studiejaar, en ook *Vrijdag* van 2 tot 4 uur toegepaste Geologie; *Dingsdag* en *Donderdag* van 2 tot 3 uur voor het 3de Studiejaar, en *Maandag* van 10 tot 11 uur.

Mineralogie: 4de Studiejaar, *Dingsdag* en *Donderdag*, van 2 tot 3 uur, *Woensdag* van 8 tot 10 uur; 3de Stu-

diejaar, *Dingsdag*, *Donderdag* en *Vrijdag* van 3 tot 4 uur, en *Woensdag* van 8 tot 11 uur.

Metallurgie: *Maandag* van 11 tot 1 uur, en *Woensdag* van 10 tot 12 uur.

Oefeningen in het Mineralogisch kabinet: *Vrijdag* van 10 tot 12 uur.

W. L. OVERDUIJN.

Natuurkunde: 1ste Studiejaar, *Dingsdag* en *Donderdag* van 10 tot 11 uur.

2de Studiejaar, *Maandag* en *Woensdag* van 10 tot 11 uur.

3de en 4de Studiejaar, *Dingsdag*, *Woensdag* en *Donderdag* van 12 tot 1 uur.

Toegepaste werktuigkunde: 4de Studiejaar, *Zaterdag* van 8 tot 12 uur.

E. MULDER.

Toegepaste Scheikunde: *Maandag* en *Vrijdag* van 9 tot 10 uur.

Scheikunde, toegepast op den landbouw: *Dingsdag* en *Vrijdag* van 2 tot 3 uur.

Oefeningen in het Laboratorium: Voor de mijnen, 3de Studiejaar, *Dingsdag* van 8 tot 11 uur, *Vrijdag* van 12 tot 3 uur, *Zaterdag* van 8 tot 12 en van 2 tot 4 uur.

Voor de mijnen, 4de Studiejaar, *Dingsdag* en *Donderdag* van 8 tot 12 uur.

Voor de O. I. ambtenaren, 3de Studiejaar, *Dingsdag* en *Zaterdag* van 8 tot 12 uur; 4de Studiejaar, *Vrijdag* van 10 tot 1 uur, *Zaterdag* van 8 tot 1 uur.

Scheikunde: 2de Studiejaar, *Maandag*, *Woensdag* en *Donderdag* van 11 tot 12 uur.

L. COHEN STUART.

Hoogere Algebra: 2de Studiejaar, *Maandag, Dinsdag, Woensdag* en *Donderdag* van 12 tot 1 uur, en *Vrijdag* van 1 tot 2 uur.

Differentiaal rekening: 2de Studiejaar, na de Kers-vacantie, op dezelfde uren.

Cosmographie: 2de Studiejaar, *Donderdag* van 2 tot 3 uur.

Geodesie 3de Studiejaar, *Donderdag* en *Vrijdag* van 10 tot 11 uur.

4de Studiejaar: *Maandag* en *Woensdag* van 3 tot 4 uur.
Werktuigkunde: 4de Studiejaar, *Vrijdag* en *Zaterdag* van 12 tot 1 uur.

R. W. v. GOENS.

Analytische Meetkunst: *Maandag, Woensdag* en *Vrijdag* van 8 tot 9 uur.

Beschrijvende Meetkunst: *Dinsdag, Donderdag* en *Zaterdag* van 8 tot 9 uur.

Teekenen van Epures, alle dagen van 9 tot 10 uur.

Stereotomie: *Maandag* van 2 tot 3 uur, *Dinsdag* en *Woensdag* van 2 tot 4 uur.

W. I. KEMPERS.

Meetkunst: van *September* tot *December*, alle dagen behalve *Zaterdag*, van 11 tot 12 uur.

Stelkunst: vóór de Kersvakantie, *Maandag, Vrijdag* en *Zaterdag* van 2 tot 3 uur; na de Kersvakantie, *Maandag, Woensdag* en *Vrijdag* van 12 tot 1 uur.

Driehoeksmeting, van *Januarij* tot de Paaschvakantie, *Maandag, Vrijdag* en *Zaterdag* van 2 tot 3 uur.

Oefeningen in het lijnteekenen: *Dinsdag* van 12 tot 1

uur, *Woensdag* van 10 tot 11 uur, *Donderdag* van 12 tot 1 uur, *Vrijdag* van 10 tot 11 uur, *Zaterdag* van 11 tot 1 uur.

Beschrijvende Meetkunst: van Januarij tot Junij, op de uren van de Meetkunst.

Analytische Meetkunst: na de Paaschvakantie, op de uren van de Driehoeksmeting.

Landmeetkunde: voor de O. I. Ambtenaren 3de Studiejaar, *Zaterdag* om de 14 dagen van 3 tot 4 uur; voor de O. I. Ambtenaren 4de Studiejaar, *Maandag* om de 14 dagen van 10 tot 11 uur.

Bovendien na de Paaschvakantie op geschikte dagen toepassingen der Landmeetkunde op het terrein, met de ambtenaren 2de klasse 4de Studiejaar.

NB. Van die toepassingen en van de lessen in de Landmeetkunde kunnen ook gebruik maken de Ambtenaren 1ste klasse.

YK EN ACCIJNSEN.

A. VAN DER TOORN.

Yk en Accijnsen: *Maandag*, *Woensdag* en *Vrijdag* van 10 tot 11 uur.

Ykwezen: *Dingsdag*, *Donderdag* en *Vrijdag*, van 1 tot 3 uur, en *Vrijdag* ook van 11 tot 12 uur.

BOUWKUNDE.

D. J. STORM BUIJSING.

Waterbouwkunde: 3de Studiejaar. *Maandag* en *Woensdag* van 10 tot 11 uur.

4de Studiejaar. *Dingsdag* en *Donderdag* van 10 tot 12 uur, *Woensdag* van 1 tot 10 uur.

Waterbouwkundig Teekenen: 3de Studiejaar. *Donderdag* en *Vrijdag* van 2 tot 4 uur.

4de Studiejaar. *Maandag*, *Dingsdag*, *Donderdag* en *Vrijdag* van 8 tot 10 uur.

J. E. TERWINKEL.

Bouwkunde: 2de Studiejaar voor de afdeeling A. S. *Vrijdag* van 11 tot 12 uur; voor de O. I. Ambtenaren, *Dingsdag* van 11 tot 12 uur.

3de Studiejaar. *Dingsdag* van 10 tot 11 uur, *Donderdag* van 1 tot 2 uur.

4de Studiejaar. *Dingsdag* van 3 tot 4 uur, *Donderdag* en *Vrijdag* van 2 tot 3 uur.

Bouwkundig Teekenen: 2de Studiejaar. *Dingsdag* van 1 tot 3 uur.

3de Studiejaar. *Dingsdag* van 8 tot 10 uur, *Vrijdag* van 12 tot 2 uur, *Zaterdag* van 2 tot 4 uur.

4de Studiejaar. *Maandag* van 11 tot 1 uur, en *Woensdag* en *Vrijdag* van 10 tot 12 uur.

TAAL-, LAND- EN VOLKENKUNDE

VAN

NEERLANDSCH-INDIË.

T. ROORDA.

Javaansche taal: 3de Studiejaar. *Maandag*, *Dingsdag* en *Donderdag*, van 2 tot 3 uur, en na de kersvakantie *Woensdag*, van 2 tot 3 uur.

4de Studiejaar. *Maandag, Dingsdag, Woensdag, Donderdag en Vrijdag* van 3 tot 4 uur.

J. PIJNAPPEL, Gz

Maleische taal: 2de Studiejaar. *Maandag en Donderdag* van 3 tot 4 uur, *Woensdag* van 1 tot 2 uur.

3de Studiejaar. *Dingsdag en Donderdag* van 12 tot 1 uur.

4de Studiejaar. *Maandag en Woensdag* van 12 tot 1 uur.

Land- en Volkenkunde: 2de Studiejaar. *Maandag* van 1 tot 2 uur, *Woensdag* van 2 tot 3 uur.

3de Studiejaar. *Dingsdag* van 3 tot 4 uur.

4de Studiejaar. *Dinsdag* van 1 tot 2 uur.

S. KEIJZER.

Javaansche taal: 1ste Studiejaar. *Maandag, Woensdag en Vrijdag*, van 12 tot 1 uur.

2de Studiejaar. *Maandag* van 2 tot 3 uur, *Donderdag* van 12 tot 1 uur, *Zaterdag* van 3 tot 4 uur,

Mohammedaansch Regt: *Maandag* van 1 tot 2 uur.

Wetten en Instellingen van Neêrlandsch-Indië: *Donderdag* van 1 tot 2 uur, *Zaterdag* van 2 tot 3 uur, en voor het 4de Studiejaar ook *Vrijdag* van 1 tot 2 uur.

M. A. M. VAN 's GRAVESANDE GUICHERIT.

Geschiedenis van den Handel: *Maandag en Zaterdag* van 12 tot 1 uur.

Staathuishoudkunde: *Maandag* van 2 tot 3 uur en *Zaterdag* van 3 tot 4 uur.

NIEUWERE LETTERKUNDE.

G. VAN WIERINGHEN BORSKI.

Nederlandsche stijl: 1ste Studiejaar. *Dingsdag* en *Don-
derdag*, van 1 tot 2 uur.

2de Studiejaar. *Zaturdag*, van 2 tot 3 uur.

3de Studiejaar. *Woensdag* en *Zaturdag*, van 1 tot 2 uur.

4de Studiejaar. *Woensdag* van 2 tot 3 uur en *Zaturdag*
van 1 tot 2 uur.

R. H. ARNTZENIUS.

Engelsche Taal- en Letterkunde: 1ste Studiejaar. *Maan-
dag* en *Zaturdag* van 10 tot 11 uur, *Woensdag* en *Vrijdag*
van 9 tot 10 uur.

2de Studiejaar. *Vrijdag*, van 10 tot 11 uur en *Zaturdag*,
van 12 tot 1 uur.

D. BUDDINGH.

Hoogduitsche Taal- en Letterkunde: *Dingsdag*, *Don-
derdag* en *Zaturdag*, van 8 tot 9 uur.

G. J. F. GUFFROY.

Fransche Taal- en Letterkunde: *Maandag*, *Woensdag* en
Vrijdag, van 8 tot 9 uur.

TEEKENKUNDE.

PAUL TETAR VAN ELVEN.

Handteekenen: 1ste Studiejaar. O. I. Ambtenaren, *Don-
derdag* en *Zaturdag*, van 9 tot 10 uur. A. S., *Maandag* en
Dingsdag, van 9 tot 10 uur.

2de Studiejaar. O. I. A. *Vrijdag* van 8 tot 10 uur. A. S. *Donderdag* en *Dingsdag* van 10 tot 11 uur.

G. REUVEKAMP.

Bouwkundig teekenen: 2de Studiejaar, A. S. *Woensdag* van 1 tot 4 uur en *Vrijdag* van 2 tot 4 uur. Voor de O. I. Ambtenaren, *Donderdag* van 1 tot 3 uur.

MODELMAKERIJ.

Oefeningen in het Modelmaken: 2de Studiejaar. *Maandag* van 1 tot 4 uur.

3de Studiejaar. *Donderdag* van 8 tot 10 uur en *Zaterdag* van 8 tot 12 uur.

AKADEMISCHE INRICHTINGEN. BIBLIOTHEEK.

De Bibliotheek is geopend, gedurende den tijd van de Akademische lessen, alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen, van 2 tot 4 uur; en *Maandag* en *Donderdag*, 's avonds van 7 tot 10 uur.

Gedurende den Vakantietijd, alleen *Donderdag* van 2 tot 4 uur.

W. L. OVERDUIJN. — Bibliothecaris.

H. L. VERSCHOOR. — Adjunct Bibliothecaris.

De MODELZAAL, het KABINET VAN NATUURKUNDIGE WERKTUIGEN, het MINERALOGISCH KABINET, enz. zijn te bezichtigen op aanvraag bij den heer G. REUVEKAMP; het KABINET VAN OOSTERSCHE VOORWERPEN, op aanvraag bij den heer J. PIJNAPPEL, GZ.

REGLEMENT
OP HET
BEZOEK VAN DE BIBLIOTHEEK
EN HET
UITLEENEN VAN WERKEN.

Art. 1. Gedurende den loop der lessen zal de Bibliotheek geopend zijn elken werkdag der week, 's middags van 2 tot 4 uur, en des Maandags en Donderdags van 7 tot 10 ure.

Art. 2. In vacantietijden zal de Bibliotheek geopend zijn des Donderdags van 2 tot 4 uur.

Art. 3. De bezoekers der Bibliotheek worden verzocht, hunne overjassen, hoeden en rottingen aan den ingang te laten.

Art. 4. Op de Bibliotheek mag niet geroookt worden.

Art. 5. Docenten en Kweekelingen der Akademie kunnen uit de Bibliotheek boeken ter lezing ontvangen, tegen behoorlijk regu, waarbij zij zich verbinden het geleende werk binnen den bepaalden tijd terug te bezorgen, en veroorzaakte schade te vergoeden.

Art. 6. Niemand zal meer dan vijf banden te gelijk ter leen mogen hebben, zonder magtiging van den Directeur.

Art. 7. Er zal van de uitgeleende werken een register worden gehouden.

Art. 8. Op de Bibliotheek zal voorhanden liggen een register, waarin ieder, die een werk verlangt, dat uitgeleend is, van zijn verlangen kan doen blijken.

Art. 9. Tijdschriften zullen niet langer dan voor acht, andere werken niet langer dan voor veertien dagen uitgeleend worden.

Art. 10. Indien na verloop van den gestelden tijd, het werk voor langer begeerd wordt, zal de vergunning 8 dagen kunnen verlengd worden, zoo door anderen niet naar het afwezige werk gevraagd is. Van de verlenging zal op het eerste reçu melding worden gemaakt, door den Bibliothe-caris en den belanghebbende onderteekend.

Art. 11. Geen tijdschrift zal voor langer dan 2, geen ander werk voor langer dan 3 weken achtereen, aan denzelfden persoon, uitgeleend worden, dan op magtiging van den Directeur.

Art. 12. Geen tijdschrift zal voor langer dan 4, geen ander werk voor langer dan 6 weken achtereen, aan verschillende personen, uitgeleend worden, dan op magtiging van den Directeur.

Art. 13. Aan personen, die niet tot de Akademie behooren, kunnen werken ter leen gegeven worden, tegen behoorlijk reçu en op magtiging van den Directeur.

Art. 14. Teekeningen, kaarten, platen, plaatwerken, woordenboeken en handschriften worden niet ter leen gegeven, dan op magtiging van den Directeur.

Art. 15. Van de magtiging tot afgifte, of tot verlenging van den toegestanen tijd zal moeten blijken op het register van uitgeleende werken, door handteekening van den Directeur.

Art. 16. Ongebonden Nos. van tijdschriften worden niet ter leen gegeven.

Art. 17. Op schriftelijke aanvraag van den Directeur moeten, ook binnen tijds, geleende werken terug bezorgd worden.

Art. 18. De afgifte van werken, die ter leen verstrekt worden, zal alleen geschieden des Maandags en Donderdags avonds.

NB. Dit Reglement, vroeger door den Directeur SIMONS vastgesteld, is bij voortduring van kracht.

STUDENTENCORPS.

СИНТАКСИЧЕСКАЯ

NAAMLIJST DER LEDEN

VAN HET

STUDENTENCORPS.

A.

A. C. Andreas,	O.I.A. <i>Hypolitusbuurt.</i>	van der Laan.
F. J. H. L. d'Aul-	} <i>Oude Delft.</i>	Haverkorn van Rijsewijk.
nis de Bourouill,		
J. H. L. d'Aulnis		
de Bourouill,	O.I.A.	
J. D. C. W. d'A-		
blaing van Gies-		
senburg,	A. S. <i>Oude Kerkstraat.</i>	Mewissen.
R. D. d'Abo,	A. S. <i>Voorstraat.</i>	Ashman.

B.

J. v. d. Wall Bake,	C. I. <i>Wijnhaven.</i>	v. Mierloo.
F. C. Bake,	C. I. <i>Binnenwatersloot.</i>	van Alphen.
H. G. v. d. Sande		
Bakhuijzen,	C. I. <i>'s Hage.</i>	zijn Ouders.
G. L. Baud,	O.I.A. <i>'s Hage.</i>	zijn Ouders.
V. A. A. Bekking,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Nortier.
W. A. G. van		
Berkum,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	Buijs.
J. de Blaauw,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	van Riel.
T. F. Roerlage,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Nortier.

A. H. A. Bouricius, O.I.A. <i>Rotterd. poort.</i>	Schagen van Leeuwen.
A. C. Broekman, C. I. <i>Binnenwatersloot.</i>	de Vries.
P. H. A. Martini	
Buijs, C. I. <i>Nieuwstraat.</i>	Penders.
T. W. Buijs, O.I.A. <i>Groote Markt.</i>	Giessen.
B. Cost Budde, A. S. <i>Bellevue.</i>	Wigmans.
C. P. J. v. d. Berg, C. I. <i>Rotterdam.</i>	zijn Ouders.
H. E. de Bruijn, C. I. <i>Oude Delft.</i>	zijn Moeder.
T. J. Th. N. Beuk-	
man, O.I.A. <i>Noordeinde.</i>	zijn Moeder.
P. J. van Berckel, O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	zijn Ouders.

C.

W. F. H. Calicher, O.I.A. <i>Noordeinde.</i>	Beukman.
J. C. L. Cambier, O.I.A. <i>Voorstraat.</i>	Vellekoop.
P. E. Charbon, A. S. <i>Oude Delft.</i>	Wed. Brunings.
C. van Citters, A. S. <i>Oude Delft.</i>	v. Riel.
P. A. Oetgens van	
Waveren Pancras	
Clifford, O.I.A. <i>Choorstraat.</i>	Borski.
A. H. O. le Clercq, O.I.A. <i>Koornmarkt.</i>	zijn Moeder.
F. G. A. Canter	
Visscher, O.I.A. <i>Binnenwatersloot.</i>	zijn Ouders.

D.

B. A. A. Deenik, A. S. <i>Koornmarkt.</i>	zijn Ouders.
F. G. v. Delden, O.I.A. <i>Koornmarkt.</i>	Blisting.
F. G. A. v. Delden, O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Bali.
C. J. v. Doorn, C. I. <i>Jacob Gerritsestraat.</i>	Peters.

E.

E. A. Engelbrecht,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	zijn Ouders.
E. L. Elias,	O.I.A. 's <i>Hage.</i>	zijn Ouders.
J. C. Estor,	C. I. <i>Nieuwstraat.</i>	Penders.
P. Evekink,	A. S. <i>Hypolitusbuurt.</i>	Wed. Bake.

G.

H. A. de Geer,	O. I. A. <i>Oude Delft.</i>	v. Baerle.
J. H. F. Sollewijn		
Gelpke,	O.I.A. <i>Vlamingstraat.</i>	zijn Ouders.
D. B. Gips,	A. S. <i>Noordeinde.</i>	Wed. Canne.
W. Greve,	O.I.A. <i>Turfmarkt.</i>	Wed. v. Diesen.
W. H. de Greve,	M. I. <i>Binnenwatersloot.</i>	Bosman.
W. J. C. Groos,	O.I.A. <i>Rotterdam.</i>	Groos.
C. de Gijselaar.	O.I.A. <i>Voorstraat.</i>	Karis.

H.

A. G. T. Halewijn,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Kroesen.
G. C. A. Halewijn,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Kroesen.
G. H. R. Halewijn,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	Kroesen.
G. H. M. Harloff,	O.I.A. }	
J. W. G. Harloff,	O.I.A. }	
W. L. H. A. Har-		
loff,	O.I.A. }	Harloff.
A. K. P. P. v. Has-		
selt,	A. S. <i>Turfmarkt.</i>	Oliviers.
J. P. Havelaar,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	Wed. van Eersel.
J. Oudemans		
Havelaar,	A. S. <i>Langendijk.</i>	Kempers.
Th. Heijtingh,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	zijn Moeder.
J. C. v. Heukelom,	A. S. <i>Groote Markt.</i>	Wed. Reichert.

W. Hoeufft,	C. I. <i>Jacob Gerritsestraat.</i>	Kramer.
A. v. Hooft,	C. I. <i>Oude Delft.</i>	Zeelenberg.
G. A. V. Hoogen- straten,	A. S. <i>Groote Markt.</i>	Duffels.
J. M. Pijnacker Hordijk,	O.I.A. <i>Binnenwatersloot.</i>	Brouwer.
H. P. F. Hoijer,	O.I.A. <i>Nieuwstraat.</i>	Roest,
W. K. v. Horn,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	zijn Ouders.
J. H. Horst,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Engelbrecht.
E. T. O. Houck,	O.I.A. <i>Koornmarkt.</i>	Willschut.
W. H. Hubrecht,	A. S. <i>Geer.</i>	de Koning.
A. Huët,	C. I. <i>Oude Delft.</i>	Drabbe.
L. Hyink,	A. S. <i>Korte Breesteeg.</i>	van Essen.

K.

C. C. v. d. Kemp,	C. I. <i>Binnenwatersloot.</i>	Duffels.
W. J. v. Andringa de Kempenaer,	A. S. <i>Vlamingstraat.</i>	Kempers.
L. J. Kesper,	C. I. <i>Wijnhaven.</i>	Brouwer.
L. C. E. Knip- horst,	O.I.A. <i>Voorstraat.</i>	v. d. Horst.
T. Knottenbelt,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	v. d. Berg.
A. W. T. Kock,	A. S. <i>Oosteinde.</i>	Wed. Logger.
W. D. J. Koentz,	A. S. <i>Papensteeg.</i>	Fanel.
A. L. Kroef,	C. I. <i>Hypolitusbuurt.</i>	zijn Moeder.
I. C. Th. Kroesen,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Kroesen.
L. Krom,	A. S. <i>Voorstraat.</i>	zijn Moeder.

L.

D. N. Labriijn,	A. S. <i>Voorstraat.</i>	van Rijn.
J. F. v. Lakerveld,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	Buddingh.

P. Langerhui-		
zen Lz.	A. S. Voorstraat.	van Rijn.
O. A. Burnaby		
Lautier,	O.I.A. 's Hage.	Tolsma.
H. F. Ledeboer,	O.I.A. Koornmarkt.	Wed. Stennekes.
H. J. v. d. Leeuw,	O.I.A. Voorstraat.	van Buuren.
W. F. Leemans,	A. S. Voorstraat.	Pijnappel.
K. W. H. Ligtfoot,	A. S. Oude Delft.	zijn Ouders.
A. R. Lobry,	A. S. Haagweg.	zijn Ouders.
E. J. de Savornin		
Lohman,	C. I. Achterom,	Weber.
W. de Loos,	A. S. Rotterdam.	zijn Ouders.
H. G. Lucardie,	O.I.A. Groote Markt.	Wed. v. Noorden.
D. F. W. Lucassen,	O.I.A. Oude Delft.	Wed. Gaijmans.

III.

J. v. Maaren,	A. S. Vlamingstraat.	Kretzer.
J. P. v. Mansvelt,	C. I. Koornmarkt.	Rijnders.
Fred. Mayor,	O.I.A. Oude Delft.	Masthof.
E. P. v. Meeuwen,	A. S. Oude Delft.	v. Esseling.
J. W. F. J. Meins-		
ma,	O.I.A. de Geer.	Beck.
C. W. P. Mieling,	A. S. 's Hage.	zijn Ouders.
P. Schenkenberg		
v. Mierop,	C. I. Koornmarkt.	zijn Ouders.
J. B. v. de Mortel,	A. S. Voorstraat.	van Ruyven.
J. Mullemeister,	O.I.A. Oude Delft.	Mej. Blommestein.
A. van der Muts,	Y. Koornmarkt.	Boxstardt.
S. Westerbaan		
Muurling,	C. I. Binnenwatersloot.	Dikhof.

N.

E. S. v. Noorden,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Breetvelt.
E. D. Levyssohn		
Norman,	O.I.A. <i>Binnenwatersloot.</i>	Bosman.

O.

J. W. Obdam,	O.I.A. <i>Vlamingstraat.</i>	Kempers.
C. M. Ketting		
Olivier,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Prager.

P.

J.W.M.v.d. Palm,	O.I.A. <i>Jacob Gerritsestraat.</i>	Kramer.
W. Permentier,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	zijn Ouders.
R. Piekema,	C. I. <i>Vlamingstraat.</i>	Wed. v. d. Pluim.
J. André de la		
Porte,	A. S. <i>Hypolitusbuurt.</i>	Wed. Bake.
C. L. F. Post,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	Prager.

R.

J. G. A. Rade-		
maker,	O.I.A. <i>Kulc.</i>	Vermeulen.
J. W. Rambaldo,	O.I.A. <i>Voldersgracht.</i>	Wolterbeek.
M. F. Reijnst,	O.I.A. <i>Choorstraat.</i>	Borski.
W. R. de Roos,	Y. <i>Ketelstraat.</i>	Buddingh.
J. H. L. A. von		
Rozenthal,	C. I. <i>Groote Markt.</i>	den Hengst.
H. G. Roux Jr.	A. S. <i>Oude Delft.</i>	van Nerum.
F. A. A. Ruiten-		
bach,	O.I.A. <i>Koornmarkt.</i>	zijn Moeder.
F. J. G. Rutton,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Vogelensang.

S.

D. Schaap,	y. <i>Lange Dijk.</i>	zijn Ouders.
H. C. S. Scha- lekamp.	A. S. <i>Pepersteeg.</i>	Lonzième.
J. Schallj,	A. S. <i>Groote Markt.</i>	de Graaff.
N. J. M. Schelf- hout,	A. S. <i>Turfmarkt.</i>	Wed. v. Diesen.
F. R. Scherius,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	Haverkorn van Rijsewijk.
F. P. Schlosser,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	Breetvelt.
J. G. O. v. Schmidt auf Altenstadt,	O. I. A. <i>'s Hage.</i>	zijn Moeder.
Th. J. Scholten,	A. S. <i>Kulk.</i>	Wed. Visser.
C. F. M. H. Schneb- belie,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	Vogelensang.
J. P. Schorer van de Souburgen,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	Frankamp.
G. L. Schultz,	O. I. A. <i>Koornmarkt.</i>	Willschut.
M. Simon,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	Ahsman.
B. Smissaert,	O. I. A. {	Kroesen.
H. Smissaert,	O. I. A. { <i>Oude Delft.</i>	
J. W. H. Smissaert,	O. I. A. <i>Markt.</i>	Duffels.
J. W. A. v. Soest,	O. I. A. <i>Korenmarkt.</i>	zijn Moeder.
P. J. A. Spaan,	O. I. A. {	Berenbak.
A. J. Spaan,	O. I. A. { <i>Oude Delft.</i>	
W. Spoor,	A. S. <i>Choorstraat.</i>	Wed. Breetvelt.
N. F. H. v. Slijpe,	O. I. A. <i>Oude Delft.</i>	Derx.
H. J. Hora Sic- cama,	A. S. <i>Vlamingstraat.</i>	Kempers.
J. W. G. Stieneket,	C. I. <i>Rotterd. poort.</i>	Schagen v. Leen- wen.

W. H. Stollé,	O.I.A. <i>Lange Dijk.</i>	Kempers.
W. Steinmetz,	O.I.A. <i>Breedsteeg.</i>	van Essen.
C. M. F. Stock-		Mejufvr. Blom-
hansen,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	mestein.
P. C. Swemer,	A.S. <i>Markt.</i>	Breetvelt.

T.

H. J. Tijdeman,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Mej. van Eersel.
A. Thesingh,	O.I.A. <i>Vlamingstraat.</i>	zijn Ounders.
P. J. Troost,	C. I. <i>Oude Delft.</i>	Wed. Breetvelt.

V.

S. Verburgh,	C. I. <i>Nieuwstraat.</i>	Munnik.
C. P. Verloop,	A.S. <i>Oude Delft.</i>	Berenbak.
C. S. Verwijs,	O.I.A. <i>Voorstraat.</i>	Karis.
E. A. v. Vloten,	O.I.A. <i>Choorstraat.</i>	Borski.
A. J. Voet,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Harrewijn.
W. H. Vorstman,	A.S. <i>Rotterdam.</i>	Vorstman.
F. L. F. E. de		
Vogel.	O.I.A. <i>Turfmarkt.</i>	Verdussen.
C. Vos,	A.S. <i>Langen Dijk.</i>	van Straelen.
W. Voûte Jr.	O.I.A. <i>Hypolitusbuurt.</i>	Post.
J. Rouppe van der		
Voort,	A.S. <i>Markt.</i>	van Leeuwen.
C. D. Vreede,	C. I. <i>Oude Delft.</i>	Wed. Brunings.
W. K. M. Vrolik,	A.S. <i>Wijnhaven.</i>	van Mierloo.

W.

F. M. Wachter,	O.I.A. <i>Koornmarkt.</i>	Smit.
J. H. J. van		
Wageningen,	A.S. <i>Oude Delft.</i>	Wellan.

J. M. Wap,	A. S. <i>Vischmarkt.</i>	zijn Ounders.
F. L. Wattendorff,	O. I. A. <i>Oude Delft.</i>	Masthoff.
B. H. W. T.		
Werndly,	C. I. <i>Noordeinde.</i>	Vermeulen.
J. F. W. Wessels,	O. I. A. {	hun Ounders.
D. Wessels,	O. I. A. } <i>Leidschendam.</i>	
M. Westendorp,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	van Heumen.
R. Wichers,	O. I. A. <i>Voorstraat.</i>	Brons.
N. G. H. Kleyn v.		
Willigen.	A. S. <i>Koornmarkt.</i>	zijn Ounders.
C. P. K. Winckel,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	Wed. de Groot.
F. L. Wittenrood,	O. I. A. <i>Oude Delft.</i>	Buddingh.
C. H. A. van der		
Wijck,	O. I. A. <i>Oude Delft.</i>	Prager.
C. J. v. d. Wijck,	A. S. <i>Oude Delft.</i>	Prager.

GEEN LEDEN VAN HET CORPS ZIJN:

H. J. H. Beekveld,	O.I.A. <i>Oosteinde.</i>	van Gils.
L. M. Betten-		
haussen,	γ. <i>Oude Delft.</i>	Fundatie.
C. F. Deibert,	O.I.A. <i>Oosteinde.</i>	van Gils.
C. Hofman,	γ. <i>Grootemarkt.</i>	Duffels.
H. L. Köhler,	O.I.A. <i>Vlamingstraat.</i>	N ^o . 196.
J. W. Mensing,	O.I.A. <i>Noordeinde.</i>	Wed. Canne.
J. B. L. Molen-	's <i>Hage, Stille Veer-</i>	
broek,	A.S. <i>kade.</i>	zijn Ouders.
A. van der Gon		
Netscher,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	zijn Ouders.
P. C. Nolthenius,	O.I.A. <i>Oude Delft.</i>	Ouwerling.
A. van Riel,	γ. <i>Oude Delft.</i>	Fundatie.
G. F. H. Scharten,	O.I.A. <i>Groote Markt.</i>	Roest.
J. C. T. Tim-		
merhans,	C. I. <i>Oude Delft.</i>	zijn Ouders.
S. J. Vermaes,	C. I. <i>Oude Delft.</i>	van Nerum.

GEPROMOVEERDEN AAN ANDERE AKADEMIËN.

Dr. A. J. Bergsma,	O.I.A. <i>Groote Markt.</i>	Sar.
Dr. E. T. v. Dissel,	C. I. <i>Groote Markt.</i>	Te Mey.
Dr. G. Greven.	γ. <i>Voldersgracht.</i>	Burghardt.

N A A M L I J S T

van hen, die aan deze Akademie voor Ambtenaren
le Klasse studeren.

J. W. S. v. d. Aa,	<i>Turfmarkt.</i>	P'Ouran.
M. E. Andreas,	<i>Vest.</i>	Bottema.
H. B. E. C. N. Baer- meyer v. Barrink- hofen,	<i>Oude Delft.</i>	Drabbe.
A. H. R. E. Bousquet,	<i>Koornmarkt.</i>	van Tol.
J. Bousquet,	<i>Voorstraat.</i>	Ahsman.
C. Canter Visscher,	<i>Rotterdammerpoort.</i>	Wigmans.
J. Deketh,	<i>Vischmarkt.</i>	Parels.
R. van Eibergen Sant- hagens,	<i>Voldersgracht.</i>	Contze.
F. E. Embrechts,	<i>Vischmarkt.</i>	Parels.
H. E. K. Engelbrecht,	<i>Oude Delft.</i>	zijn Ouders.
E. A. J. Francis,	<i>Voldersgracht.</i>	Wolterbeek.
J. F. M. Godefroy,	<i>'s Hage.</i>	Bogt van Guinea
H. A. de Groot,	<i>Oude Delft.</i>	Esseling.
J. T. H. Homans,	<i>Voorstraat.</i>	Zee.
T. van Krieken,	<i>Voorstraat.</i>	Karis.
W. van Lennep,	<i>Vischmarkt.</i>	Pijpers.
A. Makkers,	<i>Binnenwatersloot.</i>	van den Ende.
P. A. Matthes,	<i>Oude Delft.</i>	van Rijn.
J. C. B. F. Nedermeyer van Rozenthal,	<i>In den Bolk.</i>	Vos.
H. E. H. de Pauly,	<i>Markt.</i>	Toolen.
J. J. Pfister,	<i>Vischmarkt.</i>	Pijpers.

M. C. Piepers,	<i>Nieuwe Koffijhuis.</i>	Vos.
T. Plate,	<i>Pasgeld.</i>	zijn Vader.
L. J. Selleger,	<i>Papensteeg.</i>	Fanel.
P. C. E. Specht Grijp,	<i>Hypolitusbuurt.</i>	zijn Moeder.
C. Stortenbeker,	<i>'s Hage.</i>	Spui.
J. R. E. de Sturler,	<i>Wijnhaven.</i>	Drabbe.
C. Visser,	<i>Voorstraat.</i>	Karis.
H. L. Wichers,	<i>Voldersgracht.</i>	Foppe.

GETAL DER INGESCHREVENEN

OP DE ROLLEN

VAN DEZE

AKADEMIE.

Voor O. I. Ambtenaren 1e classe.	29.
Voor O. I. Ambtenaren 2e classe.	90.
Voor Algemeene Studie	61.
Voor Civiel Ingenieurs.	29.
Voor Yk en Accijnsen	7.
Voor het Mijnwezen	1.
Voor andere Doeleinden	—
Totaal.	217.

Commissiën uit de Studenten.

BESTUUR EN VERTEGENWOORDIGING

VAN HET

STUDENTENCORPS.

Senaat.

F. G. van Delden, *Pres.*

Th. F. Boerlage, *Secret. v. h. I. B.*

P. E. Charbon, *Secret. v. d. C.*

S. Verburgh, *Pres. A. S.*

G. H. M. Harloff, *Pres. O. I. A.*

A. L. Kroef, {
A. C. Andreas, { *Leden.*

Vaandeldrager.

C. Vos.

Commissie voor den Schouwburg.

A. C. Andreas.

.

Commissie tot Redaktie van den Almanak voor 1859.

S. Westerbaan Muurling, *Pres.*

H. P. F. Hoyer, *Secret.*

R. Piekema.

A. C. Broekman.

P. E. Charbon.

BIJZONDERE COMMISSIËN.

Commissarissen van de Societeit

PHOENIX.

P. E. Charbon, *Pres.*

C. J. van Doorn, *Secret.*

A. C. Andreas.

A. L. Kroef.

C. Vos.

R. Piekema.

Commissarissen van het Gymnastie-Gezelschap

ODIN.

F. L. F. E. de Vogel, *Pres.*

. *Secret.*

Th. F. Boerlage, *Comm.*

Schermmeester.

Oosterhoff.

Muzijkgezelschap**APOLLO.**L. C. E. Kniphorst, *Pres.*G. H. M. Harloff, *Secret.*

D. F. W. Lucassen.

P. H. A. Martini Buijs,

A. C. Andreas.

Vaandeldrager.

C. D. Vreede.

AFDEELING WERKENDE LEDEN.J. van den Wall Bake, *Pres.*G. H. M. Harloff, *Secret.***Orchest-Directeur.**

J. Boers.

Buks- en Pistoelgezelschap**DILETTO ED ARME.****Beschermheer:**

Z. M. WILLEM III.

II^{de} AFDEELING.**BESTUUR.****Buitengewoon Eerelid:**

Z. K. H. DE PRINS VAN ORANJE.

J. van den Wall Bake, *Pres.*D. F. W. Lucassen, *Secret.*. *Comm.*

LIJST DER DISPUTEN.

Nieuwere Letterkunde.

O. K. W.

L. C. E. Kniphorst, *Pres.*

C. D. Vreede, *Secret.*

Oostersche Talen en Land- en Volkenkunde.

|| ၅ ဘံ ဝိ ၈ ဘံ x

D. F. W. Lucassen, *Pres.*

G. H. M. Harloff, *Secret.*

Wis- en Natuurkunde.

MINERVA.

S. Westerbaan Muurling, *Pres.*

A. L. Kroef, *Secret.*

Gemengde Wetenschappen.

THEORIE EN PRAKTIJK.

A. L. Kroef, *Pres.*

J. H. L. d'Aulnis de Bourouill, *Secret.*

Hollandsche Taal- en Letterkunde.

EXERCENDO.

R. Piekema, *Pres.*

J. W. H. Smissaert, *Secret.*

PROMOTIËN.

In het jaar 1858

zijn aan deze Akademie gepromoveerd: tot O. I. Ambtenaren 1^e classe:

H. A. Blume.
W. de Gelder.
P. J. J. C. van Nieuwenhave Helbach.
G. J. Keizer.
E. R. J. C. de Kuyper.
J. H. van Lennep.
H. D. Levyssohn Norman.
P. C. Maas Geesteranus.
J. P. Metman.
A. M. Oudemans.
J. J. Schneither.
C. M. Smulders.
J. G. M. Timmermans.

tot O. I. Ambtenaren 2^e klasse:

S. K. van Aalst.
Dr. P. A. Bergsma.
J. A. Focquin.
W. A. de Kock van Leeuwen.
J. C. Reynst.

tot Civiel Ingenieurs:

W. J. S. J. Blom.

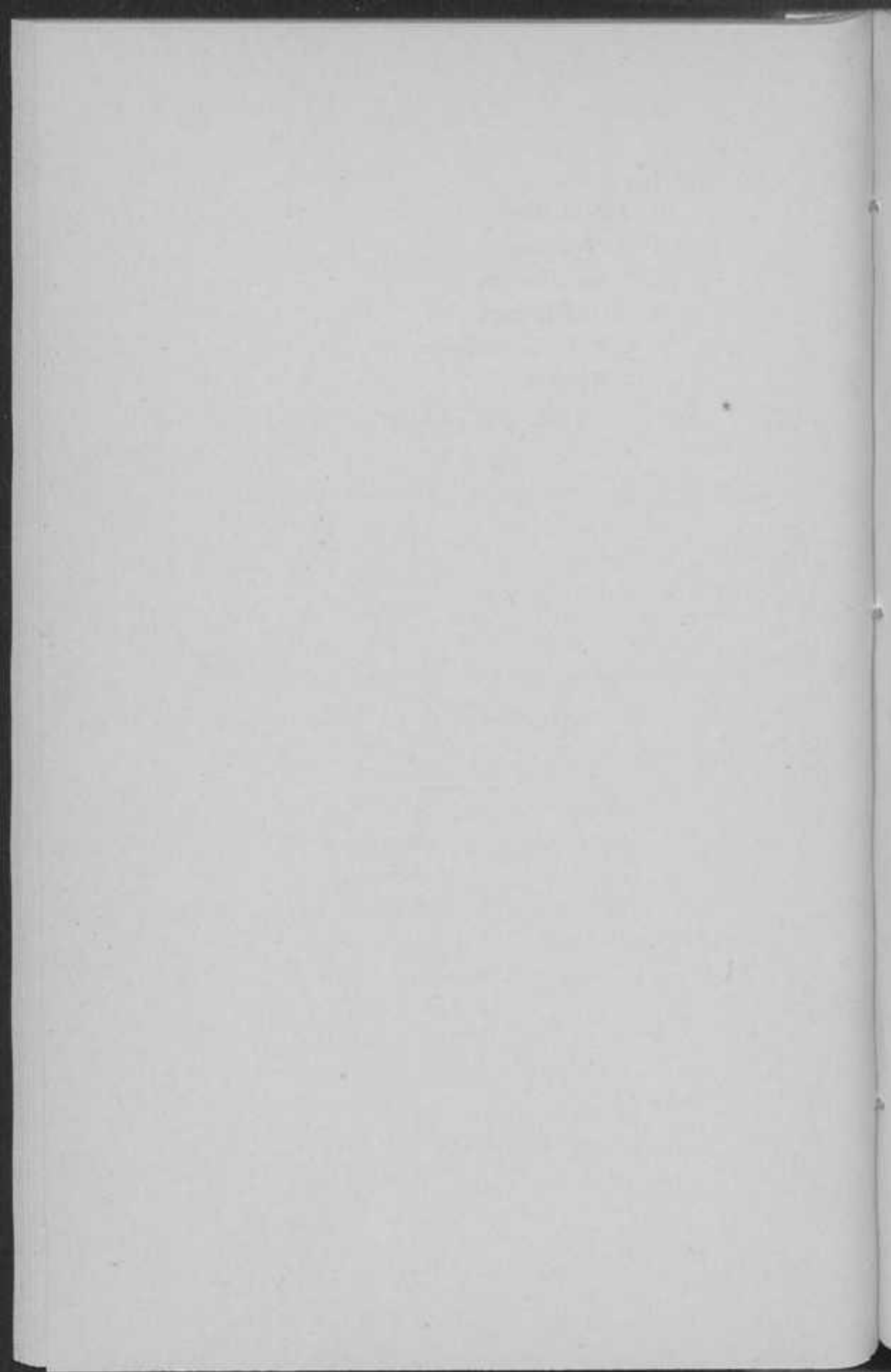
C. W. Eeckhout.

A. P. van Haastert.

M. A. van Idsinga.

A. J. F. G. A. Verheijen.

J. C. Wencker.

VERVOLG VAN DE GESCHIEDENIS

DER

DELFTSCHE AKADEMIE.

(Van Sept. 1857 tot Sept. 1858.)

Is het voor een geschiedschrijver altijd hoogst moeilijk, een boeiend en belangwekkend verhaal te leveren, daar hij, om onpartijdig en getrouw aan de waarheid te blijven, dikwijls gedwongen wordt, zich tot een dorre opsomming van feiten en gebeurtenissen te bepalen; zooveel te meer bestaat die moeilijkheid voor de Redaktie van een Studenten-Almanak, waaraan het opgedragen is, een geschiedenis zamen te stellen en een getrouw tafereel te geven van de gebeurtenissen, in den loop van het jaar in het Studentencorps voorgevallen. Die lotgevallen en gebeurtenissen toch zijn dikwijls niets anders dan herhalingen van een vorig jaar, — ze kunnen beschouwd worden als trekvogels in het Studentenleven.

Die taak is dit jaar ons te beurt gevallen, en niemand zal zich verwonderen, dat wij haar huijverend aanvaarden, wanneer hij bedenkt, met welke bezwaren deze Redaktie, meer dan die van vorige jaren, te kampen had. Iedereen weet immers, hoe de Redaktie reeds dadelijk na haar benoeming moeilijkheden ondervond; hoe één lid genoodzaakt werd zijn ontslag te nemen, een tweede daardoor afgeschrikt, voor zijn lidmaatschap bedankte, ande-

ren huiverig waren het aan te nemen, en hoeveel moeite het inhad, de Kommissie weêr voltallig te krijgen. Niettegenstaande dat, vatten wij vol vertrouwen en moed de pen op, daar het voornamelijk voor onze medestudenten is, dat wij getracht hebben in de volgende bladzijden al het lief en leed voor den geest terug te roepen, dat wij gedurende dit Akademie-jaar ondervonden hebben.

Onder de gebeurtenissen, die elk jaar terugkomen, en den een met blijdschap bezielen, den ander door droefheid ter neêr slaan, behooren voorzeker de eind-examens, die voor de meesten van ons zooveel dagen van angst en spanning opleveren. Gelukkig was de uitslag van de examens, die in Junij 1857 plaats hadden, over het algemeen gunstiger dan die van het voorgaande jaar. — Na den afloop er van braken er blijdere, meer opgeruimde en opwekkende dagen voor ons aan, een tijdperk van ontspanning en genoegens opende zich. Maar ongelukkig vliegt juist die tijd spoediger om, dan wij wel zouden wenschen, en het einde van de vakantie vereenigde ons weêr in de Akademiestad. Niet elken vriend konden wij echter weêr hartelijk de hand drukken. Deze had zijn inspanning en studiën met een goeden uitslag bekroond gezien; gene mogt dat geluk niet smaken, en trachtte in een andere betrekking in de maatschappij werkzaam en nuttig te zijn.

Was het aantal van onze kennissen en vrienden daardoor verminderd, in de nieuw aangekomen jongelui, wier getal 57 beliep, hoopten wij dat gemis vergoed te zien, nieuwe vriendschapsbanden welligt met hen aan te knopen. Dien goeden wil van de oudstudenten, om de jongere als broeders in hun kring op te nemen, bleek dan ook uit de gulle hartelijkheid, waarmede zij de laatsten ontvingen bij hun installatie, die den 16^{den} October plaats vond; twee van de nieuwe leden werden evenwel om bijzondere redenen eenigen tijd later in het corps ingelijfd. Wegens gebrek aan ruimte in de Akademie en op de Societeit (toen een hulp-lokaal), waar de inauguratie en het feest anders gewoonlijk plaats hadden, maakte men daartoe dit jaar gebruik van den Stads Doele.

Geenszins konden wij evenwel denken, dat de indruk van die vreugde zoo spoedig voor droefheid zou moeten wijken, en wij onzen Akademiebroeder, A. C. Enschedé, in zulk een jeugdigen leeftijd door den dood uit ons midden zouden gerukt zien. Na een korte, doch hevige ziekte overleed hij den 14^{den} November te Haarlem ten huize van zijn ouders. — Koos de onverbiddelijke dood een slagtoffer uit den kring van onze Akademiebroeders, ook een van onze Leeraars, den Hr. Arntzenius, deed hij een onherstelbaar verlies lijden in het afsterven van zijn echtgenoot, die reeds lang aan een kwijnende ziekte had geleden. Het corps draalde niet, om, bij monde van den senaat,

zoo spoedig mogelijk zijn deelneming daarin te toonen.

Het zegel van het Corps, waarnaar reeds zoo lang verlangend was uitgezien, en dat zoo dikwerf besproken werd, was eindelijk vervaardigd en in October gereed; zoodat wij ons thans in het bezit van zulk een onmisbaar voorwerp kunnen verheugen.

Van veel gewigtiger aard dan het genoemde, was de wetsherziening, waarvan in onze laatste geschiedenis reeds het een en ander ter loops is opgemerkt. Om alles goed in zijn geheel te kunnen volgen, zullen wij nog even aanhalen, wat daarvan verleden jaar reeds is gezegd. Sedert lang, en bij verschillende gelegenheden, was het gebleken, dat er gapingen en onduidelijkheden in de Corpswet voorkwamen, die meermalen al tot dubbelzinnige uitleggingen hadden aanleiding gegeven, en nu noodzakelijk en dringend een herziening vereischten. Daarvan ten volle overtuigd, besloot men tot een wetsherziening, en benoemde te dien einde een commissie.

Deze had haar arbeid reeds vóór het begin van de vakantie voltooid, en het ontwerp van wet lag dus tot behandeling gereed; maar door verschillende omstandigheden werd het pas op de Corpsvergadering van den 6^{den} October voor den eersten keer ter tafel gebracht. Het zal wel niet noodig zijn te zeggen, hoe lang het nog aanhield, voordat

het ontwerp van wet, tot wet werd verheven; hoe menige en soms onstuimige vergadering daartoe nog moest gehouden worden; hoe vurig en opgewonden de jongelui daar meermalen het woord voerden, om hun gevoelens te verdedigen; hoe vrij en ongedwongen men daar zijn gedachten uitte. Dat alles ligt ons nog zoo versch in het geheugen, dat het wel niet noodig zal zijn, al die zaken tot in haar minste bijzonderheden na te gaan.

Op de vergadering van den 6^{den} November kreeg het ontwerp eindelijk kracht van wet, en trad den 15^{den} December in werking. — We mogen ons dan eindelijk in het bezit van een nieuwe Corpswet verheugen, en hopen, dat zij aan haar eischen en doel zal beantwoorden; dat het corps daaronder mag bloeijen, en de eendragt en onderlinge vriendschap tusschen de leden mag toenemen! — Was de wetsherziening dus tot een goed einde gebragt, ook een andere zaak eischte dringend, dat zij voor eens en altijd vastgesteld werd. Met den Commissaris van Politie toch waren er zoo dikwijls onaangenaamheden voorgevallen, dat de Commissarissen voor den Schouwburg zich tot den Senaat moesten wenden, door wiens bemoeijingen de zaak voor goed geregeld werd.

Zooals gewoonlijk, wilde men ook dit jaar een feest geven, welke wensch uit een daartoe gedaan voorstel op de Corpsvergadering van den 22sten Januarij bleek, en tevens uit de daarop gevolgde stemming, ofschoon er slechts een kleine meerderheid voor was. Moeijelijk was de beslissing, op welke wijze

men het feest zou vieren, en lang duurde het dan ook, voordat men het daarover eens was. Een voorgesteld en goedgekeurd plan tot een te houden karnaval kon niet doorgaan, daar de stedelijke Autoriteiten er hun toestemming niet aan konden geven; en zoo besloot men eindelijk tot een bal.

Werden wij reeds meermalen verplicht van sterfgevallen te gewagen, die ons altijd met smart moeten vervullen, de waarheid vordert, dat wij er hier nogmaals van spreken. Den 6^{den} Maart overleed te 's Hage onze Akademiebroeder H. J. Cox. Onverwacht trof ons dat bericht, daar wij hem nog zoo kort te voren onder ons hadden gezien, en weinig denken konden, dat een hevige ziekte hem zoo spoedig uit ons midden zou wegrukken.

Minder onverwacht trof ons den 15^{den} Maart het bericht, dat onze geliefde Hoogleeraar Donnadieu overleden was. Reeds sedert lang toch had hij aan een hopelooze en kwijnende ziekte geleden, die hem meer dan eens verhinderd had, om zijn werkzaamheden aan de Akademie naar wensch te vervullen. Mogten wij het aan den eenen kant gelukkig achten, dat de smarten en pijnen van het ziekbed voor hem hadden opgehouden, en hij tot betere gewesten was overgegaan, toch vervulde het ons hart terzelfder tijd met droefheid, en lang nog zal zijn aandenken bij ons levendig blijven. Velen van ons toch, die bijna dagelijks en reeds lang met hem hadden omgegaan, was hij dikwerf een raads- en leidsman op hun levensweg. Be-

oefenaar en vriend van wetenschap en kennis zocht hij altijd zooveel mogelijk liefde voor studie bij zijn leerlingen op te wekken.

Reeds vroeger had de Redaktie moeilijkheden van den Raad van Bestuur over het aanplakken van haar aankondigingen ondervonden. De eigentlijke oorzaak daarvan is ons onbekend, daar wij toch wel niet kunnen vermoeden, dat de Raad een aankondiging om haar geest en inhoud zou afgekeurd hebben, die naar ons gevoelen geenszins een schadelijke of beledigende strekking had. — Op nieuw werden daarop aan de Redaktie moeilijkheden in den weg gelegd. Ten hoogste verwonderd waren wij toch, toen wij vernamen, dat de Hr. de Greve ontboden was door den Secretaris van den Raad van Bestuur der Akademie, die hem aanmaande, om voor zijn secretariaat en lidmaatschap van de Redaktie te bedanken. Tevens moest hij beloven nimmer weêr over de reorganisatie van de Delftsche Akademie te zullen spreken (een onderwerp, dat hij eens op een dispuut behandeld had), alles onder de bedreiging, dat er bij een weigering binnen eenige uren maatregelen zouden genomen worden, om hem van de Akademie te verwijden. De Hr. de Greve meldde den Raad schriftelijk, dat hij over zulk een gewigtige zaak vooraf het oordeel en den raad van zijn vader wilde inwinnen; en nadat hij met dezen er over gesproken had, willigde hij de eischen van den Raad in.

Hoe de Raad van Bestuur tot zulk een stap heeft kunnen overgaan, is ons een raadsel, daar de Hr. de Greve, eerst sedert kort tot lid van de Commissie tot Redaktie gekozen, zelfs nog niet in de gelegenheid geweest was, om zóó te spreken of te handelen, dat hij zulk een bejegening verdiende.

Of duidde men het hem euvel, dat hij over de reorganisatie van de Akademie gesproken had in een dispuutgezelschap, een besloten vergadering, waar tevens alle Professoren en Leeraars vrijen toegang hadden, en hij dus mogt verwachten, althans eenige er van onder zijn hoorders te zien? De vrije uiting van gevoelens en gedachten heeft zeker haar grenzen; maar, zoo iemand binnen de palen van welvoegelijkheid en eerbied blijft, mag men het hem dan kwalijk nemen, dat hij rondborstig zegt, wat hij meent? Door de docenten algemeen geacht, en door de jongelui bemind, kende iedereen hem genoeg, om te weten, dat hij zich niet willens en wetens aan overdrijving zou schuldig maken. En al mogt hij dan ook, in hetgeen hij sprak op het dispuut, niet overal de zaak uit het juiste oogpunt beschouwd hebben, — was dat dan reden genoeg, om hem het stilzwijgen op te leggen, of hem van de Akademie te verwijderen?

Ten gevolge van de bezwaren, die de Raad van Bestuur tweemaal gemaakt had, om annonces in de Akademie te laten aanplakken, en wel de eerste keer met de Thesis van den Hr. de Greve, „de Delftsche Akademie behoeft een radicale reorgani-

satie", en daarop met de aankondigingen van de Redaktie, besloot het Corps, om zich niet weêr aan een weigering bloot te stellen, en zich daarom buiten de Akademie te behelpen, waartoe een aanplak-bord in de onmiddellijke nabijheid er van werd opgehangen.

Doch laat ons van die zaken afstappen, en tot andere overgaan, die ons zeker meer genoeg zullen doen, wanneer wij ze ons herinneren. Het voorgenomen bal, dat om den dood van den Hoogleeraar Donnadieu was uitgesteld, had nu den 17^{den} Mei in den Stads-Doele plaats ¹⁾. De tegenwoordigheid van de uitgenoodigde stadgenooten en docenten en vooral van onzen geliefden Oud-Direkteur Simons bragt niet weinig toe, om dien avond een van de aangenaamste van ons Studentenleven te doen zijn. Zoowel de komedie-als de concertzaal was smaakvol gedecoreerd, en dat voor de Delftsche schoonen de avond niet te lang duurde, getuigde de tijd, waarop iedereen huiswaarts keerde, om van de vermoeijenissen van het bal uit te rusten.

Zoo naderden wij weêr de vakantie, en de dagen van spanning in Junij braken aan. De uitslag van de eindexamens voor de Ingenieurs was zeer gunstig, eveneens die voor de Ambtena-

¹⁾ De Ceremoniemeesters waren de HH. C. J. van Doorn, H. P. F. Hoyer, W. F. Itzig Heine, D. F. W. Lucassen, A. J. F. G. M. Verheijen en C. D. Vreede.

ren 1^e klasse; doch van de Ambtenaren 2^e klasse voldeed slechts de helft. Wij veroorlooven ons hier een opmerking, of het namelijk niet wenschelijk zou zijn, dat de dag en het uur van het examen vroeger aan de examinandi werden bekend gemaakt, dan dit jaar het geval was. Immers is het naar ons gevoelen, zoowel bezwaarlijk voor den Raad van Bestuur en de overige docenten, als voor de Studenten, wanneer hun slechts een of twee dagen van te voren de tijd van het examen wordt aangekondigd.

Met genoegen zagen wij nog vóór ons vertrek uit Delft aanstalten maken tot eenige verbetering en uitbreiding van het Akademiegebouw, welke verbouwing, naar wij hopen, aan haar doel zal beantwoorden.

Eveneens waren wij verheugd te vernemen, dat onze geachte Leeraar van Goens te Leiden den graad van Doctor in de Wis- en Natuurkunde had verkregen.

Daarmede zouden wij kunnen zeggen, dat onze taak volbragt was, wat betreft de belangrijkste zaken onder ons voorgevallen, zoo wij ook niet van de bestaande inrigtingen en gezelschappen moesten gewagen, die alle toch medewerken tot den bloei van het Corps.

De onaangenaamheden met den kastelein van de Societeit Phoenix waren in het begin van het jaar tot zulk een hoogte geklommen, dat de leden verplicht waren primo October een ander lokaal te

betrekken. Gelukkig duurde dat niet lang; de zwaarigheden werden opgeheven, en spoedig mogten wij weêr onze oude Societêit betreden, als een plaats van uitspanning en genoeg, waar de bestaande vriendschapsbanden naauwer worden toegehaald.

Apollo verschaftte ons menigen genoegelijken avond, en getuigde, dat de leden van het Corps in hun vrije uren de beoefening van de schoone kunsten niet nalaten.

Odin gaf aan zijn leden ruimschoots gelegenheid tot lichaams oefeningen; het Assaut en het daarop gevolgde bal zal aan de toen daar aanwezigen nog menige aangename herinnering schenken.

Het Buks- en Pistoolgezelschap Diletto ed Arme beantwoordde volkomen aan zijn eischen en doel.

Wat de dispuutgezelschappen aangaat, zoo verschaften zij ons vele nuttige en aangename avonden. De geest van de jongelûf schijnt evenwel tegenwoordig daarvoor niet zoo gestemd, als wij het wel zouden wenschen.

Nog blijft ons over, een woord te zeggen over de Colleges en de Akademische inrigtingen; iets, waarmee de Redaktie van den Almanak van het voorgaande jaar begonnen is, en dat wij ons gedrongen voelen voort te zetten.

Met veel aanmerkingen, toen gemaakt, kunnen

wij ons nog bij voortduring vereenigen, hoewel zij dan ook, naar ons gevoelen, in 't algemeen beschouwd, te eenzijdig en te scherp mogen genoemd worden. Te eenzijdig, want het valt niet te ontkennen, dat men van sommige zaken alleen de schaduwzijde heeft opgezocht en sterk doen uitkomen, zonder op de lichtzijde te letten; — te scherp, daar sommige aanmerkingen naar ons inzien wat overdreven waren; 't geen wij evenwel meenen, daaraan te moeten toeschrijven, dat de Redactie van den voorgaanden Almanak zich op een minder juist standpunt geplaatst heeft, vooral bij het beoordeelen van veel Colleges, die aan de Ingenieurs worden gegeven.

Men kan toch de Colleges op zich zelf, of in verband tot de geheele inrigting van onze Akademie beschouwen; en zoo zullen welligt sommige, die goed gegeven worden, volgens velen niet aan het voorgestelde doel beantwoorden. De een toch zal van het ééne standpunt een College als onvolledig, een ander datzelfde als bijna onnoodig beschouwen.

En kan het wel anders?

Wanneer men nagaat, dat onder de rubriek „Algemeene Studie” en verder „Civiel Ingenieur” ieder gebragt wordt, die geen O. I. Ambtenaar, IJker of Mijningenieur wil worden, en dus zoowel hij, die zich meer bepaald op Waterbouwkunde, als op Civile Bouwkunde of Werktuigkunde wenscht toe te leggen, en dat deze allen geheel denzelfden

cursus te volgen hebben, spreekt het dan niet van zelf, dat het oordeel over die Colleges verschillend *moet* zijn, en dit afhangt van het oogpunt, waaruit men ze beschouwt?

Wat toch heeft, om één enkel voorbeeld aan te halen, de toekomstige Mechanicus aan een naauwkeurige Hydrographie van ons land, of aan de Waterbouwkunde in zijn kleinste bijzonderheden, of wel aan tijds- en breedtebepaling?

Zeker heeft de Ingenieur, op welk vak hij zich dan ook bepaald mag toeleggen, een grondige kennis van de Wis- en Natuurkunde noodig, als onmisbare basis, waarop hij verder heeft voort te bouwen; — zeker is het zeer verkieslijk, ja zelfs noodig, dat hij een algemeen overzicht heeft over het uitgebreide terrein, waarop hij zich later zal bewegen; — maar van de andere zijde zou het ieder toch aangenaam zijn, zoo hij in de gelegenheid was, over de bijzonderheden van het een of andere vak, dat hem minder interesseert, te kunnen heênstappen, en daarentegen van een ander meer bepaald zijn hoofdstudie te maken, waartoe het hem nu evenwel aan tijd ontbreekt. Men is nu eenmaal verplicht de cursus in zijn geheel te volgen; en, om dit met hoop op een goeden uitslag te doen, komt men nog eerder tijd te kort, dan dat men eenige uren per week extra aan een lievelings-vak zou kunnen wijden.

Dit zijn evenwel bezwaren tegen de inrigting van de Akademie; en wij hopen, dat bij een even-

tuele reorganisatie daarin mag worden voorzien, door de noodige uitbreiding en afscheiding der verschillende vakken. Mogt dan daarbij ieder, die hier komt om zich te vormen, zoo goed in de gelegenheid zijn, de noodige, veelzijdige kennis op te doen, als dit met den toekomstigen waterbouwkundige het geval is, dan zeker zal er in een groote behoefte op zeer voldoende wijze voorzien zijn!

Maar, zooals wij zeiden, de zaken beschouwende, zooals de inrigting van de Akademie het thans meêbrengt, kunnen wij ons met veel bezwaren van de voorgaande Redaktie vereenigen.

Wat toch het eerste Studiejaar aangaat, kunnen wij niet anders dan herhalen, wat er reeds zoo dikwijls van gezegd is. Afgezien nog van het nut van sommige daar gegeven colleges, zouden enkele hoofdvakken van de Algemeene Studie naar ons inzien daar geheel anders gedoceerd kunnen en moeten worden. De jongelui zouden dan niet alleen veel beter voorbereid in het tweede Studiejaar komen, maar tevens in de eerste periode van hun Akademischen loopbaan een geheel ander denkbeeld van colleges en vooral van studie krijgen.

Wat de andere jaren betreft, zeker zal het bij een zooveel omvattende studie moeilijk zijn, meer tijd aan sommige hoofdvakken te geven, zonder het nagenoeg onmogelijk te maken, om alles bij te houden. Want thans vereischt het reeds meer dan gewone inspanning, om gedurende zes à zeven of soms acht uur ingespannen te zijn, van het eene

college naar het andere te gaan, en dan nog op alle attent te zijn, — van alle evenveel te profiteren.

Het behoeft dus ook geen verwondering te baren, wanneer enkele bijvakken, of ten minste vakken van minder direct belang, eenigzins verwaarloosd worden, doordien men op de uren, daarvoor bestemd, een kleine verademing neemt, om de volgende Colleges weêr te kunnen volgen.

En toch wijzen wij er gaarne op, hoe er door het vermeederen van de teeken-uren voor het tweede Studiejaar aanvankelijk in een dringende behoefte is voorzien; hoewel het welligt van verschillende kanten niet minder geschikt zou zijn, wanneer er op het teekenen in het eerste Studiejaar wat meer gelet, — zoo het aldaar niet bijna verwaarloosd werd. In het tweede jaar toch is voor de Algemeene Studie niet alleen de dag reeds voor een groot gedeelte met colleges bezet; maar daarbij vorderen die vakken voor de jongelui, zooals ze over 't algemeen uit het eerste Studiejaar komen, veel inspanning. — Aangenaam is het ons er verder aan te herinneren, hoe sommige colleges in den laatsten tijd veel verbeterd zijn. Hoe het ééne trouwer gegeven, het andere meer praktiesch ingerigt wordt, en hoe wij 't ons op een derde door leiding en afwisseling gemakkelijker en onderhoudender zien maken.

Van den anderen kant wijzen wij met niet minder genoegen er op, hoe het wegnemen van een

lastige en vernederende presentielijst van een ander college volstrekt geen nadeeligen invloed op de trouwe opkomst heeft gehad. Het is den geachten Hoogleeraar een blijk van de belangstelling, die er in zijn college en de door hem gedoceerde vakken gesteld wordt; maar tevens is het een bewijs, dat de Studenten aan onze Akademie juist geen dwang noodig hebben, om goed gegeven colleges trouw te bezoeken; en dat men hen, die toch meest allen uit eigen verkiezing, uit eigen lust en neiging hier kwamen om Ingenieur te worden, wel zooveel verstand, zooveel lust tot het gekozen vak mag toeschrijven, dat zij uit eigen beweging en uit belangstelling hun tijd goed besteden en van de gegeven gelegenheden gebruik maken, om de noodige kennis op te doen.

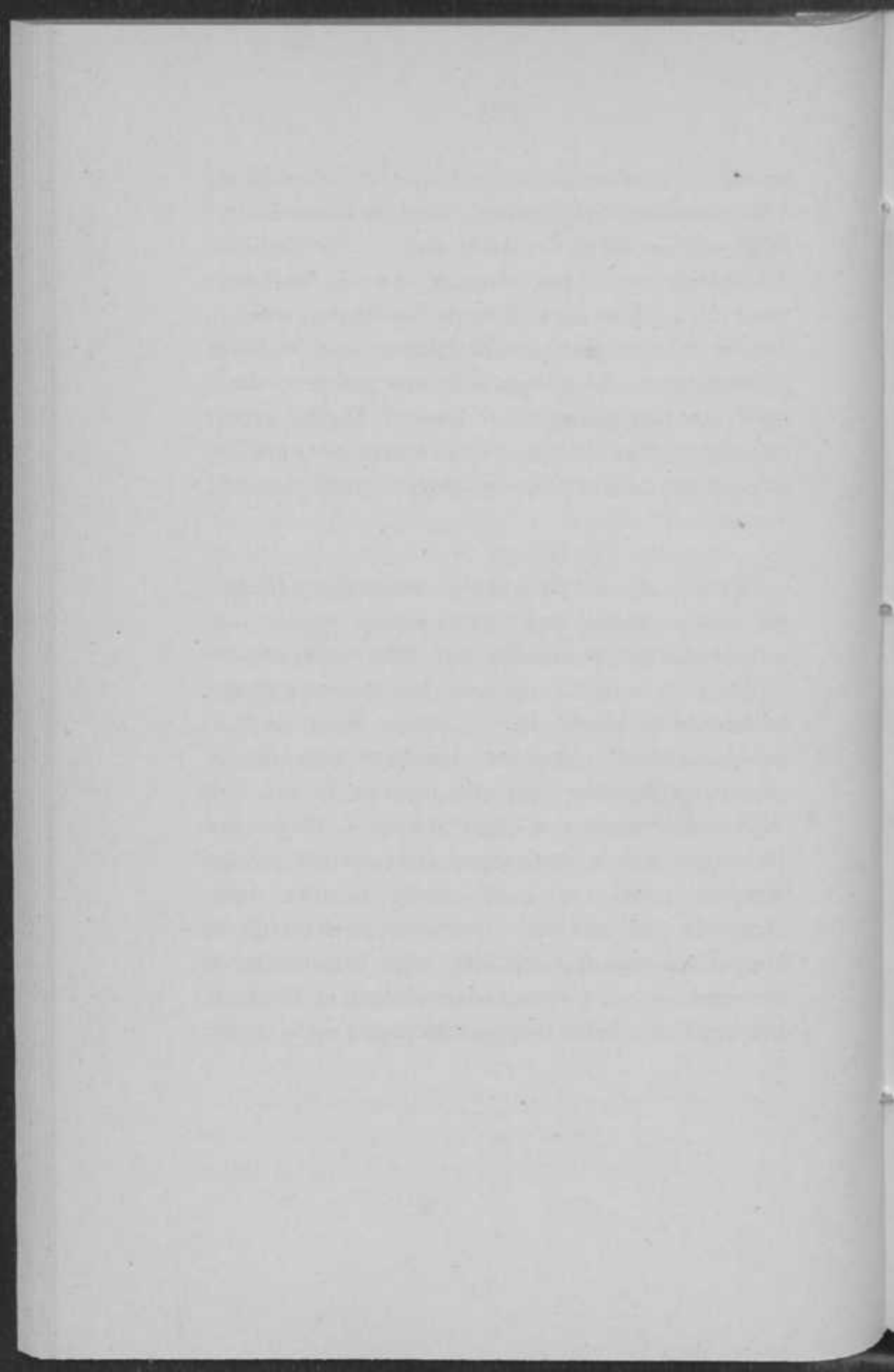
Beschouwen wij de colleges, die de Oost-Indische Ambtenaren hebben te volgen, op zichzelf, dan vervallen naar ons gevoelen de meeste bezwaren, die wij daartegen hoorden maken; over het doelmatige van sommige, en de al of niet voldoende wijze, waarop andere gegeven worden, kortom over den cursus, die de O. I. A. hier te volgen hebben, in 't algemeen, durven wij geen oordeel te vellen, daar toch mannen van meer kennis en ondervinding daarover zeer verschillend schijnen te oordeelen.

Een paar opmerkingen, die voor de hand liggen, willen wij echter even aanroeren.

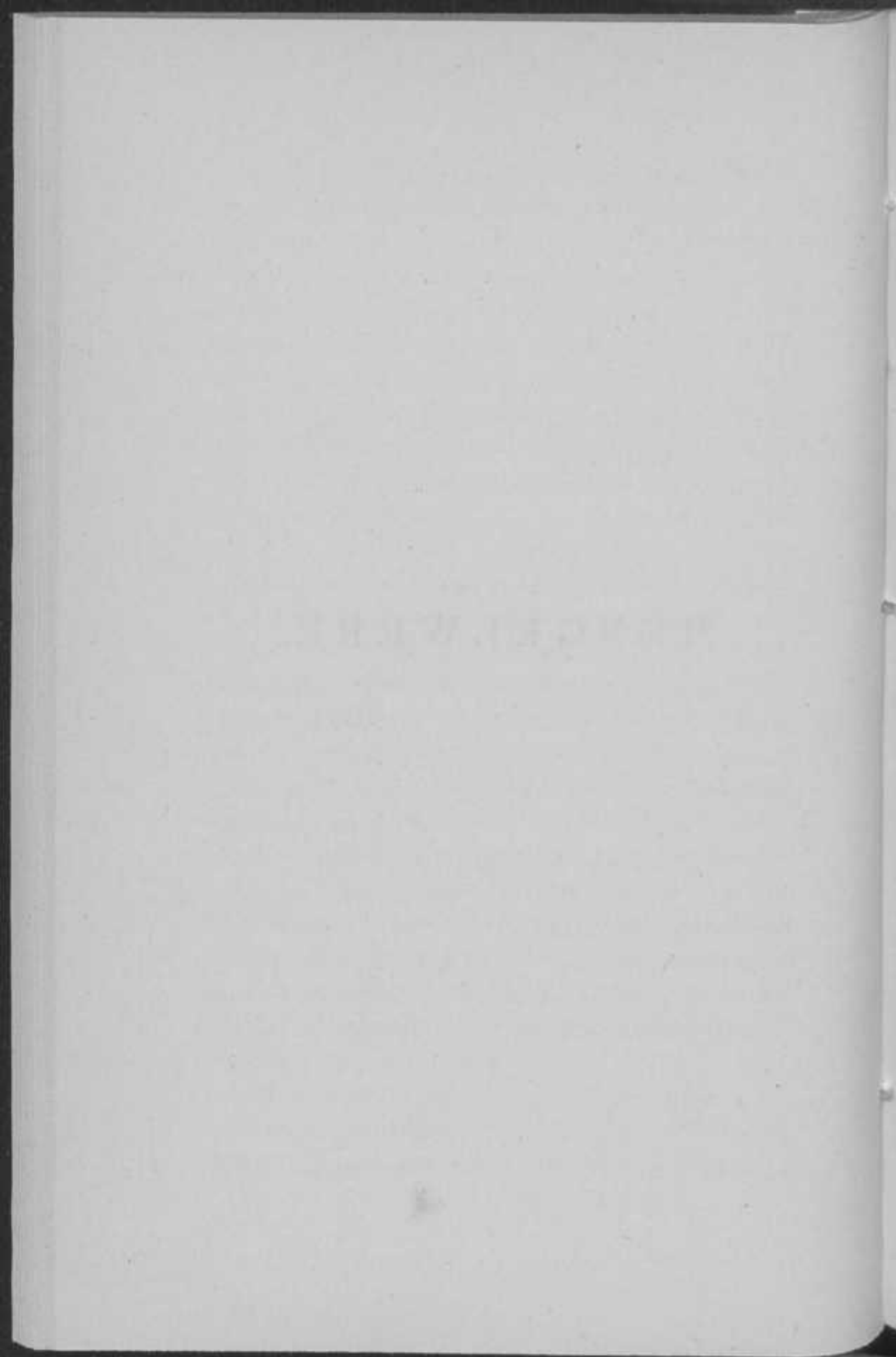
Zijn de O. I. A. in het derde jaar gekomen, zoo

kunnen zij naar verkiezing (naast de andere vakken) den cursus voor Scheikunde, of wel dien voor Bouwkunde volgen. Of nu den Ambtenaar in Oost-Indië de Scheikunde wel te pas komt, willen wij daarlaten; maar zou het hem die zich op de Bouwkunde toelegt, die studie niet veel gemakkelijker maken, wanneer hij vroeger in de gelegenheid was geweest, daarvoor een beteren grond te leggen? Zou het verder ook niet verkieslijk zijn, zoo die cursus meer met het oog op hun toekomstige bestemming werd gegeven?

Hebben wij ons hier eenige aanmerkingen tegen het een en ander veroorloofd, dan is dat niet, om de Akademie te schaden, of haar ijverigste bestrijders en hevigste tegenstanders nieuwe wapenen in handen te geven; dat zij verre. Maar als Studenten aan deze Akademie kan niets toch ons aangener zijn, dan haar zóó ingerigt te zien, als wij het zoo gaarne zouden wenschen. — Mogen dan de aangebragte verbeteringen door nieuwe gevolgd worden; moge een milde geest, in alles doorstralende, het ons meer en meer gemakkelijk en aangenaam maken, om hier onze bestemming te bereiken, — om gevormd naar verstand en karakter, als bruikbare leden in de maatschappij op te treden.

MENGELWERK.

STAALTJEN VAN PLAGIAAT.

Il est assez de geais à deux pieds comme lui,
Qui se parent souvent des déponilles d'autrui,
Et que l'on nomme plagiaires.

DE LA FONTAINE.

Geen diefstal is zoo hatelijk, zoo walgelijk, zoo lijsingwekkend treurig, als de geestelijke diefstal, wanneer het me ten minste gepermitteerd is, om letterdieverij zoo te noemen.

Zij, die er zich aan schuldig maken, verraden dan ook een totaal gebrek aan schaamte, eergevoel en verstand; — aan schaamte, omdat ze kunnen en moeten veronderstellen, dat hun handelwijze niet alleen ontdekt, maar ook vroeg of laat geopenbaard zal worden; — aan eergevoel, omdat ze lof willen inoogsten, die hun niet toekomt, en een misdaad verrigten, die niet strafbaar is bij de wet; — aan verstand, omdat ze zelf vrijwillig hun onkunde doen blijken, die ze, door zich niet voor auteur te willen laten doorgaan, verborgen hadden gehou-

den. De plagiarus wil auteur zijn, zonder het te kunnen; hij wil de kraai met paauweveêren zijn.

Het spreekwoord zegt:

Als apen hooge klimmen willen,
Dan ziet men gaauw hun bloote b.....

De plagiarus is de aap bij uitnemendheid. Was hij met zijn stand tevreden geweest, en had hij zich niet in hoogere sferen gewaagd, zeker was hij zoo niet in al zijn naaktheid ten toon gesteld.

Men heeft voorzigtige en brutale letterdieven. De eersten zijn de meest gevaarlijke en gebruiken eens anders ideëen, om ze, somtijds met een ander rokjen aan, als eigen producten de wereld in te zenden. Dezen zijn talrijk als het zand der zee.

De laatsten zijn de meest domme en geven letterlijk het geheel, of wel een gedeelte van het werk van een ander terug; terwijl eenigen zich nog bovendien de moeite geven, om er een slechte vertaling van te leveren.

Er bestaan hier te lande een legio van Almanakken, waarin elk miskend, ontluikend, bloeiend, ook wel eens verwelkend genie de voortbrengselen van zijn geest, na beoordeeling en goedkeuring van den redacteur kan doen opnemen.

Ook heeft iedere Studenten-Vereeniging zulk een boekske, dat geredigeerd wordt door een uit hun midden gekozen commissie. Daar nu meest ieder

Student jong is en men er in den regel nog geen *door ondervinding* grijs geworden menschen onder aantreft, zoo kan men daaruit gevoegelijk afleiden, dat ook die commissie tot redactie uit jonge lieden bestaat. Van hen, noch van iemand anders kan men verwachten, dat ze alles gelezen hebben. Men kan ze een oud, reeds lang bestaand stuk, een product der duistere middel-eeuwen van een onbekend genie ter beoordeeling toezenden, en het is best mogelijk, ja zelfs hoogst waarschijnlijk, dat geen hunner het kent, of ooit gelezen heeft; zoodat het dus, wanneer het goed blijkt te zijn, geplaatst wordt.

Wie zou dan willen beweren, dat het de schuld van de redactie is, wanneer de almanak een gestolen stuk bevat? Neen, niet de redactie, maar de plagiarus is bij de ontdekking er van beschaamd gemaakt.

De commissie tot redactie van den Delftschen Studenten-Almanak is het vorige jaar op deze wijze gemystificeerd. Onze Almanak wil evenwel niet met eens anders veëren pronken; we hebben dit laten zien in een der varia van den vorigen jaargang, waarin van den Almanak gezegd wordt: „Uit den boezem der geheele Gemeente voortgekomen, en met toepasselijke inschriften voorzien, is dit alzins geschikt, om tot een blijvend aandenken te strekken.”

Het stuk, dat ik bedoel, is een heel lief versjen, waarmee het mengelwerk aanvangt. Het is getiteld: *Mijmeringen op het graf eener tweede moeder*,

en geheel en al onveranderd weêrgegeven, behalve de vierde regel van het laatste couplet. In het oorspronkelijke luidde deze: *Mijn grijsheid mint U, als mijn jeugd*, waarmee de grijze Bard zijn liefde voor zijn eerste en zijn tweede moeder uitdrukt. De jonge en niet grijze plagiarus kon evenwel dit niet onveranderd weêrgegeven; hij heeft toen zijn wensch uitgedrukt, dat hij grijs mogt worden; en dat hij, dit zijnde, dan zijn beide moeders zou liefhebben als in zijn jeugd. Daarom heeft hij er toen van gemaakt: *Mijn grijsheid minn' u als mijn jeugd*, dat werkelijk vrij goed gevonden is.

Voltaire zegt: *Le lecteur éclairé, voyant ce morcean de drap d'or sur un habit de bure, reconnaît bientôt le voleur maladroit*; en ofschoon onze dief nu wel geen stuk goudlaken gestolen en op een grof lakenschen jas gezet, maar zich van den goudlakenschen jas geheel, of wil men hebben, op één knoop na, die hij er zelf aangezet heeft, meester heeft gemaakt, zoo heeft het hier toch ook niet lang geduurd, of de jas werd gevonden, en dient hem afgenomen te worden.

De wijze, waarop de dief ontdekt werd, was zeer toevallig, en wel waard om meê gedeeld te worden.

Een van mijn vrienden was met de winter-vacantie naar zijn ouderlijke haardstede getrokken, waarheen hem de almanak spoedig volgde.

Nu is een almanak een heel nuttig ding voor allerlei zaken. De een ziet er in na, de hoeveelste het toch wel is; een ander, wanneer het kermis

is; nog een, hoeveel maan- of zoneclipsen er zullen zijn; een vierde, hoe laat de trein vertrekt, etc. etc. Maar naar al die dingen zag mijn vriend niet, om de eenvoudige reden, dat hij wist, welke dag van de maand het was, wanneer de kermis inviel, en het hem niet kon schelen, hoeveel eclipsen er zouden zijn. Hij zag het eerst naar het mengelwerk, en het eerste het beste, wat zijn oog trof, was een versjen, getiteld: *Mijmeringen op het graf eener tweede moeder*. Hij las het voor, en voor dat hij het eerste couplet nog ten einde gebragt had, zeide zijn grootmoeder, die ook van 't gezelschap was, maar niet precies wist, uit welk boek er voorgelezen werd: „Ja, dat heb ik altijd zoo'n lief versjen gevonden. Vroeger kende ik het geheel en al van buiten.”

Mijn vriend hield natuurlijk direct op, en vroeg haar, of ze het zich ook nog verder herinnerde; en ja, toen hij haar even op weg geholpen had, daar kwam, o wonder der wonderen! het heele versjen voor den dag; waarna ze nog vertelde, dat die Ds. van der Loo, de dichter er van, nog meer verzen gemaakt had, maar dat ze niet wist, of ze uitgegeven waren.

Mijn vriend vertelde het in Delft rond; en dank zij de onderzoekingen van eenige vrienden der waarheid, een boekske is gevonden, dat den titel draagt van: *Proeve van gedichten en liederen door Ds. van der Loo, Predikant te Avezaaten. Te Utrecht bij de Wed. J. van Terveen en zoon, 1799, en*

waarin het versjen letterlijk als op pag 1 van het mengelwerk van onzen almanak voorkomt, behalve de voornoemde vierde regel van het laatste couplet.

Hiermeê eindig ik mijn geschrijf, dat eenvoudig een feit vermeldt, dat ik, verontwaardigd op het hooren, en driewerf verontwaardigd bij het zien er van, niet kon verzwijgen.

Welligt zullen er zijn, die zeggen: „*Op zoo'n manier gooijen we onze eigen glazen in; wanneer ge u stil gehouden hadt, was het misschien altijd, ten minste buitenaf, onbekend gebleven.*”

Ik kan niet anders dan medelijdend de schou-
ders ophalen voor zulk een ijdelheid. Wilt gij dan, ook lid van een Studentencorps, waarvan de Almanak het orgaan tegenover de buitenwereld moet zijn, met eens anders veêren pronken? Wilt gij dan ook voor meer doorgaan, dan gij zijt? Neen! dan liever een Almanak zonder mengelwerk — liever arm, dan verrijkt met gestolen goed!

We geven jaarlijks een Almanak uit, een boekske, waaraan alleen de oorspronkelijkheid eenige waarde geeft; en dan nog een waarde, geëvenredigd naar de krachten van de samenstellende individuen.

Behoeften onze stukken geen originaliteit, dan zou het voorzeker bitter weinig moeite kosten, om eenmaal 's jaars een anthologie uit vroegere auteurs zamen te stellen; maar de uitgaaf van onzen Almanak is geen boekverkoopers speculatie; hij is, of liever hij moet zijn, zoo als ik reeds gezegd heb, het orgaan van ons Corps tegenover de buitenwereld!

Wanneer de inzender van het reeds al te dikwijls genoemd product van den WelEerwaarden heer v. d. Loo eenig berouw gevoelt over zijn begaan misdrijf, of zoo het slechts anderen waarschuwt voor een dergelijke schanddaad, dan voorwaar zal schrijver dezes zich verblijden met een groote blijdschap. S.

BLADVULLING.

In Schiller bladerende, vond ik in zijn *Kleinigkeiten* een paar regels, die mij, als zeer waar en schoon, bijzonder troffen. Hij zegt daar van de *Wissenschaft* :

Einem ist sie die hohe, die himmlische Göttin, dem Andern
Eine tüchtige Kuh, die ihn mit Butter versorgt.

Bij C. E. van Koetsveld vindt men, in zijn *Eerste proeven van een nieuw Nederlandsch Zaakwoordenboek*, die in zijn *Snippers* vervat zijn, het woord *wetenschap* opzoekende, daarvan gezegd: „Soms een engel, soms een paauw, ook wel eene melkgevende koe, — al naar de man is, bij wien zij haren intrek neemt.”

Welk een Seelenverwantschaft!!

VRIENDSCHAP.

O vriendschap, schoone deugd! u wil ik hier bezingen,
Die harten zamen voegt, en zielen ed'ler maakt;
Die 't leven zoet doet zijn, als dat der hemellingen!
Wel hem, die vriendschap heeft gesmaakt!

Ja! wel hem, die, als hij in bange dagen, —
Als ieder hem ontvalt, van wien hij hulpe wacht, —
Wanhopig bidt en smeekt, om zijne smart te schragen,
Een vriendenhand ontdekt, die hem zijn leed verzacht.

Hef dan het hoofd omhoog, treed fier het noodlot tegen;
Gij staat niet meer alleen, een vriend is u nabij;
Gij hebt het grootst geluk, gij hebt een schat verkregen,
Dat deze vriendschap blijvend' zij!

En bij ons dan, die door een hechten band,
Verbonden zijn, als broeders en als vrinden?
Hier, waar men kent noch rang, noch stand,
Hier kan men ware vriendschap vinden!

VOORUITGANG OF BEHOUD?

Wij zeggen: laten anderen voor
ons spinnen en weven; maar laten
ze niet voor ons denken.

CHANNING.

Amice,

De laatste woorden van uw brief troffen mij. Gij hadt gelijk: Alle verandering geen verbetering. En toch, die woorden maakten mij boos. Want er zijn van die uitspraken zóó waar, dat er niets tegen te zeggen is, (en die waarheid zal toch wel geen kwaad kunnen doen); maar van die uitspraken, waarvan altijd meer misbruik is gemaakt, dan ze goeds hebben voortgebracht; en die door hun onzijdig karakter zich leenen en zoo gemakkelijk leenen, tot elke overdrijving. En zulk een is ook dat sussende, tot rust uitnoodigende spreekwoord „Alle verandering geen verbetering.”

Juist voor u deugt het niets. Als gij zulk een spreekwoord gebruikt, dan is voor u alle discussie gesloten; het is bijna, of een onfeilbare gesproken

heeft, en alsof er nu niets meer over de zaak te zeggen valt.

Ik wil over ons eigenlijk onderwerp nu niet meer spreken; of onze Akademie goed is of niet, ik laat het in 't midden. Meer bevoegden dan ik mogen dat beoordeelen, en den toestand veranderen, naarmate zij dit noodig achten. Aan twee dingen houdt ik voor mij vast: ten eerste, dat de Akademie, als hier op aarde thuis behoorende, zeker geen uitzondering op den algemeenen regel zal maken, dat alles hier beneden onvolmaakt is; en ten tweede, dat, waar zij van wege haar onvolmaaktheid zal blijken niet meer aan de behoeften te voldoen, er zich van zelf stemmen zullen verheffen, die om verandering vragen, en er handen of liever hoofden zullen gevonden worden, om de noodige verbeteringen aan te brengen.

Daarom maak ik mij ook niet bezwaard over veel, wat anders minder aangenaam is; maar laat wat aan den tijd over, en tracht voorshands de welbekende spreuk van Cats op te volgen:

Suijgt overal den besten sin,
Gelijk de bie, niet als de spin.

Zoo als ik zeide, over ons eigenlijk onderwerp wil ik niet meer spreken; maar wanneer gij een in opregtheid gevoerde discussie over een zoo belangrijk onderwerp wilt sluiten met een magtwoord, en mij met uw „au fond” niets afdoend en toch schijnbaar zoo gewichtig „Alle verandering

geen verbetering" het zwijgen wilt opleggen, of liever mij dwingen wilt, om ook maar tevreden te zijn met al, wat er is, zie, dan maak ik mij kwaad.

Is het toch wel ooit in u opgekomen, wat er tegen dat gezegde van zoo even overstaat; of zijt gij zoo volmaakt consequent en schuw van alle verandering geweest, dat ge nooit, al was het maar eens uit aardigheid, de woorden in uw geliefkoosde spreuk hebt omgezet, om dan tot uw verbazing en ontzetting, ja misschien verontwaardiging te lezen: Alle verbetering — een verandering? Dus, geen verbetering zonder verandering; dus verandering een stilzwijgende voorwaarde van verbetering, en dus ook voor hem, die nog niet dwaas genoeg is om te gelooven, dat onze eeuw de volkomenheid bereikt heeft, verandering geen schrikbeeld meer, dat niets dan ellende en ongeluk met zich brengt, maar de noodzakelijke, de eenige weg tot verbetering. En zoo dan dit spreekwoord (want 't is er ook een, al is het van later dagteekening, dan dat van zoo even) juist de antitheses van uw geliefkoosde spreuk, het wapen, waarmee men u kan aantasten, als gij meent veilig te zijn in het bolwerk van uw voorvaderlijke uitspraken en het middel, dat de leêgte en lafheid van uw „alle verandering geen verbetering" aan den dag brengt!

Maar neen, ik weet het, dat hebt gij nooit gedaan; want gij zoudt den eerbied voor al wat bestaat, dien eerbied van jongs af bij u aange-

kweekt, hebben moeten vergeten; gij zoudt uw beginselen hebben moeten verzaken, in één woord aan uw eigen Ik hebben moeten weêrstaan, om zoo roekeloos de hand te slaan aan de erfenis van het voorgeslacht. Gij hebt die woorden nooit omgezet; gij zoudt het niet hebben kunnen of willen doen; want de vaders hebben ze gesproken, en wat die zeiden, was voor u niet zoo maar een magtspreuk, of een „gros-mot”, maar de uitkomst van hun zoeken, de slotsom van hun ervaring; in één woord, een orakel, een heilige uitspraak, een wet van Perzen en Meden, waaraan geen tittel of iöta mag veranderd worden.

En dan zoudt gij niet alleen de woorden hebben omgezet; maar, o heiligschennis! nog een g hebben weggelaten!

Neen, ik ben er van overtuigd, dat gij zoo iets nooit gepleegd hebt; want in onze verdorvene dagen zijt gij nog een van de weinigen, die ontzag voor het oude bewaard en zich niet losbandig aan alle gezag onttrokken hebben; maar integendeel er zich met vreugde aan onderwerpen, en eerbied blijven koesteren voor al, wat er mede bekleed is; zij het dan een instelling of een overlevering, een persoon of een blad schrift. Daarom eert gij ook de letter; daaraan toch kan men zich houden, dat is wit op zwart, dat is een vaste gids, een onbedriegelijke raadsman, een paal boven water! En mogten dan ook anderen meenen, dat die letter ons tot schade zou kunnen zijn, daar ze toch

zoo ligt een fout laat binnensluipen, ja zelfs voor drukfouten niet beveiligd is, gij zijt daar niet bevreesd voor, want gij zoekt dan immers slechts de letter, zoo als het voorgeslacht ze u gegeven heeft, en ge neemt nog liever de vaderen met de drukfouten er bij, dan dat ge op eigen beenen zoudt moeten staan.

Hoe heerlijk is daardoor niet voor u zulk een bladzijde van een handschrift, of bij gebrek daarvan een vel druks, maar dan toch van de vroegste uitgaaf. Het moet u zijn, als stond de schrijver voor u, ja zelfs als ware meer dan de auteur daar, namelijk zijn gereinigde en van al het aardische losgemaakte geest. Ja, ik geloof uw gedachte uit te drukken, als ik zeg, dat er voor u iets heiligs, iets mysterieus in zulk een beschreven blad is; dat het u is, alsof daar een onfeilbare spreekt, en alsof het niet mogelijk zou kunnen zijn, dat zulk een vel papier loog, of de lijdelijke drager van onwaarheden was.

En ik moet zeggen, gij zijt consequent; want wat er ook staat, gij neemt het aan; gij vraagt niet, waarom is het zòè en niet anders; gij vraagt niet eens, is het ook anders, en begeeft u niet op dat glibberig terrein van het „waarom” en het „hoe”, dat een ieder in onze dagen betreden wil. Gij houdt u aan iets positiefs, en laat er u niet meê in, den geest te willen onderzoeken, om daarnaar de waarde van de letter te schatten, want waar is er het einde van?

En als deze van daag om der zoogenaamde waarheid wille een volzin omzet, zal dan niet morgen een ander de woorden onderling verplaatsen, een derde synoniemen invoeren, een vierde letters weglaten, ja misschien een vijfde al de letters door een werpen, om er van te maken, wat zijn lust hem ingeeft, en wat het meest met zijn belang strookt? Heeft men niet met alles zoo gedaan; is het „Memento vivere” niet in de plaats van het plegtige „Memento mori” gekomen? Hoort men nog ergens de gouden spreuk „De tering naar de nering zetten”? Keert niet ieder haar tegenwoordig om, en zet de nering naar de tering, om zoo ook het zijne toe te brengen tot het aanwakkeren van dien geldddorst, die in zulke jaren als 1857 zoo naakt aan den dag komt? Is niet de gouden spreuk „Ora et Labora” door de woorden „speculatie en concurrentie”; het „Weest alle magten onderdanig” door het magtwoord „self-government”, en zelfs voor zoo velen het „Koning bij de Gratie Gods” door „Regerend Vorst naar den wil van het volk” vervangen? En wie is er, die in onze dagen van verzekering, zelfs op het leven, nog denkt aan het verstandige „De mensch wikt, maar God beschikt”; of in onze dagen van spoorwegen en telegrafen aan het zoo veilige „Langzaam gaat zeker”, waardoor Holland dan toch maar groot is geworden!

Gij zijt dan ook wijzer, dan die alles afbrekende en omkeerende eeuw; en liever dan dat woelige

veranderen, laat gij staan, wat staat; klemt u te vaster aan de woorden der vaderen, naarmate anderen er lossen van worden; en wat dan ook soms in hun uitspraken voor een ander geen zin heeft — liever dan ze los te laten, zoekt gij er een in; en tobt, en zwoegt, en timmert, en vijlt, en knoeit, en legt uit, en neemt natuurlijk of allegorisch op, totdat ge wel eindelijk iets verstaanbaars meent te lezen. maar zeker iets, dat niet oorspronkelijk bedoeld was; of totdat gij uw eigen gedachten vindt in woorden, die ze nooit konden uitdrukken.

En gij hebt gelijk, waarde vriend, ten minste van uw standpunt gezien; want ge zijt dat sinds zoo lang gewend en zoo behoudt gij uw rust, vermoeit u niet met al die questiën over de wezenlijke waarde der verschillende meeningen; en wanneer ge iets weten wilt, verre van u daarover in discussiën of twistgeschillen te begeven, slaat gij uw manuscript op, en leest en weet.

Zoo twijfelt gij ook nooit, gij gelukkige! en weet zelfs misschien niet eens, wat dat is; maar gij neemt steeds alles aan, wat slechts uw autoriteit gesproken heeft. Ja, ge zijt reeds op die benijdenswaardige hoogte gekomen, dat uw aannemen gelooven wordt; dat gij in staat zijt, u alles te assimileren, wat slechts de vaderen gezegd hebben, dat gij u in één woord een geestelijk spijsverteringsvermogen hebt verworven, voor het taaiste en meest ongeschikte niet bevreesd.

Denk niet, dat ik u uw geluk wil ontrooven

door lange redeneringen omtrent het onhoudbare van uw meeningen. Ik wil u niet eens herinneren, dat gij toch ook feilbaar zijt, dat ge zelf uw autoriteiten gekozen hebt, en dat dus bij u, even als bij elk ander, de laatste grond van uw overtuiging in u zelven ligt. Ik laat u liever, wat ge zijt; en wil niet trachten u tot andere gedachten te brengen; want elke keer, dat ik zou beproeven u een andere denkwijze te doen deelen, of te doen inruilen voor de uwe, zoudt gij mij onverbiddelijk consequent antwoordden: Alle verandering geen verbetering; en welligt zouden we elkander niet eens begrijpen. Gij toch hecht de grootste waarde aan een oud handschrift, als het slechts echt is; voor mij is elk boek goed, wat maar waarheid bevat. Gij haalt bij elke gelegenheid een autoriteit aan; waar ik kan, haal ik er een neêr, telkens in plaats van de woorden van anderen, mijn overtuiging raadplegende, en ieder meening alleen schattende naar de inspraak van mijn rede en geweten. Gij tracht te behouden, wat bestaat; mijn hoogste streven is te doen bestaan, wat goed en wat waar is. Gij zweert bij de letter; ik laat de geest spreken.

Ga voort op uw weg; zie zelf, hoever die u brengen kan. Bouw de graven uwer voorvaderen op; geef pracht-editiën uit van de oudste manuscripten; zoek autoriteit op autoriteit; laat u leiden door anderen, en sta dagelijks meer af van eigen overtuiging en eigen inzicht; maar laat mij u één ding herinneren, dat gij een werk van zelfvernietig-

ging zijt begonnen; en dat de verwezenlijking van uw beginsel de vernietiging van uw geweten zal zijn.

Misschien bevalt het u niets, waarde vriend, dat ik van ons zoo menigmaal besproken onderwerp, de Akademie met al, wat daarmee in betrekking staat, afgestapt zijnde, niet weêr ben teruggekeerd tot de koetjes en kalfjes van een gewone conversatie. Welligt hadt ge liever gehad, dat ik u het laatste nieuws uit onze kleine stad, het laatste frappante sterfgeval of iets dergelijks had meêgedeeld; u wat verteld had van de laatste opera in H., of wel van het concert, dat hier onlangs gegeven is, en waarop Jufvrouw... er zoo goed uitzag, en Mijnheer... zulk een gek figuur sloeg, in plaats van die uitvallen te doen tegen uwe nu eenmaal aangenomen wijze van zien, en af te dwalen op een terrein, dat zoo gevaarlijk is om te betreden. Het is dan ook zoo veel gemakkelijker en prettiger om, even als witte muizen in een glas hun leven slijten met te woelen in de zemelen, waarin zij nu toch eenmaal geplaatst zijn, er zijn hoogste doel van te maken, zich te amuseren en zich dan wijs te maken, dat dat nu eigenlijk ons levensdoel is; en dat het „savoir-faire”, noodig om het meeste voordeel van anderen te trekken, zonder dat men er zelf al te bestoven en gehavend afkomt, het toppunt is van wijsheid en geest.

Inderdaad, het beneemt tijdelijk rust en kalmte, om eens te gaan tornen aan die groote questie van gezag of eigen overtuiging, vooral wanneer men dan bemerkt, dat die vraag ons al verder en verder voert, ons meer en meer doet twijfelen aan veel, wat we zoo gewoon zijn om maar aan te nemen, dat zij ons eindelijk naar den laatsten grond der dingen doet vragen, en om zoo te zeggen, de hand doet uitstrekken naar het oneindige, naar het onbereikbare. Want zoo menigeen is na al zijn onderzoeken geeindigd, met terug te keeren onder al den druk, maar tevens onder al de veiligheid van een uitwendig gezag, met de sceptische woorden van Faust op de lippen:

Habe nun, ach! Philosophie,
Juristerei und Medicin,
Und, leider! auch Theologie
Durchaus studirt, mit heissem Bemühen.
Da steh' ich nun, ich armer Thor!
Und bin so klug, als wie zuvor.

Nu ik laat er u vrij om; vindt gij het taai en vervelend, of komt het u onpraktisch voor, eens over die dingen te spreken, doe dan, als had ik u dezen brief niet geschreven; maar ik heb aan zulk een muizenleven, als waarover ik zoo even sprak, niet genoeg.

Mag dat zoeken ook moeite en strijd kosten, gymnastiek is goed, ook voor den geest; en voor mij is de wereld niet besloten tusschen de enge

grenzen, hetzij van de Akademie, waar ik tegenwoordig het grootste deel van den dag moet doorbrengen; hetzij van den afgebakenden leercursus, dien ik volgen moet met haar vastgestelde indeelingen; hetzij van onze kleine stad met haar genoegens; maar ik heb behoefte om ook eens buiten dien kleinen kring te kijken.

Ik kan mij niet voorstellen, hoe, als men eerst het fysieke leven in al zijn kracht heeft voelen ontwaken, men dan ook niet het wakker worden van den geest ondervindt; hoe men dan niet behoefte gevoelt aan ruimer inzigten en meerdere ontwikkeling, en hoe men dan steeds kan blijven voortsukken met aangenomen ideeën en met uit het hoofd geleerde begrippen.

Zie, ik denk dikwijls aan dat ontzettend aantal van vegeterende menschen, die zoo bedaard hun kippetjesleven leiden, eerst ontbijten, dan de courant, dan koffij drinken, een paar uurtjes op de sociëteit, dan eten, een ombertje, souperen, eindelijk naar bed, en zoo den eenen dag na den anderen — een leven, waarvan de rust en regelmaat door niets gehinderd wordt; maar dat dan ook alle kracht mist, en slechts één zegen verlangt, namelijk van niet gestoord te worden.

En als ik dan die zelfde menschen een bedenkelijk gezigt zie trekken, zoodra er slechts een idee of een gedachte genit wordt, die afwijkt van hun aangenomen en vastgestelde opinies, of er naar streeft hun traditionele meeningen omver te wer-

pen; en ik hen hun best zie doen, om door al het gewigt van hun deftigheid die revolutionnaire rigting den bodem in te slaan, alleen omdat die hun rust bedreigt, zie, dan kan ik niet laten eens uit te varen tegen dat vasthouden aan alles, wat vroeger ook zoo geweest is, dat stilstaan zoo doodend voor alle energie. Menigmaal heb ik mijzelf afgevraagd, hoe het toch komt, dat zoo veel oude menschen er afkeerig van zijn eens wat te hooren van die ideëen die ons jongelui het meest interesseren, en zoo angstig waarschuwen tegen vrijheid en zelfstandigheid. Maar als nu wij, die nog jong zijn, reeds doen, alsof we oud waren, en tevreden zijn, als we slechts op zijn tijd ons natje en droogje krijgen, zonder ons voor de rest te bekommeren om wat buiten ons omgaat, hoe prettig moet dan de wereld over een dertig jaar niet zijn.

Ik erken, er komt veel waanwijsheid en twist voort uit de lust, om zich ook eens in te laten met andere dingen, dan die tot ons vak, onze toekomstige broodwinning behooren; maar ik vraag u, bestaat er dan anders geen twist, geen nijd, geen enkel gebrek in de maatschappij? Zal de wereld volmaakt zijn, als slechts niemand zich inlaat met die groote levensvragen, die onze tijd weêr heeft opgerakeld, en is het niet wel eenige tijdelijke oneenigheid en onrust waard, zoo daardoor een schrede meer gedaan wordt op den weg van ontwikkeling?

Had men het ideaal van geluk bereikt een veertig

jaar geleden, toen al, wat naar zelfstandig denken geleek, bij het publiek in kwaden reuk stond, toen het woord vrijdenker een scheldnaam is geworden, alles tengevolge van de groote schoonmaak, die in de vorige eeuw wel eens moest gehouden worden, en die, gelijk het immer gaat met veel kwaads, ook wel wat goeds medenam?

Toen geen godsdienstquestiën werden aangeroerd, en omtrent alles, wat op dat gebied onzeker of onbeslist mogt zijn, het stilzwijgen als het ware bij algemeene overeenkomst werd bewaard, of, aan wie het breken wilde, werd opgelegd met de woorden: Raakt het heilige niet aan!

Toen alle vraag naar regt tusschen koning en volk werd uitgemaakt, door terug te gaan tot de instellingen van vroeger, en die te raadplegen, omdat de fransche revolutie, naar men meende, het zoeken naar een beteren grondslag ijdel had betoond.

Toen men vreesde voor zelfstandigheid en vrijheid, en men zich op elk gebied gaarne aan gezag onderwierp, omdat het misbruik in Frankrijk van die vrijheid gemaakt, het oog had afgewend van de zegeningen, die zij meêbrengt.

Ik vraag u is een oorlog slechter dan zulk een rust en was die wereld van toen, die stationnaire wereld, gelukkig?

Ik weet wel, dat gij neen zult zeggen; want gij plaatst de gouden eeuw niet dertig of veertig, maar wel driehonderd jaar vroeger, en meent, dat toen

alles goed en gelukkig was. Gaarne laat ik u die opinie, mits ge dan ook maar de oogen openen, en erkennen wilt, dat, als die tijd groot en goed was, zij het niet is geweest door hardnekkig aan het oude vast te houden, maar door haar energie, haar kracht en haar moed, die haar in staat stelden de banden, die haar knelden, te verbreken, en voor het eerst die gedachten uit te spreken, waaraan de menschheid behoefte had; in één woord, omdat zij het spreekwoord nog niet had uitgevonden „alle verandering geen verbetering.”

Zie, ik heb ook geen sympathie voor die oppervlakkigen, die meenen, dat negéren kennis en diepte van inzicht toont; die alles verwerpen, wat zij niet met de handen tasten en grijpen, of met de oogen zien kunnen; die alles ontkennen, wat niet materieel is, omdat zij voor het andere geen oog en geen gevoel hebben. Maar is dan die andere rigting minder materieel, die, zich vasthoudend aan zekere overgenomen begrippen, waaraan zij zich nu eenmaal gewend heeft, verder zich met geen questiën meer inlaat, en tevreden is, zoo men haar slechts niet wakker maakt uit haren slaap, en eens herinnert, dat haar zoogenaamde overtuiging slechts een hersenschim, een niets is? Is die rigting minder oppervlakkig, heeft zij meer diepte van gedachte? Ik geloof neen.

Laten we eerlijk zijn en den vorigen tijd niet hard vallen om haar onverschilligheid omtrent veel, wat ons tegenwoordig toeschijnt, in belangrijkheid alles

te overtreffen. Hij volgde op jaren van oorlog en ellende; en geen wonder, dat er op een tijd van zooveel lijden een andere volgde, waarin ieder blijde was, zoo hij slechts rust en veiligheid genoot, en dus niemand zich zonder noodzaak in strijd begaf, zelfs niet op intellectueel terrein. Maar na elken tijd van rust volgt een tijd van beweging, en waar we in zulk een tijd leven, laten ten minsten wij, die nog jong zijn, die nog mede kunnen gaan, niet achter blijven, maar krachtig meêleven, eens een goed eind wegs met den tijdgeest meêgaan, om dan naderhand de behoeften, die hij in het leven geroepen heeft, ook te kennen, in staat te zijn er aan te voldoen, en dan niet als vreemdelingen te staan te midden van een wereld, die vooruit is gegaan, zonder dat we het gemerkt hebben.

Hij toch kan eerst gezegd worden te leven in den waren zin van 't woord, die, in het bezit van een gezond ligchaam en van een krachtigen geest, wel, waar het noodig is, weet te weêrstaan aan elken schadelijken en nadeeligen invloed van buiten, en een krachtig „neen” durft te doen hooren, waar alles hem dringt om een lafhartig „ja” te zeggen; maar die toch ook niet schroomt te volgen, waar de geest van zijn tijd hem roept, hoe snel dan ook de vooruitgang moge zijn, en hoeveel inspanning het hem kosten moge haar te volgen.

Zoo doorschrijvende begin ik te bemerken, dat mijn brief vrij lang is geworden, en dat mijn onder-

werp mij onwillekeurig al verder en verder gevoerd heeft; — maar zoo als gezegd is, heeft hij u verveeld, leg hem dan ter zijde en doe, als had ik hem u niet geschreven; blijf bij uw eenmaal vastgestelde opinies, en zet verder uw kippetjes-leven rustig voort.

Misschien blijven wij er even goede vrienden om, maar even hartelijke zeker niet; want waar zoo groot verschil bestaat in de leuze, die wij bij de intrede in de maatschappij gekozen hebben, waar zoo weinig overeenkomst heerscht omtrent levensopvatting, zoo weinig gelijkheid van meening omtrent de belangrijkste vragen, daar kan een welwillende omgang, maar geen ware vriendschap plaats vinden. Doch hoe gij er nu ook over denkt, of ge het met mij eens wordt en mijn overtuiging deelt, of niet, en wat gij mij nu ook moogt antwoorden, schrijf mij in 's hemels naam niet weêr: Alle verandering geen verbetering.

Uw Vriend,
M,

LES BELLES DE NUIT.

En Bretagne on nomme belles de nuit les fleurs de ce nom, les étoiles et les jeunes filles, mortes avant le mariage.

Petite fleur, dont la corolle
Se penche vers le torrent,
Et dont le parfum s'envole
Vers l'azur du firmament;
Tu t'inclines vers la terre,
Quand le jour se lève radieux,
Comme l'enfant, à qui sa mère
Apprend à vénérer son Dieu.

Petite étoile, ta douce lumière
Eclaire le triste sentier,
Qui conduit au cimetière,
Où le soir je vais prier.
Grâce à toi, dans la nuit sombre
Le voyageur retrouve la voie;
A ta lumière se jouent les ombres,
Qui nous font tressaillir d'effroi.

Jeune fille, douce et gentille,
Tu n'avais que seize ans;
Et tu dors sous la charmille,
Où pleure ton amant.

Tu étais si bonne, si jolie,
Tu étais tant aimée,
Et c'est au printemps de la vie,
Que l'amour t'a tuée.

Quand la nuit s'étend sur la terre,
On te voit quelquefois,
Triste errer au bord de la rivière
Ou dans nos sombres bois.
Tes larmes sont la douce rosée,
Qui rafraîchit les fleurs;
Et les vents de la vallée
Nous chantent tes malheurs.

ATRAM

SUR LA TOMBE D'UNE FIANCÉE.

Oui, c'est en vain Sophie, que je t'appelle,
Car désormais tu ne répondras plus;
Et tu étais pourtant si bonne, si douce, si belle,
Lorsque la dernière fois, mon ange, je t'ai vue.

Oui, désormais la mort triste et sombre
Nous sépare à jamais;
Et il n'existe plus qu'une ombre
De celle, que j'aimais.

Mais non, il est encore un lien sacré et tendre,
Qui m'unira à toi;
Et quoique je ne puisse ni te voir, ni t'entendre,
Je te sais près de moi.

Car je t'ai tant aimée; et la tombe glacée
Peut séparer nos corps;
Mais mon coeur aimera celle, qu'il a aimée,
Encore après la mort.

Mais, quand je pense mon Dieu à ces douces soirées,
Quand mon coeur parlait à ton coeur,
Et quand je te nommais Sophie, ma bien aimée,
Je me sens mourir de douleur.

Pour moi plus de bonheur, plus de joie sur la terre,
Car tu es partie;
Encore quelques années de douleur, de misère,
Et je t'aurai suivie.

AIRAM.

EERZUCHT.

„Verdoemd noodlot, waarom ik niet en zoo veel anderen wel,” riep hij uit, „waarom is de toekomst voor mij zoo duister, terwijl anderen met minder inspanning en meer genoegens zoo gemakkelijk hun levensbaan bewandelen, en een zeker einddoel te gemoet gaan; waarom spinnen de Parken in mijn levensdraad zooveel distels en doornen, terwijl zij de levensdraden voor velen met rozen en leliën doorvlechten? Is dan elk werkmans loon niet meer waard? En welk loon wacht mijn ijver? — Kommer en ellende — Waarom?”... Moedeloos liet hij zijn hoofd op zijn hand rusten, en keek met een weemoedigen blik om zich heên. „Alleen gij, trouwe boeken, gij blijft voor mij altijd de bron van troost; alleen gij geeft mij door studie moed om te volharden... volharden? Waartoe volharding?... Volharden is nutteloos, waar geen einde is.” Plotseling stond hij op. „Geen einde? Ik wil, dat er een einde is; of ik zal dan zelf het noodlot zijn prooi ontnemen, die het zoo onmeêdoo-gend vervolgt. Dat toch kon het noodlot mij niet

beletten; een nutteloos individu op de duizend millioenen meer of minder, wat maakt dit op de loop der wereldsche zaken uit? En dan rust, eeuwige rust; hoe zalig moet dit zijn; geen deceptie, geen moedeloosheid, geen ochtendstond met zorgen, geen avond met wanhoop meer!" Knars-tandend mompelde hij: „welaan, noodlot, voorbeschikking, ik tart u; ik zal orde op mijn zaken stellen, en dan weggeworpen de last, waaronder ik bezwijk." Dit zeggende ging hij wederom zitten, nam pen en papier, en ging schrijven.

De kamer, lezer, waarin onze ongelukkige zich bevond, was een van die nesten der ellende, die wij kinderen der weelde zoo zelden te zien krijgen. Vier witte muren, eenzaam, laag van verdieping, ziedaar de localiteit, terwijl een kist of krib met strooizak en deken, een potkagcheltje, tafel en drie stoelen, het geheele huisraad uitmaakte. Maar neen! er was nog een meubel, een kast, waarvan de half geopende deuren deden zien, dat zij voor de eene kant als boeken en voor de andere als pottenkast dienst deed; ik zeg potten-kast, want anders kan men die opeenhooping van scho-teltjes en fleschjes wel niet noemen.

Na een paar uur geschreven te hebben, zei hij zachtkenz tegen de lamp: „Ook gij, gij wenkt me om te eindigen; gij zijt een waar beeld van het leven; leven is toch branden; olij is voedsel; pas opgestoken, brandt ge helder; laat in den avond, als de nacht daar is, verzwakt uw schijnsel, en de

ijverige huismoeder zet het lampje schuins, opdat de olij bij de pit komt; maar is de olij op, en de geestkracht van den mensch verzwakt, dan helpt geen schuins zetten meer, dan helpt geen hoop en zorg, maar de laatste flikkering toont beider einde aan."

Langzaam stond hij op, ging naar de boekenkast, haalde er een fleschje uit, gevuld met een wit poeder, en het beziende bij het flauwe schijnsel van het lampje, zeide hij: „'t is immers goed: Acidum Arsenicosum. Ja, dat moet ik hebben;.... maar eerst God gebeden, en dan".... en werkelijk knielde hij voor zijn kribbe en bad tot God. „Welaan nu nog één proef, en als die mislukt".... Bedaard ging hij naar zijn boekenkast, en haalde er eenige voorwerpen uit; een groote flesch, drie of vier kleine, een paar doosjes en potjes, platina-draad, enz., en begon ijverig een toestel in elkaar te zetten, waarvan een oningewijde het gebruik niet zou begrepen hebben. Twee of drie potjes zette hij in elkander, wierp er een wit vocht over, schroefde er ijzerdraadjes aan vast, deed die in een glas, gevuld met een geelachtig, doorschijnend vocht, dat aller onaangenaamst scheen te rieken, daar de behandelaar telkenreis het gezigt er van afwendde, als hij iets in die vloeistof wierp, en scheen ongeduldig een verschijnsel te verwachten, waarop zijn geheele hoop scheen gevestigd te zijn. Moeijelijk zou het voorzeker geweest zijn voor iemand, die hem zoo had gezien, om uit de onzamenhangende woorden te begrijpen, welke verschijnsels

hij verwachtte. Woorden toch als „de pooldraden zijn toch zuiver — 't zwavel zet zich wel af — zou 't misschien ook aan 't salpeterzuur liggen”, en dergelijke, maar vooral de onafgewende blik, de gesloten mond en de bleeke lippen deden vermoeden, dat het een proef was, waarvan de goede uitkomst, als 't ware, met de gevoels-zenuwen van den proefnemer zamengeweven waren. Zie hem turen; = elk opstijgend luchtbelletje wordt door hem gade geslagen; zenuwachtig draait hij in zijn vingers een loupe om, en beschouwt daarmee gedurig de einden van de draadjes. Elk rookwolkje gaat hij na; het is, of zijn leven ervan afhangt.

„Groote God! is 't mogelijk! Vertrouw ik mijn oogen wel? Is het geen zinsbedrog”, riep hij op eens uit. „Neen zeker, 't is zoo; ik zie de facetten blinken. 't Is een kristal, een schoon kristal”; en de oogen ten hemel slaande, riep hij uit: „Groote God, U zij lof; ge hebt een sterveling van den afgrond gered!” Bevend van opgewondenheid, nam hij het kristalletje van den pooldraad af, en wreef het tegen zijn vensterruit. „Ja zeker, hij snijdt; de steen der wijzen is gevonden”.... hij kon diamanten maken.

Gelijk een moeder met een blik van onbeschrijflijken wellust den eersten blik op haar kindje slaat, en haar dankbaarheid alleen door een zucht tot God en een kus op haar lieveling lucht kan geven, zoo ook was het met onzen vriend. Hij verslond, als 't ware, 't kristalletje met zijn oogen; hij

drukte het tegen zijn hart; hij kustte het lieve hexakes-octaëder.

„Nu ben ik niet meer arm; nu ben ik rijk”, riep hij uit, „en wat meer is, beroemd; eeuwen later zweeft mijn naam op de lippen van alle geleerden. Wie had voor een uur kunnen denken, dat in dit kleine fleschje met zwavel-koolstof een onuitputtelijke diamant-mijn was gelegen. Wie had kunnen denken, dat op deze kamer een uitvinding gedaan zou worden, die een omwenteling in de geheele wereld zou te weeg brengen. Ik zie reeds mijn standbeeld..... mijn standbeeld”; hij rilde bij 't uitspreken van dat woord; hij was half zinneloos. In eens riep hij uit: „Maar die Chinezen, die verschrikkelijke Chinezen! zij vinden alles uit; maak ik morgen mijn procédé bekend, dan zegt men overmorgen, dat men het al voor onheugelijke tijden in China wist, en dat is gruwelijk. Flavio Gioja had goed uitvinden van 't compas; Deshaüterais verklaart vier eeuwen later, dat Po het had uitgevonden, en evenzoo Bacon en Zwartz, volgens wien Ti-ho het 30.000 jaar voor Adam al gemaakt had. Neen, die eer laat ik mij niet ontnemen; ik sterf liever.” Hij ging zitten — „maar hoe nu? Wat nu te doen? Ik zal Professor Maier in den arm nemen; ik weet, dat hij mij gaarne ziet; ik zal hem mijn geheim toevertrouwen; hij zal mij met raad en daad bijstaan. Hij zal de ladder zijn, waarmee ik mijn roemvol toppunt zal bereiken.”

De lamp maande hem aan, om zich ter ruste te

begeven, en bij het zachtkens verminderende schijnsel zag hij duizende visioenen, ridderkruizen, eerediploma's, professoraat, maar vooral de schoone oogjes van de lieve Marie. Nu toch zou Marie lief hem niet meer afwijzen. Vroeger, ja vroeger, een uur geleden, toen hij nog de eenvoudige Frans Werner, de arme verlaten Frans was, kon zij toch niet aan hem denken; mesallieren.... foei! hij had er zelf een hekel aan; maar WelEd. Zeer Gel. Heer Dr. Frans Werner, dat verandert; dan trouwt zij in haar stand, en daarbij diamanten zijn immers geld, en voor geld kan men veel meisjes koopen.

's Ochtends, toen hij opstond, scheen de zon oneindig liever door de half bevroren glasruiten, dan vroeger. Met een sprong was hij het bed uit, en naar zijn diamantje toe. Ja waarlijk, 't was een diamant van 't helderste water en heerlijk glinsterend. Hij kon zich maar niet verzadigen met het te bezien. Uren lang had hij werk, om zich aan te kleeden; maar hij moest wel naar Professor toe; dus in 't rokje klimmen was 't parool — zooals een Leijdsche medebroeder zegt — en nadat hij zijn diamant in een doosje gedaan, en zijn zwarte katoenen handschoenen aangetrokken had, ging Frans naar Professor Maier. Het ongeluk wilde echter, dat deze niet te huis was; ten minste dat zeide de knecht, „maar binnen een uurtje zou hij wel te huis komen.” Frans liet de boodschap achter, dat hij terug zou komen; hoe hoogmoedig was hij.

Was de knecht een menschenkenner geweest,

dan zou hij in Frans het ontluikend genie gezien hebben. Maar hij zeide slechts aan de meid, dat er die kale meheer geweest was, om naar Professor te vragen. Onder het verlaten van Professor Maier's huis besloot Frans den tusschen-tijd in een koffijhuis door te brengen, om niet genoodzaakt te zijn, nog tweemaal den afstand naar zijn woning af te leggen. Hij ging in het eerste koffijhuis, dat hij zag, de Vereeniging, en bestelde een kop koffij. Of nu de knechten ontzag voor den rok van Frans hadden, of wel een voor-gevoel van zijn grootheid, weet ik niet; maar ze waren uiterst geschikt. Allen kwamen aandraven — een met koffij, twee met vlammetjes en een vierde met couranten. Frans stelde echter weinig belang in de couranten; alleen de *Revue Scientifique* kon hem boeijen; daar zou hij immers ook in vermeld worden, als de wijste aller wijzen, als de uitvinder van den kunstmatigen diamant. Rusteloos bladerde hij die door... Ja, daar kom ik ook in, fluisterde zijn eigenliefde hem in, toen zijn oog op een bericht uit China viel, dat aldus luidde: *La Chine. On parle aujourd'hui beaucoup d'un procédé de Toe. Il ne s'agit de rien de moins, que la fabrication artificielle du diamant.* Het blad ontviel aan de handen van Frans. „Wel verd....., dat is verschrikkelijk”.... *Toe décompose par des courants d'une batterie de Grove,..... „het scheelt alleen maar platina in plaats van kool”, mompelde hij tusschen de tanden, une*

solution de carbure de soufre... hij kon niet vervolgen, een plotselinge flauwte deed hem achterover van den stoel slaan.

Het duurde wel een goed kwartier, voordat de bedienden van het koffijhuis Frans door azijn en andere middelen weêr bijgebracht hadden. Maar welk een verandering was bij hem ontstaan; koude zweetdruppelen vielen van zijn voorhoofd af; zijn tanden klapperden; zijn oogopslag vroeger even kalm als vast, had plaats gemaakt voor een van die blikken, die zoo duidelijk toonen, dat de geest een ziekelijke rigting genomen heeft. Een lach, de lach van 't onverstand, die zulk een scherp contrast met den ongelukkigen toestand van den lijder maakt, speelde bij voortduring om zijn mond. „Mijn diamant”, zei hij zachtkens, „waar is mijn diamant” en werktuiglijk in zijn vestzakje voelende vond hij zijn kleinood. „Jan” vervolgde hij, „ik ga naar Professor Maier; volg mij. Hier is een diamant; ik geef u die ter bewaring, want ik ben bang, dat de Chinezen mij die ontselen. Houd hem goed vast; berg hem goed, anders ontselen zij hem u ook nog.” Weldra stonden zij op straat, en gingen beide naar Maier toe; Jan stil als een hond, die ter zijde zijn meester aanziet; Frans bleek en ontdaan, steeds mompelende, „als ik nu maar geen Chinezen tegen kom, dan zal de boel wel afloopen; die verdoemde Chinezen.”

Spoedig waren zij bij den Professor. Nadat hem opengedaan was, zei hij tegen Jan: „blijf maar wach-

ten, ik ga naar Professor's studeerkamer." Bij het binnen komen van 't vertrek, kwam er een stortvloed van woorden uit den mond van Frans, waarin hij mededeelde, dat hij diamanten kon maken, volgens het procédé, dat de lezer kent. Professor Maier hoorde hem aan, en antwoordde bedaard: „Mijnheer Werner, ik ben niet gewoon in mijn studeerkamer lastig te worden gevallen door dronken menschen, ik verzoek u heen te gaan." De oogen van Frans schoten vuur; arglistig keek hij rond. „Professor ik bezweer u, ik ben niet dronken, maar kan diamanten maken; laat ons zamen proberen en u zult zien." Professor keek hem medelijdend aan. „Welnu Werner laat mij een diamant zien, dien gij gemaakt hebt, en 'k geloof u." In eens springt Frans naar Professor toe, grijpt hem met reuzenkracht aan, en sleept hem naar de andere kant van de kamer, waar een flesch met zwavelzuur staat, ontkurkt die met de eene hand, en wilde juist met de andere, den inhoud in de keel van den Hoogleeraar werpen, toen deze op het denkbeeld kwam, dat alleen list hier helpen kon. „Werner," zei hij, „als je 't zwavelzuur zoo vermorst, dan schiet er niets over om de batterij in een te zetten, om diamanten te maken. „He! dat is waar ook", zei Frans, en liet Professor dadelijk los.

Het zou iemand, die dit tooneel had gadegeslagen, misschien moeilijk geweest zijn, om uit beide personen den zinnelooze te herkennen. Frans was bedaard en kalm; Professor Maier hoogst ont-

daan, vreezende elk oogenblik weder een streek van duivelsehe woede van Werner te ondervinden. Zoo als hij te regt opgemerkt had, kon alleen bedaardheid hem uit deze netelige positie redden. Zoo kalm mogelijk zeide hij dan ook tot Frans Werner: laat ons nu zamen aan 't werk gaan; hier is een batterij, daar staan flesschen met zuren en Sulphas Cupri, maar zwavel-koolstof heb ik niet. Ik zal even een briefje aan den Amanuensis schrijven, dat hij het hier brengt; en na gebeld te hebben, gaf hij zijn bediende een briefje over.

Nadat hij zoo eenigen tijd in doodelijken angst had doorgebracht, daar Frans elk oogenblik meer bewijzen gaf van volslagen zinneloosheid, verscheen er eindelijk een doctor, en Frans werd in een rijtuig overgebracht naar het krankzinnigenhuis. Hij kwam er, en kreeg tot belooning van zijn uitvinding een dwangbuis.

Hij, die zich ooit gewaagd heeft in een van die paleizen der ellende, zal zich nog met levendige trekken weten voor te stellen de afdeeling van die zinneloozen, die men gevaarlijk noemt hiertoe werd Frans gerekend. Vreesselijk was de vlaag van woede, waaraan hij was overgegeven. Zijn oogen rolden, alsof zij hun kassen wilden verlaten; het koude zweet stond hem op het voorhoofd; schuim en bloed stonden om mond en lippen; hij verwrong zijn leden in weêrwil van 't dwangbuis zoodanig, dat men verwonderd stond van de kracht, die hij ontwikkelde.

In die vlaag van uiterste razernij gelukte het hem, de koorden van zijn dwangbuis te verbreken. Vreesselijk was de woede, waarmede hij zijn reuzen-krachten inspande, om zijn bewakers te ont-komen; het gelukte hem, maar hij viel en ..., *werd wakker*, want hij had slechts geslapen. Alles was een vreesselijke droom geweest; èn ellende, èn wanhoop, èn uitvinding, èn waanzin, maar zijn eer-zucht niet. Deze bestond werkelijk; zij was gren-zeloos en had hem tot alles kunnen brengen; maar de les, die hij ontving, droeg goede vruchten; hij was voor immer van zijn onbeperkte eierzucht genezen.

MET HET SCHUITJE NAAR DEN HAAG.

„Schipper is er nog plaats in je roef.” Met deze woorden naderde ik op zekeren morgen ten half elf ure de schuit, die van Delft altijd geregeld om het uur naar den Haag vaart, en vice versa.

„Ja wel meneer, als u maar plaats blijft te nemen; de schuit vaart voort af.”

Ik stapte in de roef en zag daar eenige menschen zitten; doch er was plaats genoeg voor mij. Na de reizigers en reizigsters even gegroet te hebben, terwijl ik mij bukte om het lage deurtje binnen te stappen, ging ik in een hoekje zitten, om niet weder op te staan, voor ik mij op het Zieken in den Haag zou bevinden. Het weder was eenigzins regenachtig, en dit veroorzaakte dat geen der passagiers gebruik maakte van de zitplaatsen buiten bij het roer, waar anders zulke nette kussentjes u uitnoodigen plaats te nemen.

Maar zoo dit mij al niet zeer beviel, het gezelschap, dat ik voor deze keer in de schuit trof,

leverde verscheidenheid genoeg op, om mij ten minste het uurtje reizen niet vervelend te doen vinden.

Laat ik u eens even zeggen, waar het gezelschap ditmaal uit bestond.

Vooreerst zag ik tegenover mij een gepensioneerd luitenant ter zee, Wervel genaamd, wiens grijze haren mij waarborgden, dat de man reeds lang genoeg het groote schip verlaten had, om niet meer met verachting voor het nederig trekschuitje de schouders op te halen. Daar naast zat een oud deftig burgerman van ruim zestig jaar, met een langen jas van hoogst solied laken, een zwart satijnen vest, witte das en zindelijk zwart calotje op het hoofd; hij had van den schipper een lange pijp gekregen, en zat die nu met een stil genoeg uit te rooken, doch zóó dat het geen der dames hinderde. De derde en vierde plaats werden ingenomen door Jufvrouw B., een Delftsche schoone en haar vriendin, Jufvrouw van der L., die, hoewel minder mooi, toch een vrolijk, opgewekt uiterlijk had. Zij moesten naar den Haag om boodschappen te doen, en met het schuitje van half 3 terugkeeren. De vijfde passagier was een oude burger jufvrouw, voorzien van een onverslijtbare katoenen parapluie met hoornen haak, en een trommeltje, fraai donker paars geverwd met gele en groene bloemetjes; een kurk door het hengseloor was het eenvoudige slot. Ik herkende in haar de weduwe Bergmans, die bij het leven van haar man een aan-

zienlijke kruideniers-affaire had gehad, en nu stil-
letjes van haar rente leefde.

Ziedaar het personeel, dat ik bij mijn intrede
in de roef vond.

Trek niet medelijdend uw schouders op, waarde
lezer! wanneer ik in dit kleine opstel uw ge-
dachten wat nader bij onze Delftsche trekschuiten
bepaal; zeg niet, a bah! 't is een schande voor het
volk, dat ze nog bestaan, en dat wel in een traject
zooals van Delft naar den Haag, waar men dan
toch wel in een der meest beschaafde gedeelten
van Nederland is! Juist omdat men ze daar nog
vindt, zooals zij er honderd jaren geleden reeds
waren — omdat zij zijn blijven bestaan, trotsch
straatwegen en spoorwegen; wat zeg ik, trotsch
stoombooten, die haar den pas wilden afsnijden, juist
dat is een bewijs voor haar waarde! Vraag het
de Delftsche moeders, die met haar kroost op een
fatscenlijke, onkostbare wijze eens voor een morgen
naar den Haag willen gaan, en zoo net gekleed zijn
met haar halfzijden japonnen, den fraaijen boezelaar,
de everlasten schoenen, de helder witte kousen en
nieuwe katoenen handschoenen; — vraag het den
bedaarden rentenier, die, wars van het rumoer van
een spoortrein, op rustige, bedaarde wijze, geheel
overeenstemmende met zijn karakter, zich eens
uit Delft wil begeven; — vraag het de Delftsche
schoonen, voor wie het schuitje van half 11 zulk
eene heerlijke gelegenheid aanbiedt, om alleen,
zonder geleide van een heer haar boodschappen in

den Haag te gaan verrigten, en daardoor des te beter op de hoogte te blijven van de Haagsche modes en het Haagsche nieuws; — vraag het eindelijk aan zoovele reizigers, die ge dagelijks met elk schuitje kunt zien vertrekken; — ja, vraag het zelfs aan Jufvrouw Mietje aan de Haagpoort, en ik geloof, dat gij een goeden dunk van de klassieke Delftsche schuit zult verkregen hebben, al was die vroeger slecht geweest.

En dan, wat geeft de schuit niet een voordeel om veel af te handelen. Zie die menschen in dat rijtuig op den straatweg vlak langs de trekvaart; aan hun gezigten ziet gij reeds, dat de wagen hun te veel rammelt om op den duur bedaard door te kunnen spreken; ze schikken zich elk in een hoek en wisselen slechts nu en dan een woord, om te toonen, dat ze nog niet zijn ingeslapen. Herinner u de reizigers in den spoortrein; zij hebben den tijd niet om een geregeld gesprek te beginnen; ze kunnen slechts, als het noodig is, elkander wat toeschreeuwen, maar de gezelligheid is verbannen. Men zit op reijen elkander aan te kijken als wilde beesten, terwijl de voorman bang is, dat die vreemdeling achter hem misschien nog het beroep van zakkenrolder uitoefent! — Hebt gij een van deze onaangename gewaarwordingen in onze schuit? Neen! wat er ook gebeuren moge, haal nooit de schouders op voor dat nederige schuitje, waar dagelijks zooveel gewigtigs in afgehandeld wordt.

Doch laat ik meer bepaald tot mijn reis terugkeeren.

Ik was slechts even gezeten, toen de bel reeds begon te luiden — het sein, dat wij gingen vertrekken. De schipper nam plaats aan het roer, en wilde juist afvaren, toen er nog een lange jufvrouw met een vreesselijk rood gezigt, bedekt met groote zweetdruppels aan kwam zetten, gevolgd door een hondje, dat ze aan een touwtje medesleepte. Ze had nog even den tijd om bij ons in de roef plaats te nemen, en ging op de nog opene plaats naast luitenant Wervel zitten. Deze keek even met een vorschend oog naar zijn nieuwe buurvrouw, alsof hij wilde zeggen: „een goed linieschip, maar wat log van bouw en moeilijk om tegen den wind op te zeilen.” De groote jufvrouw was intusschen nog te geagiteerd om iets anders op te merken, dan dat ze zat, en goed zat in de schuit, en dit was haar voor het oogenblik voldoende.

Intusschen was het schuitje afgevaren, en stond onze schipper bedaard met een eindje pijp in den mond aan het roer, bezig om zoo juist mogelijk door al die marktschuiten, beurtschepen enz., welke het kanaal steeds bevolken, heên te sturen. Alleen aan de, als het ware voorbij gaande boomstammen van den straatweg, die wij door de kleine vensters zagen, konden wij bemerken, dat de schuit voortging.

„Wel foei, is dat loopen” begon eindelijk de

lange jufvrouw, nadat ze wat uitgeblazen had, „ze hadde me eerst gezegd, dat de schuit een half uur later afvoer, en onderweg riep ze me na, dat ik mij haaste moest zoo ik em nog wilde hale,” en hiermede keek zij den luitenant aan, alsof ze met hem een praatje wilde beginnen. Deze vond echter, dat dit gezegde geen antwoord behoefde, en bleef onverschillig rond kijken. Toen zag ze naar de wed. Bergmans waarop deze antwoordde: „Och zoo, dat is wel onaangenaam.”

„Ja en ziet u, me man dacht wel dat de schuit om het halfuur afvoer, maar, weet u, 't is dan ook zoo druk bij ons in de winkel, dat ie al ligt in de war kon zijn, en de meid van me buurvrouw zei, dat ze zeker wist dat de schuit om 't uur afvoer; maar me man had wel gelijk, hoe druk ie 't ook heit.”

„Och zoo hebt u een winkel jufvrouw”, hernam de wed. Veltmans.

„Dan te zeggen, me man is timmerman van zen ambacht weet u, en heeft nou een groote karrewei aan de hand van die Mr. Brinkhorst, die hier pas is komme wone en uit de Oost is gekomme, weet u, en die en zoon heit, weet u, die hier zooveel als op de groote school moet komme, laat 'k maar zegge van de Stedente; hoe noeme ze 't ook weêr, de Akkedemie, geloof ik,” ging ze in een adem voort „en nou heef me man 't zoo druk weet u; maar o 't is zoo'n goeije heer die meneer Brinkhorst weet u zoo rijk en zoo grootsch; hij laat alles maar op zijn Oostinijisch inrigten, en zulke

mooije meubels weet u, verlakte kistjes en kaste, verlakte schermen en tafels, alles laat ie verlakken!

„Welzoo, jufvrouw” zeide de wed. Bergmans, die begon te gelooven dat meneer misschien ook verlakt werd „dat zal geld koste!”

„Geld,” zei de groote jufvrouw, „ja en heele boel, maar ie heeft ook alles aan me man overgelaten, weet u, en die moet alles zooveel als in orde brengen, weet u, en nou heeft ie 't en portie goedkoop, begrijpt u?”

Jufvrouw Bergmans werd echter geen tijd gelaten om dat alles te begrijpen, want juist was de schippersmaat in de roef gekomen, om, daar we Pasgeld voorbij waren, ons het geld voor de passage af te vragen. „'t Jagertje aan je beleefdheid,” — welke beleefdheid (geldelijke) in eenige centen bestond — werd eenige malen uitgesproken, en onze schippersmaat verdween weêr, zooals hij gekomen was, met zijn geldzakje in de hand.

Op dit oogenblik had het hondje van de jufvrouw, waarschijnlijk door den schippersknecht in zijn rust gestoord, van de gelegenheid gebruik gemaakt om tusschen de jufvrouw en luitenant Wervel op de bank te springen, en zich een warm plekje op den mooijen jas van den ex-zeeman uit te kiezen.

„Neem me niet kwalijk jufvrouw, houd je hond in je kooi; ze zijn nog erger voor kleêren dan kakkerlakken,” en met een kreeg 't arme dier een duw, waardoor het eenigzins onzacht weêr op de vloer teregt kwam. De jufvrouw was hoewel con-

fuus, toch gebelgd, dat haar lieve Fanny zoo maar met zoo'n leelijk insekt vergeleken werd. Ze antwoordde niets, ten minste niet verstaanbaar. Ik geloof zelfs, dat ze door de emotie van het oogenblik, den draad van het vorig gesprek ook geheel kwijt was geraakt, ten minste in de eerste oogenblikken hoorde ik haar geen woord meer zeggen.

Ondertusschen waren onze beide vriendinnen ook in een, hoewel wat minder luid gesprek gewikkeld.

Wat ze zeiden, kon ik dus moeilijk verstaan; doch voor zoo ver ik iets daarvan begreep, liep het over de Haagsche modewinkels, waarschijnlijk omdat die zeer naauw in verband stonden met het doel van haar reis.

Daar ik de eer had gehad vroeger aan de beide dames op een soirée bij den Hr. K. voorgesteld te worden, bij welke gelegenheid ik respectivelijk o. a. in gezelschap van de eene een spel commerce had mogen spelen, en aan het souper naast de andere had gezeten, zoo was toch niets natuurlijker, dan dat ik van deze gelegenheid gebruik maakte, om met zoo'n paar liefvallige wezens eens wat te keuvelen. Ik nam het oogenblik, dat ze met haar onderling gesprek wat pauseerden, dan ook gretig waar, om haar te vragen, of ze óók naar den Haag moesten. Ik dacht, een vraag in dien vorm als ge-ijkte term voor elk reisgesprek voorop gezet, zal wel aan alle „formes” voldoen.

De dames echter keken mij aan, met een eenigzins confuus gezigt; ik verbeeldde mij, dat ik „ja”

hoorde zeggen, en dit aannemende ging ik voort met de volgende ge-ijkte uitdrukking:

„Dan treffen de dames het al niet zeer gelukkig met het weêr, zulk een regenbui is voor heeren reeds niet aangenaam, maar mij dunkt voor dames nog minder.” „Ja Meneer”, vermande de eene zich te antwoorden en keek daarop weêr voor zich. De andere verroerde geen lid.

Ik begon bang te worden, dat ik 't verkeerd ingesteld had, dat ik niet aan alle „formes” voldaan had, zoo strak keken ze voor zich. Ik begon nogmaals op een meer vragenden toon:

„De dames zullen misschien straks in den Haag wel met een rijtuig afgehaald worden?”

„O neen meneer” was het antwoord van de eene, die daarna weêr strak voor zich keek. Ik bedacht, dat zij het misschien onaangenaam vonden om zich over haar tournée uit te laten en wierp het over een anderen boeg.

„Hebben de dames zich laatst goed geamuseerd op de soirée bij den Heer K”?

„O ja meneer.” was weêr het antwoord van de spraakzaamste; maar verder kwam er niets.

Ik begon te wanhopen, eenigermate een gesprek met de lieve meisjes te kunnen houden; echter ik deed nog een laatste poging; ik wist, dat ze veel van dansen hielden en begon daarom:

„Hoe denken de dames over de aanstaande casino's; en zullen we het genoeg ook hebben u daaraanstaanden winter even als verleden jaar te ontmoeten?”

„Ik weet het niet” hernam de eene, en verder was het weêr stilte in het graf.

Toen begon ik helaas ook iets *niet* te weten, maar bij mij was het 't middel, om die beide meisjes eenigzins aan het praten te krijgen. Ik gaf mijn pogingen op, en begon in het binnenste van mijn binnenste na te denken over den geest onzer eeuw, in verband met hetgeen behoort en niet behoort en met al de vreeselijke gevolgen van een gewoon gesprek tusschen heeren en dames in een trekschuit of elders. —

Dames.....

Maar neen, wat doe ik? Ik schrijf voor een Studenten-Almanak; hier is het de plaats niet om aan die beide dames goede wenken te geven; bovendien ben ik gelukkig nog veel te jong om hiertoe gerechtigd te zijn, en wat het meeste zegt, de beide meisjes waren „au fond” veel te lief om zoo maar een verwijt in een Studenten-Almanak te verdienen?

Die fout in het onderhavige geval zal daarom waarschijnlijk aan mij gelegen hebben, en tegenover het publiek wil ik die dan ook liever op mij laden, dan dat de beide meisjes in de trekschuit beschuldigd zouden worden. Misschien kwam het ook wel, omdat ze nog vervuld waren van een hoogst belangrijk gesprek, dat ze gehouden hadden over de nieuwste afmetingen der crinoline, de aanstaande winterbals, en de moeilijkheden, die er voor een jong meisje tegenwoordig bestaan, om in en uit de

roef van een trekschuit te komen. Doch ik had dit gesprek niet duidelijk genoeg verstaan, daar ze zeer zacht praatten.

Onder verschillende gesprekken was de schuit intusschen tot bij den Haag genaderd. Onder weg hadden we nog tweemaal aangelegd, eens aan de Geestbrug, om een heer in te laten, en eens aan de Meelfabriek van den heer Perk, om een jufvrouw aan wal te zetten. Het weder was iets beter, ten minste de regen had opgehouden, en de lucht zag wat helderder; hoewel luitenant Wervel volhield, dat zoolang de wind niet ruimde, we toch geen beter weêr zouden krijgen. De schipper was het met den luitenant Wervel eens, en de lange jufvrouw was het met den schipper eens, dat wil zeggen, alleen voor dit geval (voor het overige kan ik niet instaan), en ten slotte waren we het allen eens (ook voor dit geval), dat het weêr nog niet best was.

Op eens voelden we een ligten stoot, hoorden het „welkom Heeren” van den schipper, en we lagen op 't Zieken aan wal. Het gezelschap verliet de schuit, en wat mij aangaat, nadat ik de beide Delftsche schoonen geholpen had uit het roefdeurtje te komen en daarna aan wal te stappen, en hiervoor ditmaal een vriendelijk bedankje had gekregen, kon ik ook voor mij de reis als geëindigd beschouwen.

HET EINDE VAN EEN ZAMENZWERING.

(EEN HISTORISCHE SCHETS.)

I.

DE STAD.

De tijd, waarin wij onze lezers met hun verbeelding wenschen te verplaatsen, was een tijdperk van overgang in de Romeinsche geschiedenis. Rome was ontstaan als een klein begin, maar waarin een kracht verborgen lag, die tot uitwerking gekomen, in een geheel wereldrijk haar oorspronkelijke grootte zou vertoonen. Door de koningen was de Stad der zeven heuvelen gebouwd; haar innerlijke kracht door godsdienst- en staatsinstellingen verzekerd en haar ontzag bij de naburen door roemvolle overwinningen gevestigd. Onder de consuls was het gebied van de Republiek door talrijke veroveringen tot in Spanje, Afrika en Klein-Azië uitgebreid, en haar schatkist door de opbrengst van zooveel onderworpen volken verrijkt. Tot hiertoe was Rome de Staat geweest, was het *de Stad*, waaraan de volken onderworpen waren en die als

scheidsregter onder hen optrad; — het was nog altijd de stad van Romulus en de Koningen, die nu zóóver haar heerschenden schepter zwaaide. Maar naarmate de grenzen van haar gebied zich uitbreidden, en de tegenstand van buiten verminderde, scheen de zedelijke kracht van de republiek zelf af te nemen; de veroveringen wekten de hebzucht op; de regerende familiën verrijkten veeleer zich zelf dan den Staat en vormden een aristocratische magt; daar tegenover ontstond uit het volk een democratische partij; er volgden burgerwisten en daarbij opstand van de onderworpenen en aanvallen van buiten; de uitgebroken oorlogen gaven aan de legerhoofden, nu tevens partijhoofden, gelegenheid om zich magt te verwerven, die zij tegen elkander bezigden; er werd minder gestreden voor den Staat dan door de legerhoofden voor zich zelf of voor hun partij, en zoo werd de weg gebaand tot de alleenheersching; Rome zelf werd beurtelings door de eene en de andere partij ingenomen en geplunderd — en weldra zou zij niet meer zijn de magtvoerende stad, maar de regeringszetel van de Keizers van het Romeinsche rijk.

Het is in dezen tijd dan, in het jaar 64 voor den aanvang van onze tijdrekening, dat wij onze lezers Rome wilden binnenleiden. De stad had nu eenige jaren rust genoten. Ofschoon de aristocratische partij onder Sulla het laatst had gezegevierd, was toch van lieverlede het volk weêr meer in zijn regten erkend; de buitenlandsche oorlogen waren

gecindigd; de aanzienlijken genoten in weelderige rust hun rijkdom en, uit de ondervinding van de laatste jaren teregt bevreesd voor de wisselvalligheid der fortuin, hielden zij gaarne zooveel mogelijk het volk te vriend om den vrede te bewaren.

En toch bemerken wij thans een zekere onrust, een zekere gejaagdheid in de stad op, die zich op ieders gelaat en in alle bewegingen schijnt te teekenen. Op de markt en op de straten vinden wij overal groepen van mannen uit den lageren stand in druk en levendig gesprek, somtijds in vrij hevige woordenwisseling; hier en daar mannen van blijkbaar hoogen rang, in deftig gewaad alleen peinzend hun weg vervolgende of te zamen, langzaam en ernstig sprekend, voortgaande; de vrouwen onrustig voor de huizen bij elkander komende en met klagende en angstige nieuwsgierigheid elkander veront- rustend, terwijl de kleine kinderen, door de vrees der moeders aangestoken, zich angstig bij haar houden en grootere knapen in troepen opgewonden over straat loopen, zooals zij plegen te doen, wanneer zij een groote gebeurtenis verwachten.

Laten wij op een van die groepen voor een oogenblik onze aandacht vestigen.

Een oud man met langen grijzen baard en hoog gerimpeld voorhoofd, de bewoner van het huis, waarvoor zij staan, schijnt de hoofdpersoon, waarom zich de overigen hebben verzameld; aan de gereedschappen, voor zijn huis en door de openstaande deur in het voorhuis te zien, en aan den

strijdbijl, waarop hij in eenigzins gebogen houding met zijn regterhand steunt, bemerken wij, dat hij een wapensmid is. Tegenover hem staat een nog weinig bejaard man, van een ruw, krijgshaftig voorkomen, doch ongewapend, met kort peperkleurig haar, donkere, vurige oogen en een om de kin gekroesden, nog niet geheel grijs geworden baard; zijn kleeding is half die van een krijgsman, doch eenigzins versleten, daar ze nog dagteekent van den tijd, toen hij in het leger van Sulla Rome binnentrok. Terzijde staat een waterdrager, die zijn last wat laat rusten, grof gekleed en met een ontevreden luimigheid op het gelaat. De vierde persoon, dichtst bij de deur, is blijkbaar de zoon van den ouden man; hij heeft kort, blinkend zwart haar, een eenigzins bleek en fijnbesneden, doch krachtig gelaat, opene, heldere oogen en dichtgesloten lippen.

„Gij weet toch wat er is voorgevallen,” hooren wij den waterdrager tot den krijgsman zeggen.

„Ik weet, dat de geheele stad jammert, alsof de pest woedde, omdat de Senaat de Consuls heeft aanbevolen voor de republiek te waken.”

„Dat ze voor zich zelf waken,” herneemt de eerste spreker veelbeteekenend.

„Gij schijnt mij toe te spreken, alsof gij meer wist,” spreekt de jonge man.

„Niet meer is mij bekend dan bijna allen: gij hebt toch vernomen van den aanslag op Marcus Tullius?”

„Ik heb er van gehoord; doch hoe zegt men, dat de zaak zich heeft toegedragen?”

„Het is bekend, dat de Consul in deze laatste dagen zich nooit dan in gezelschap van zijn vrienden vertoonde en ook zijn huis altijd liet bewaken; de man van mijn zuster is bij zijn lijfwacht, nog tot op dezen dag. Heden voor drie dagen, een weinig na zonsondergang, meldden twee adellijken zich aan; de lijfwacht was in het voorhuis; zij zeiden gekomen te zijn om den Consul te begroeten. Men vroeg naar hun namen; zij gaven ze niet op, maar deden een teeken naar buiten en trachtten te gelijk in huis door te dringen; zij werden echter door de wachters buiten geworpen. Men zegt, dat zij meerdere gewapende mannen achter zich hadden. Wie het geweest zijn en waarom zij den Consul uit de voeten willen maken, is mij onbekend; maar het komt mij voor, dat er velen over onze straten gaan, die meer van deze zaak weten.”

„Misschien,” antwoordt de krijgsman, als achtte hij de laatste woorden tot zich gerigt. „Zoo Marcus Tullius gedacht had goud uit het consulaat te delven, zal het hem niet aangenaam zijn, staal te vinden.”

„Wie den Consul aanranden, zorgen slechts voor de algemeene zaak” spreekt de oude voor zich uitziende en, terwijl hij den strijdbijl opneemt en zich gereed maakt om in huis te gaan, voegt hij er bij: „Het is lang geleden, dat er voor de algemeene zaak werd gestreden.”

De jonge man maakt ruimte voor zijn vader en volgt hem naar binnen. De waterdrager neemt langzaam zijn last op, om zijn weg te vervolgen; de krijgsman wandelt met hem de straat op en hervat het gesprek, door schijnbaar onverschillig tot zijn medgezel te zeggen:

„Is het u niet bekend, wie den Consul dezen toeleg had geopenbaard? Hij moet wel een goede belooning hebben verkregen.”

„Hij is mij niet bekend en zal zich ook wel niet bekend maken,” antwoordt de ander, „zoo hij ten minste veilig wil zijn.”

Bemerkende, dat hij geen nadere inlichtingen zal bekomen, slaat de krijgsman weldra een smalle zijstraat in, waar hij, voortgaande, nog in zich zelf mompelt:

„Het is het bederf van onze zaak, dat zij dezen Consul gemaakt hebben. Hij schijnt aan alle kanten oogen te hebben en door de muren heên te zien; — gelukkig dat wij velen zijn en meest allen niets te verliezen is. Met een ledige beurs en een goede buit voor oogen durft men alles onderstaan.”

II.

DE CONSUL.

Het vertrek, waarin wij den lezer verzoeken ons voor eenige oogenblikken te volgen, is een hooge vierkante kamer, waarvan de indrukwek-

kende hoogte en de eenvoudige sierlijkheid van den ingelegden vloer, het marmeren plint, de geschilderde muren, het regelmatig lijstwerk, de caissons van het plafond en de zware, eenvoudig bewerkte meubelen bij het middelmatig licht van de op tafel staande koperen lamp misschien langer zijn aandacht zouden boeijen, en hem als van zelf in stil gepeins zouden brengen, indien daar niet een schoone, nog jeugdige vrouw, op een kleinen afstand van de tafel ijverig bezig voor het spinnenwiel gezeten, al zijn opmerkzaamheid tot zich trok. Haar wel ontwikkelde en slanke gestalte, zoo goed in overeenstemming met het eenvoudig gewaad en met haar bezigheid; haar dik, glanzend haar; haar helder, glad voorhoofd; haar bloeiende wangen; de verstandige, nu eenigzins peinzende uitdrukking van haar voorovergebogen gelaat; — dit alles doet u zien, dat deze aanzienlijke Romeinsche vrouw door haar krachtige voorvaderen nog met eerbied zou worden gegroet. Aan haar schoot ziet gij een lief, aanvallig meisje van acht jaren, gezond en wel opgegroeid en het evenbeeld van haar moeder; zij heeft deze, zooveel zij konde, laten verhalen van de geschiedenis der vaderen, van de deugdzame Lucretia en den valschen Sextus; en van den onverzettelijken Coriolanus, doch hoe zijn moeder en zijn gade zijn hart week maakten, zoodat hij geen wraak nam tegen zijn vaderland; en nu kijkt zij overdenkend naar haar klein broertje, dat op een bedje op den grond sluimert... Dan

daar wordt de stilte afgebroken, terwijl de deur opengaat.

„Dat is naar de wijze der vaderen!” spreekt de binnentredende, die niemand anders is dan Marcus Tullius Cicero, de Consul. „En hoe is het met mijn kleine Tullia?” gaat hij voort, terwijl zijn gelaat opheldert, en hij het lieve kind, dat naar hem toe gekomen is, met teederheid opheft en kust; „vaders meisje,” zegt hij, haar neêrzettende om zijn gade te omhelzen.

„Zijt gij niet ongerust geweest, mijn lieve? Ik vreesde dat gij het zoudt zijn.”

„Hoe zou ik tegenwoordig kunnen gerust zijn, wanneer ik u niet zie, daar men uw leven zoekt.”

„Maar gij weet, dat ik geen oogenblik ergens zonder gezelschap ben — en het is voor het vaderland. Is de jongen niet lastig geweest?”

„Hij heeft bijna den geheelen tijd geslapen en ons rustig laten praten, niet waar Tullia?”

„Ja, en moeder heeft uit de geschiedenis verteld.”

„Het is noodzakelijk, dat ik u weêr verlaat; ik heb behoefte alleen te zijn. Wees intusschen gerust; de lijfwacht is reeds in het voorhuis. Tullia, zeg den huisknecht, dat hij licht geve in mijn kamer.”

Volgen wij hem daarheên. Het vertrek, dat hij binnentreedt, treft ons, even als het voorgaande, door de hooge ruimte en door een eenvoudig deftig voorkomen, maar is nog minder versierd. Binnen gekomen sluit hij de deur en zet zich op den

zwaren houten stoel, zoo het schijnt zijn gewone plaats, midden voor de gedeeltelijk met beschreven papieren en perkamenten bedekte tafel, waarover de vooruitstekende bek der koperen lamp haar licht verspreidt. Hij neemt een rol perkament voor zich en de schrijfsen ter hand, maar raakt spoedig in gedachten verzonken.

En wel had hij veel te overdenken, en geen wonder dat zijn eenigzins bleek doch krachtvol gelaat, behalve de gewone uitdrukking van vastberadenheid en doordringende scherpzinnigheid, een ernstigen, nu en dan somberen of bijna mismoe-digen trek vertoonde. Voor hem toch lag de toestand van de stad en het gevaar, waarin de republiek — waarin hij zelf vooral verkeerde, open, welligt meer dan voor iemand anders. Hij wist, dat er duizenden in de stad waren, die slechts het teeken tot den moord afwachtten. Toch was er nog niets geschied, en hoezeer overtuigd van al hun misdadige voornemens, kon hij niet straffen. Hij wist, dat er behalve de zaamgezworenen onder het gemeene volk velen waren, die met een omwenteling hun voordeel hoopten te doen; velen die, afgunstig jegens de aanzienlijken, hun moeilijken arbeid met een gemakkelijk en weelderig leven wenschten te verwisselen, of die, bij de laatste omwenteling hun goederen, vrijheid of regten verloren hebbende, de kans nu goed zouden achten om ze terug te krijgen. Hij wist, dat de zamenzwering zich niet tot Rome bepaalde; maar dat er ook in

en buiten Italië werd geworven; dat men het volk opruide; dat er in Etrurië zelfs een leger op de been was. Hij had van de trouweloosheid van sommigen hunner gebruik gemaakt, had al hun bewegingen gevolgd en doorzag hun plannen, — en hij wist, dat dit hun bekend en zijn leven de grootste hinderpaal tegen de uitvoering was. En inderdaad hij zag, dat zijn beleid de republiek moest redden; dat hij door list en stoutmoedigheid hun plannen moest trachten te verijdel en althans de stad te zuiveren. Hij moest hen overal als met de oogen vervolgen en hen door ontzag voor de wettige magt van daden terughouden. Hij vertrouwde op de overwinning van het goede — hij zou voortgaan met zijn leven ten dienste van het vaderland prijs te stellen — en vreesde den dood voor zich zelf niet. Ziedaar de grond van zijn vasten en bedaarden gang in een zoo netelige zaak.

Niet lang had de Consul zoo gezeten, toen zijn huisknecht behoedzaam binnentrad, en Lucius Catilina bij hem aandiende, die den Consul verlangde te spreken.

„Hij zegt dat de zaak van het grootste belang is.”
 „Laten twee van de lijfwacht hem hier brengen”
 was het antwoord, na een oogenblik beraad.

Spoedig trad een van de gewapenden binnen en werd op een wenk van den Consul gevolgd door zijn makker en door een man van een hooge, welgevormde gestalte; zijn leden, die door zijn naauwsluitende kleeding duidelijk uitkwamen, waren eenig-

zins dik, meer dan met de fletsche kleur van zijn bleek gelaat in natuurlijke overeenstemming scheen; hoewel hij niet ouder scheen dan de Consul, gaven zijn meer gerimpelde trekken, zijn zware knevelbaard en donkere oogen, waaruit een half verdoofd vuur scheen, hem een scherp contrast met de kalme waardigheid, die zich op het gelaat van dezen teekende, dat nu eenigzins bleeker werd, toen hij, op een zetel, die op een behoorlijken afstand van hem verwijderd stond, wijzende, hem toevoegde:

„Zet u neder, Catilina en spreek vrij uit; deze mannen zijn mijn vertrouwden en mogen allen hooren, wat gij mij te zeggen hebt.” — „Geldt het de belangen van de algemeene zaak?” voegde hij er schamper bij.

„Het geldt de mijne,” sprak de ander eenigzins geraakt; — „ik heb bemerkt, dat er een vermoeden tegen mij bestaat, dat ik tegen de republiek zou handelen — ik verzoek u, mij onder uw bewaking in uw huis te nemen.”

„Het zou niet veel baten, Catilina,” antwoordt de ander. — „Ook durf ik niet; ik acht mijn leven geen oogenblik veilig, terwijl wij binnen dezelfde muren zijn.” — „En mijn vrouw” voegde hij er bij, alsof het hem op hetzelfde oogenblik speet, haar genoemd te hebben in zijn tegenwoordigheid; „mijn vrouw zou het besterven. — Doch, zoo gij wilt, verschijn morgen voor den Senaat en zuiver u, indien gij kunt, tegen de beschuldigingen, die tegen u ingebracht zullen worden.”

„Gij zult van mij hooren,” viel de ander, die reeds was opgestaan, hem in de rede; en met moeite de woede verkroppende, die reeds op zijn gelaat zichtbaar was, ging hij driftig heen, verzeld door de beide wachters.

III.

DE SENAATSVERGADERING.

De volgende dag was aangebroken, en op het plein voor den tempel van Jupiter Stator heerschte een meer dan gewone drukte. De Senaat zou in den tempel vergaderen en de in de laatste dagen zoozeer gespannen verwachting, had een geheele volksmenigte daarheen doen stroomen, die zich nu voor den tempel tot op de treden van den hoogen trap en tusschen de zware marmeren kolommen had zamen gedrongen; terwijl eenige krijgslieden slechts met moeite voor den ingang een doortogt konden openhouden voor de senatoren, die men van tijd tot tijd, in de deftige toga gekleed, den trap zag opklimmen en in den ruimen tempel voor het oog der menigte verdwijnen. Een weinig nadat de meeste senatoren binnen schenen te zijn, kondigde een zich spoedig verspreidend gegons onder de menigte de nadering aan van een edelman, die, door velen gegroet, door sommigen met een norsch stilzwijgen voorbijgelaten, door allen met nieuwsgierige blikken gevolgd, met haastige schreden

naar den tempel ging. Wij herkennen in hem Lucius Catilina en volgen hem den trap op en naar binnen. Daar zien wij, in het ruim van den hoogen tempel op de lage zitbanken in het midden reeds de senatoren gezeten, omringd door een groote schare van velen uit den ridderstand en van de aanzienlijkste burgers. Hun druk gesprek wordt, nu zij den aankomenden bemerken, door een algemeen stilzwijgen vervangen, terwijl de blikken van sommigen als in verbazing naar hem gericht zijn, en de meesten met gesloten lippen en stuggen weêrzin voor zich zien. Hij nadert met trotsche achteloosheid de zitplaatsen aan de eene zijde en neemt plaats — doch zie! daar staan allen in zijn nabijheid als in afschuw op, en verplaatsen zich naar achteren of ter zijde, zoodat Catilina in verbeten woede afgezonderd blijft zitten; — een oogenblik van stilte nog slechts, tot allen wederom gezeten zijn — daar rijst de consul van zijn zitplaats op en bleek, alsof de tegenwoordigheid van zijn tegenstander hem met vrees en zijn onbeschaamdheid met toorn had vervuld, rigt hij het woord tot Catilina, en hield met krachtige stem een van die redevoeringen, die immer als meesterstukken van welsprekendheid bewaard zullen blijven, en die wij hier gaarne in zijn geheel zouden mededeelen, zoo wij niet vreesden, den indruk die zij maakt, wanneer ze in het oorspronkelijk gelezen wordt, al te slecht weêr te geven. Wij bepalen ons daarom tot het vermelden van den voornaamsten inhoud

van hetgeen hij sprak. Verwondering drukten zijn eerste woorden uit — verwondering over de vermetelheid, die Catilina er toe bracht, om in de senaatsvergadering te verschijnen, alwaar hij wist, dat zijn plannen geheel bekend waren. Op het oogenblik, dat de geheele stad in spanning was en alles blijken droeg, dat men iets buitengewoons verwachtte en de senaat in den versterkten tempel van Jupiter Stator vergaderde, verscheen hij daar, waar hij wist, dat elk oogenblik het woord „landverrader” tegen hem kon worden uitgesproken. Zulk een stoutheid overtrof alle grenzen. Dat hij den dood verdiend had, was een ieder duidelijk; en toch zou hij vrij blijven, zou hij zijn plannen kunnen volvoeren, zich aan het hoofd van het in Italië verzamelde leger kunnen stellen en trachten de republiek omver te werpen. Zoolang zou hij vrij blijven, tot iedereen, hoe goddeloos en bedorven ook, zou erkennen, dat de doodstraf billijk was. Echter zou hij altijd omringd zijn door de wachten en bespieders van den consul, zou hem elke beweging tegen de republiek als het ware van te voren belet worden. En om te toonen, dat hij geen ijdele woorden sprak en dat hem alles bekend was, wat Catilina had gedaan en waar hij zich opgehouden had, herinnerde hij dezen, hoe hij al vroeger in den senaat had gezegd, dat Catilina's handlanger Cajus Manlius op een bepaalden dag, den 26sten October, in de wapenen zou zijn, en hoe juist dit was uitgekomen. Hij herinnerde

hem, hoe hij den moord van de Optimaten op den 28sten October had bepaald, en evenwel dien dag door de zorg van Cicero niets had kunnen uitvoeren. Hij herinnerde hem, hoe de overval van Praeneste door de troepen van den consul was verijdeld; hoe Catilina met velen der zijnen in het huis van Marcus Luca was geweest; hoe hij daar tegen Rome had zamengespannen; hoe hij de stad zelfs reeds in wijken had verdeeld tot brandstichting en eindelijk aan twee ridders had toevertrouwd om Cicero om te brengen; en hoe die aanslag verijdeld was.

Hierop vermaande hij hem voort te varen met zijn plannen, de stad met al de zijnen te verlaten, en zich aan het hoofd van zijn leger te plaatsen, opdat er althans een wacht werd gesteld tusschen de vrienden van het vaderland en zijn verraders. Dan zou de magtige Jupiter weldra de vijanden van Rome van zijn altaren en tempels weren; het leven en de eigendommen der burgers beschermen, en de vijanden des vaderlands van de aarde verdelen!

Nog klinken de laatste woorden de aanwezigen in de ooren, als Catilina langzaam en schijnbaar bedaard opstaat van zijn eenzame plaats en met een gelaat, alsof hij het beneden zijn waardigheid achtte, zijn vijand te antwoorden, zich tot de leden van den senaat rigt. Met die vermetelheid, waarmee hij in de vergadering gekomen was, beriep hij zich op den senaat, en verweet den consul,

dat zijn beschuldigingen onbewezen en valsch waren. Welke redenen hem konden drijven tegen de republiek te handelen, verklaarde hij niet te weten; geen begeerte naar rijkdommen kon hem daartoe aanzetten; hij had veeleer in een omverwerping van het bestaande het verlies daarvan te vreezen. Evenmin kon de eerezucht, die hem vroeger daartoe had gebragt, om tegenover Cicero naar het cònsulaat te staan, hem voeren tot een handeling, die hem veracht zou maken bij het geheele volk. Als een echt patriciër, wiens voorouders belangrijke diensten aan Rome hadden bewezen, beminde hij zijn vaderland, en zou hij de eerste zijn, om het tegen zijn vijanden te verdedigen.

Catilina zet zich neder, doch is ter naauwernood gezeten, of van meerdere zijden tegelijk wordt het stilzwijgen afgebroken door velen, wier gelaat, reeds terwijl hij nog sprak, duidelijk deed zien, dat het hun moeite kostte hem niet in de rede te vallen. De verwijtingen van Cicero worden herhaald en bevestigd, hier door dezen, ginds door een ander; zij noemen hem een vijand des vaderlands en een moordenaar. — Nu eindelijk barst zijn te lang verkropte woede los en opstaande buldert hij:

„Omdat ik, van alle kanten verraderlijk aangevallen, door mijn vijanden wel tot hoofd van de zamenzwering *gemaakt* word, zal ik mijn brand door puinhoopen blusschen.”

Daarop verlaat hij woedend de vergadering.

IV.

DE LEGERPLAATS.

De plaats, waar wij thans onze lezers willen brengen, is de legerplaats van Catilina. Eenige weken zijn verlopen sedert de Senaats-vergadering, die wij in onze verbeelding bijwoonden. Catilina heeft den raad van Cicero gevolgd: hij heeft Rome verlaten, om zich naar de legerplaats van Manlius in Etrurië te begeven; doch niet met de zijnen — slechts weinigen heeft hij met zich gevoerd; hij heeft aan de ijverigsten en stoutmoedigsten van zijn bondgenooten opgedragen, zijn plaats te vervullen en de toebereidselen tot de uitbarsting in de stad voort te zetten. Intusschen heeft de senaat evenmin stilgezeten en heeft in zijn vergadering *Catilina en Manlius voor vijanden van den staat verklaard, en de overigen een dag gesteld, tot welken het hun zou vrijstaan, straffeloos uit de wapenen te gaan; dat zij anders zouden beschouwd worden als veroordeeld wegens misdrijf, waar de doodstraf op stond; —* bovendien werd besloten, *dat de consuls een krijgsligting zouden doen; dat Antonius in allerijl met het leger Catilina zou vervolgen en Cicero tot bescherming van de stad achter blijven.*

Middelerwijl is het Catilina gelukt, uit de troepen van Manlius, uit degenen, die hij zelf had mede gebragt, uit vrijwilligers en anderen, die zich bij hem voegden, een leger van twee voltallige legioenen op den been te brengen. Op de nadering van

het leger van Antonins is hij daarmede in het gebergte getrokken, waar hij zich nu eens zuidelijk naar de stad, dan weêr noordelijk naar de zijde der Alpen beweegt en alzoo den vijand ontwijkt, daar hij nog versterking verwacht van zijn bondgenooten, wanneer zij te Rome zijn plannen volvoerd en de magt van zijn tegenstanders verbroken zullen hebben. Wij zien hem thans gelegerd in een vlakte, waar de manschappen door de hooge Etrurische bergen tegen den kouden noordewind zijn beschut. Tegen de helder blaauwe lucht teekent zich met een zachte ronding de in het zonlicht schitterende witte sneeuw, waarmee de hoogste bergtoppen reeds zijn bedekt. In de legerplaats merken wij een groote verscheidenheid op en het is terstond te zien, dat het leger uit zeer verschillende soorten van lieden is zamen geraapt. Men is bezig met de wapenschouwing, daar van het geheele leger slechts ongeveer een vierde gedeelte in den wapenhandel is bedreven. Op de door de zon beschenen vlakte zien wij hier een troepje paardenvolk onder bevel van een der aanzienlijk gekleede opperhoofden zwenken, of met gevelde speren de beweging van een uitval doen — ginds een troep voetvolk van zeer verschillende kleeding in onregelmatige beweging de flikkerende lansen hanteren — daar weêr een hoop landvolk met houten pieken en andere ruwe wapenen in ongelijken pas exerceren — elders groepjes beter gewapenden, die de oefening kunnen missen en op het gras gezeten

hun rust nemen. — Tusschen deze verschillende groepen zien wij twee aanvoerders in druk gesprek wandelen; in den eenen herkennen wij Catilina; de ander is Cajus Manlius. Nadat zij eenigen tijd aldus hebben heen en weêr geloopt, nadert hen, op aanwijzing van een der krijgslieden een man, die een bezweet paard bij den teugel leidt. Hij wordt terstond door Catilina en Manlius herkend als een der zaamgezworenen uit Rome.

„De zaak is verloren te Rome,” spreekt hij, nadat de krijgsman, die hem begeleid had, met zijn paard is heêngegaan; — „alles is ontdekt en verloren.”

„Kom met ons in de tent” antwoordt Catilina schijnbaar bedaard, „en verhaal ons alles omstandig.”

Zij wandelen door het krijgsvolk heên naar de tent van de bevelhebbers, terwijl Catilina zonder eenige ontsfeltenis te laten blijken rondziet, en nog hier en daar een aanmerking maakt op de exercitie. Als zij in de tent gekomen en gezeten zijn, neemt de bode het woord.

„Weinige dagen nadat gij de stad had verlaten, heeft Lentulus de zamengezworenen bijeengeroepen en ons medegedeeld, dat gij naar het leger van Manlius waart vertrokken; dat hij zelf intusschen met Cethegus en anderen van de voornaamsten naar uw bevelen was voortgegaan met alles in gereedheid te brengen; dat, zoodra gij zoudt zijn aangekomen, Lucius Besta, de volkstribuun, in

eene volksvergadering zoude klagen over de handelingen van Cicero en de menigte voor onze zaak zou trachten te winnen; dat in den daaropvolgenden nacht alles zou worden ten uitvoer gebragt. De zaken waren aldus geregeld. Statilius en Gabinius zouden met hun bende op twaalf plaatsen te gelijk den brand ontsteken; in de algemeene verwarring zou het gemakkelijk vallen de huizen van de voornaamsten der tegenpartij te overrompelen; Cethegus zou post vatten bij de deur van Cicero en op hem aanvallen; anderen weder op anderen. Als in de stad allen waren ten ondergebragt, zouden wij naar u trekken, om ons bij het leger te voegen. Maar Lentulus had aan zekeren Publius Umbrenus, die in Gallië zaken had en aldaar met velen der aanzienlijksten uit de steden bekend was, opgedragen, dat hij de gezanten van de Allobrogen, die te Rome waren, tot onze zijde zou trachten over te halen. Door hen nu is alles verraden. Want, toen alles, zoo het scheen, met hen in gereedheid was gebragt, zouden zij naar hun land vertrekken, maar vooraf nog bij u in het leger komen om hun bondgenootschap met u te bevestigen; Volturcius zou hen hier heên geleiden. Zij verlieten dan bij nacht te zamen de stad; maar, bij de brug op den Flaminischen weg gekomen, hoorden zij plotseling een luid geschreeuw, dat terstond door de Galliërs werd beantwoord; bij deze brug hadden namelijk de praetoren Flaccus en Pontinus met eene krijgsbende post gevat; de

Galliërs gaven zich terstond aan hen over, en Volturcius, die zich in den beginne verdedigd had, evenzoo toen hij zich verlaten zag. Toen heeft Cicero den senaat bijeengeroepen en daar Lentulus, Cethegus en de andere onzer opperhoofden doen verschijnen; daar hebben Volturcius en de Galliërs alles bekend en ontdekt. De onzen werden eerst in bewaring gegeven; maar, toen Cicero had bemerkt, dat er pogingen werden gedaan om Cethegus te bevrijden, zijn allen ter dood gebragt. Velen van de onzen zijn afgevallen."

"Zij zullen gewroken worden," is Catalina's eerste woord nu de bode heeft opgehouden. „En zijt gij de eenige, die tot het leger is gekomen?"

„Misschien zullen er meerderen volgen, daar ik haastig heb gereisd."

„Gij zult rust noodig hebben; ik zal u in een andere tent eenige ververschingen laten geven," spreekt Catalina na eenige oogenblikken stilzwijgen, terwijl hij tevens opstaat en den bode wenkt hem naar buiten te volgen. Nog even houdt hij hem terug, en zegt met nadruk: „Draag zorg, dat dit alles niet in het leger bekend wordt; indien men u vraagt, zeg alleen dat de achteloosheid van Lentulus heeft veroorzaakt, dat de plannen nog niet kunnen worden uitgevoerd, en laat verder de mededeeling aan mij over."

Buiten gekomen, geeft hij zijn bevelen aan een krijgsman, die den bode met zich neemt en keert nu in de tent bij Maullus terug, waar deze hem toespreekt:

„Ik vrees dat er velen van ons leger zullen afvallen, als deze tijding bekend wordt. Wat staat ons nu te doen?”

„Langer hier te dralen,” antwoordt de ander langzaam, „zou vergeefs en schadelijk zijn, daar wij geen belangrijke versterking uit Rome meer hebben te wachten en onze levensvoorraad inkort; — in dezen toestand van ons leger buiten de hoogste noodzakelijkheid slag te leveren is ons niet geraaden. Het beste schijnt mij toe, dat wij met eenige omwegen om ons plan bedekt te houden, door het gebergte naar Gallië aan deze zijde van de Alpen trekken, en daar ons leger trachten te versterken. Echter wil ik hun de zaak niet voorstellen, alsof wij vlugten; maar hen nog de hoop doen behouden op versterking uit Rome.” —

Eenige dagen zijn verlopen, sedert de tijding van het mislukken van den aanslag der zaamgezworenen te Rome, in het leger van Catilina is aangekomen. Catilina heeft zijn plan, om met omwegen door het gebergte Cisalpijnsch Gallië binnen te trekken, moeten opgeven. Meerderen toch, alleen door de hoop op buit en op een omkeer van zaken tot den oorlog gedreven, hebben, nu zij de kans op overwinning verminderd zagen, het leger verlaten; — sommigen zelfs, met het krijgsgeluk omdraaijende, hebben hun voordeel gezocht, met zijn plannen bij de tegenpartij, tot wie zij nu hun toevlugt namen, te verraden. Van zulke overvlugters heeft Quintus Metellus Celer, die toen in het land-

schap Picenum bevelhebber was, vernomen, langs welken weg Catalina zijn troepen dacht te leiden; hij heeft daarop terstond met een leger post gevat aan den voet van het gebergte, waar langs Catilina op zijn weg naar Gallië moest afdalen. Toen deze zich alzoo aan dien kant den weg zag afgesneden door het gebergte en het vijandelijk leger; — aan de andere zijde door het leger van Antonius, en dewijl in de stad de tegenpartij zegepraalde en de hoop op hulp vervlogen was, oordeelde hij het in dezen neteligen toestand het best, om het krijgsgeluk te beproeven, en besloot om zoodra mogelijk met Antonius slag te leveren.

Wij zien thans zijn troepen in gelederen geschaard, nagenoeg een wijden halven kring vormende. Hij zelf, in het midden te paard gezeten, wuift met zijn zwaard en, terwijl hij zijn stem uitzet, om in de open lucht voor allen verstaanbaar te zijn, tracht hij hun moed op te wekken, door hen voor te stellen, hoe de nabijheid van twee vijandelijke legers en volslagen gebrek aan levensmiddelen hen noodzaakt, zich met het zwaard een weg te banen. Hij spiegelt hen eer en rijkdommen voor bij overwinning — verlies van vrijheid en leven bij een ongunstigen uitslag, en eindigt met hen aan te manen, liever strijdende te vallen, dan ongewroken het leven te verliezen, en de vijanden niet dan een bloedige en droevige overwinning over te laten.

Een luid gejuich vervangt de stem van den bevel-

hebber. Na een weinig toevens scharen zich de gelederen in orde; de trompet wordt gestoken en het leger trekt voorwaarts. In een vlakte doet Catilina stilhouden en regelt de slagorde.

De paarden worden uit het leger verwijderd, om het gevaar voor allen gelijk te maken. Cajus Manlius verkrijgt het bevel over den regtervleugel; en Catilina zelf vat post bij het hoofdvandael, dat een zilveren arend vertoont, naar men zeide, hetzelfde, dat Marius in den Cimbrischen oorlog in zijn leger had gehad.

V.

DE SLAG.

Intusschen is het leger van Antonius in de nabijheid gekomen. Daar hij zelf wegens een ongemak aan zijn voeten niet bij den slag kan tegenwoordig zijn, heeft hij het bevelhebberschap opgedragen aan Marcus Petrejus. Hij heeft de benden van veteranen, die hij wegens het oproer had geworven, in de voorhoede geplaatst. Wij zien thans het leger in slagorde geschaard, en Petrejus te paard de gelederen langs rijden, terwijl hij ieder van zijn krijgslieden bij name oproept, toesprekt, vermaant indachtig te zijn, dat zij tegen ongewapende roovers voor hun vaderland, voor hun kinderen, voor hun altaren en haardsteden

strijden. Hij, geheel en al krijgsman, die gedurende meer dan dertig jaar, nu eens als volkstribuun, dan eens als prefect, dan weêr als afgezant of als priester met grooten roem in het leger is geweest, kent velen van hen persoonlijk en doet thans, terwijl hij hen herinnert aan de vroegere overwinningen, die zij met hem behaald hebben en van de dappere daden, die hij hen heeft zien verrigten, hun moed ontbranden.

Nu alle voorbereidselen volbragt zijn, doet Petrus de trompet steken en beveelt zijn gelederen, langzaam op den vijand, die reeds in het gezicht is, in te rukken. Het vijandelijk leger nadert eveneens. De afstand wordt kleiner en kleiner en weldra staan beide legers tegenover elkaâr, en rukken de voorhoeden op elkander in. De speren worden weggeworpen; er wordt terstond met het zwaard begonnen. De veteranen van Petrejus, gedachtig aan hun aloude dapperheid, dringen in gesloten gelederen hevig op den vijand in; deze laat zich echter niet terugslaan, maar biedt een krachtigen weêrstand; van beide zijden wordt met de grootste krachtsinspanning gestreden. Intusschen heeft Catilina met zijn bende van lichtgewapenden zich vooraan in het gevecht begeven, waar hij overal tegenwoordig is, de bezwijkenden te hulp komt, de gewonden door nog ongedeerden vervangt, in alles voorziet en ondertusschen zelf menigmaal den vijand terugslaat, in één woord te gelijkertijd de pligten van een dapper soldaat

en van een goed veldheer vervult. Petrejus, meer tegenstand vindende dan hij verwacht had, spant evenzeer alle krachten in; hij voert de bende van zijn lijfwacht midden in het vijandelijk leger, en brengt daar diens slagorde in volslagen verwarring, overal ter neêrvellende wie tegenstand bieden en de uiteengeslagenen doodende; vervolgens valt hij van beide zijden op de overigen in. Manlius en de aanvoerder van den linkervleugel van Catilina vallen reeds onder de eersten in den slag; het leger wordt overal gedund, nogtans houdt ieder op zich zelf vol; maar de geoefende en meer talrijke troepen van Petrejus hebben weldra geheel de overhand. Eindelijk ziet Catilina overal de zijnen gevallen en zich zelf met eenige weinigen overgebleven; een oogenblik ziet hij verward en bijna duizelend rond; zijn geheele toestand komt hem voor den geest in een zonderbare helderheid; het is hem, als ontwaakt hij uit den langen droom van zijn hartstogtelijk doorgehold leven; hij denkt aan zijn waardige voorouders, ziet hoe hij hun naam heeft bezoedeld en door eerzucht en hartstogten verblind tegen het vaderland heeft oorlog gevoerd; een oogenblik zweven deze gedachten door zijn geest — een oogenblik aarzelt hij — maar, daar ziet hij zoovelen die, door hem aangespoord, zijn gevallen; hij denkt weêr aan den naam van zijn geslacht, aan zijn eigen nagedachtenis; — zijn besluit is genomen, en hij stort zich in het dichtst der vijandelijke drommen, waar hij strijdende valt,

En hoort thans nog hoe een dappere dood door den vaderlandslievenden Romein, ook in opstandelingen tegen het vaderland werd geëerbiedigd.

„Maar,” zegt de Romeinsche geschiedschrijver Sallustius, „maar, toen de slag was geeindigd, toen kon men eerst zien, hoe groote stoutmoedigheid, hoe groote geestkracht er in het leger van Catilina geweest was. Want bijna ieder der verslagenen bedekte met zijn lijk de plek, waar hij levend gestreden had. Eenige weinigen slechts, die door de bende van de vijandelijke lijfwacht waren uiteengedreven, lagen een weinig meer verspreid; maar allen waren toch door van voren ontvangen wonden gevallen. Catilina echter werd ver van de zijnen tusschen de lijken van de vijanden gevonden, nog een weinig ademhalende; en de woestheid van geest, die hem in zijn leven eigen was, nog op het gelaat behoudende. Eindelijk is uit de geheele menigte noch in het gevecht, noch op de vlugt een enkel geboren burger gevangen gemaakt. Zoo hadden zij hun eigen leven even weinig als dat van de vijanden gespaard. Ook had het leger van het Romeinsche volk geen blijde of weinig bloedige overwinning behaald. Want de meest dapperen waren òf in den slag gevallen, òf hadden zwaar gewond het gevecht verlaten. Velen, die uit de legerplaats het slagveld gingen beschouwen of plunderen, ontdekten onder de gesneuvelden, de een een vriend, de ander een gastheer, de ander een bloedverwant. Er waren er ook, die hun vijanden her-

kenden. Zoo werd er door het geheele leger blijdschap en droefheid, geweent en vreugde bedreven."

RARITEITEN,

DIE NOG DAGELIJKS TE DELFT TE ZIEN OF TE
VERKRIJGEN ZIJN.

1. Een boekverkoopers contract, opgemaakt in de maand Augustus 1857, en wel in 't prachtige huis. (Zeer comisch)
 2. Verschillende voetboden naar omliggende gemeenten. Vertrek 's middags ten 4 uur. Bestelkantoor Akademie.
 3. Verschillende dames-toilettes, der oudheid ontworpen. (Te zien op Apollo.)
 4. Verschillende Trapjes-Bruggen met palen voorzien, om 't oprijden te beletten.
 5. Heel veel speculatie zonder verguldsel. (Verkrijgbaar bij weduwen.)
-

DE AVONDSCHEMERING.

Avondschemering! Hoe gaarne zoit ik het gevoel van verheven rust en kalmte willen beschrijven, dat dit woord bij mij teweegbrengt; en toch is 't eerder een gevoel, dat zich diep in de ziel prent, dan dat het vatbaar is voor uitboezeming. Woorden ontheiligen bijna den plegtigen indruk van dat oogenblik; intusschen wil ik trachten, wat ik eens op zulk een avond ondervond, mij voor den geest terug te brengen.

Ik was ver van hier. Het was in den vroegen zomer. Lieflijk zijn de boorden van den Rijn, die statig en kronkelend langs bergen, heuvels en velden zijn loop tot in ons ruwe Noorden vervolgt. Ik bevond mij in die streek, die met regt als een van de lieflijkste gedeelten van den Beneden-Rijn bekend is, 't Zevengebergte. Het was een gelukkig jaargetij om de herleefde natuur in haar schoonsten dosch te zien. Heuvels, rijk beladen met druivenranken; boomgaarden in hun bloesemtooi; velden met jeugdig groen bedekt, dit alles leverde een schouwspel op, waaraan het verrukte

oog zich niet genoeg kon vergasten. Tusschen die verschillende schakeringen bood zich de aangename afwisseling van steden en dorpen aan, die het aanwezen en de werkzaamheid van den mensch aantoonde. Zonder zijn wilskracht toch, zou die bewerkte natuur slechts een woeste plek opleveren. Te midden van die levende en werkzame natuur vinden we de sporen van de grijze oudheid, de bouwvallen, die zich in menigte in dat bergachtige gedeelte van de Rijnstreken voordoen, en den reiziger onwillekeurig terug voeren naar de Middeleeuwen, waaraan zij hun ontstaan te danken hebben. Hoe romantisch zij zich ook aan zijn oogen vertoonen, de herinnering aan die tijden ontnemt veel van de eerste bewondering, en doen hem een zekere voldoening ondervinden, dat hij dien tijd als een fabelachtig verleden kan beschouwen. Onder die ruïnes behoort die van de Drachenfels, een van de zeven bergtoppen, waaraan die berggroep haar naam ontleent. Deze bezocht ik op een helderen namiddag, en daar het pad langs de geheele uitgestrektheid van den bergrug loopt, blijft het schoone landschap zoolang voor den bezoeker verborgen, totdat hij zich op den top van de Drakenrots bevindt. Van die hoogte beschouwd, is de omstreek zoo verrukkelijk, dat ik opgetogen mij aan 't volle genot er van overgaf, — ik vergat den tijd. De zon neigde ten westen, juist tegenover 't verheven standpunt, waar ik mij bevond. Naarmate zij daalde, werd de brandende vuurgloed

verzacht, de dampkring frisscher; 't vuur werd goud, dat zich nog even als een afscheid aan alle voorwerpen meêdeelde, en als onwillig scheen den gezigteinder te verlaten. De gouden tint werd echter zwakker en blanker; verlengde schaduwen begonnen reeds een statiger aanzien aan velden en dalen te geven; het uitspansel had dat diepe blaauw verkregen, dat geen duisternis, maar ook geen licht meer was; in één woord, de ernstige stilte van de gansche natuur kondigde mij het plegtige oogenblik van de schemering aan. Weggesleept door een heilig, bijna droefgeestig gevoel, kwam dat geheele schouwspel mij als de verwezentlijking voor van de overschoone beschrijving van de schemering van een Arabisch dichter. De bloemrijke, zinnebeeldige meening komt hierop neêr, dat van een tweelingpaar de een door de goden bestemd werd, om de uren van den dag, de ander om de uren van den nacht aan te voeren. Zij waren dus voor altijd gescheiden, en volgden elkander als twee geliefden, zonder elkander ooit te kunnen inhalen. „Ach! waar vind ik mijn zachtmoedigen, diepdenkenden broeder?” klaagde de dag, en poogde vruchteloos in de grotten van het gebergte door te dringen. Niet minder treurde de Nacht over den vriendelijken, alles vervrolijkenden Dag, dien hij somber navolgde, doch vruchteloos trachtte te naderen. Toen, met hun droefheid begaan, trad tusschen hen de gevoelvolle schemering, en bragt de zoekenden in de teederste omarming bij

elkander. Daarom viert de natuur, zoo dikwijls de schemering daalt, haar komst met zooveel stillen, godsdienstigen ernst, want onder haar sluijer omhelzen elkander, vol vertrouwen en liefde, de Dag en de Nacht, en het zachte gevoel van hun eendragt gaat alsdan verheffend in den boezem van de stervelingen over.

Zóó was het ook mij, en 't was een weldadig gevoel, waarin 't mij voorkwam, dat zelfs de dierenwereld en het plantenrijk deelden; want volmaakte stilte in de eerste, en een geurigen wasem van het laatste hield ik voor de stomme, ingeschapen aanbidding van de onbezielde schepping voor haar Maker!

Dat oogenblik was kort, het was voorbij; het was bijna geheel duister geworden. Ik haastte mij het bergpad af te dalen; nog een blik om mij heen, en de donkere kloven van het Zevengebergte, welligt ook de zwarte schaduw, die ze gaven, herinnerden mij aan de overlevering van den draak, die ze tot zijn waardige verblijfplaats had gekozen; alweêr iets van dat land, zoo rijk aan bouwvallen en legenden. Toch zag ik met genoegen langer op die duistere omtrekken van het Zevengebergte; ik dacht aan de bergen van het verre, verre Oosten, van mijn Geboorteland! Doch, voort, het is hoog tijd, voort naar het roeibootje, dat mij aan den linkeroever moest terugbrengen. Het watertogtje was kalm en plegtig; ik moest onwillekeurig toegeven aan de rigting, die mijn gedachten namen; de Rijn was

niet meer de stroom, die vrolijke en levenslustige reizigers in stoombooten heen en weêr voerde; hij was de grijze vloed, de Rijn van Borger! Ik blikte opwaarts, en het fonkelend firmament herhaalde mij de schoone dichtregels van onzen vaderlandschen dichter:

Daar rijst het tintlend starrenheir!
 En de aarde zwijgt verbaasd.
 't Gestarnte spiegelt zich in 't meir,
 Waarop geen windje blaast.
 't Is alles hemel wat men ziet;
 Zelfs bergen vlugten heen.
 't Verdorde blaadje schuifelt niet;
 't Gestarnte spreekt alleen.

Een schok van het bootje bragt mij tot de benedenwereld en aan de overzijde terug. Regt voldaan over mijn uitstapje, ging ik mijn hotel opzoeken.

En nu, wanneer ik overdreven mogt voorkomen in deze schets van de Avondschemering, zoo zeg ik er alleen op: Geniet dat oogenblik éénmaal, niet in Holland, ook niet in Oost-Friesland, maar in het land van de bergen, en ik zal geregtvaardigd zijn.

DE JEUGD.

Hoe zalig, als de jongenskiel
Nog om de schouders glijdt!
Dan is de hemel in de ziel,
En alles even blijd.

HILDEBRAND.

Hoe zalig als 't onschuldig kind,
Der smart nog onbewust,
Op rozenblaadjes voorwaarts treedt,
Vol blijde levenslust; —

Hoe zalig als de blijde knaap,
Van dartel spel omringd,
Nog door geen bang verdriet gestoord,
Al juichend springt en zingt;

Hoe zalig als 't bevallig kind,
Van zorgen onbewust,
Na 't spelen, moede en afgemat,
Op 't bedje zorgeloos rust; —

Dan is hem de aarde een Edenshof,
Dan lacht hem alles aan:
Hij voelt geen smart, noch grievend leed
Aan d'ingang van de baan.

Ga rustig voort, onnoozel kind,
Van lijden onbewust,
Ga slechts op frissche bloempjes voort,
Vol blijden levenslust!

L.

HET TEGENWOORDIG TOONEEL.

I.

EEN AVONDJE IN DE COMEDIE.

Het is van daag Donderdag.

Na het eten is de societeit goed bezet. Eenigen zitten te domineren, of te schaken, of te omberen, anderen spelen pot. „Wat wordt er van avond in de comedie gegeven?” „Jan, een kaartje!” „Kaartje, menheer!” „Ga, gij er heen?” „Wis en waarachtig, kerel!” Deze en dergelijke gezegden klinken door de zaal. Er heerscht een drukte, een leven, er is een gejoel, een gepraat, een gelach, dat de vreedzame Delvenaar, indien hij zich eensklaps in dezen chaos zag verplaatst, zich niet zou weten te redden.

Intusschen zijn reeds de koetsiers op hun rijtuigen uit de stallen gevlogen, als bijen, om de Delftsche burgers als honig op te zamelen, en die naar de comedie te voeren, en — om later een andere soort honig aan hun respective bazen terug te brengen. De voorstelling begint om 6½ uur, derhalve gaan de Delvenaren om 5½ naar de comedie,

uit vrees van geen plaats te zullen krijgen. Merkwaardige voorzichtigheid!

Lezer, er wordt een mooi stuk gespeeld, *de Oude Korporaal*, en Driessens zal de rol van Simon vervullen, wat dunkt u, zullen wij er eens heengaan?

We gaan dan met de jongelui, die in verschillende groepen zich naar den Doelen begeven, en elkander op de vijf eerste banken in het parterre weêrvinden.

De zaal is propvol.

Op de eerste en tweede rij in de loges zitten getrouwde en jonge dames.

Op de derde rij zitten de heeren; meestal echtgenooten, vaders of minnaars, ook wel minnaars op zicht en officieren.

In de Engelenbak zitten boerenmeiden met vrijers, beide op enorme stukken koek kaauwende; soldaten, met of zonder vrouw, Zondagsheeren met flesschen jenever, enz. Gewoonlijk is deze rang het meest bezet.

In het parterre zien we deftige burger-Delvenaren: heele dikke jufvrouwen met *réticules*, waarin unevellen; oude heeren met groene parapluies, die hun schaapjes op het drooge hebben, en achteraan een kostschool van jonge heeren, zorgvuldig bewaakt door magere secondanten. Arme kerels!

Eindelijk heeft de vervelende muziek van Roos opgehouden, de bel luidt voor de derde maal, en het gordijn gaat op.

De mis en-scène is heel aardig, vindt ge niet? Regts, die legertenten met de soldaten, bezig hun soep te kookken; links, de groote tent van den Generaal Roquebert. Hij is in dienst van het Fransche leger onder Napoleon, en bevindt zich op een afstand van drie geweeerschoten van het hoofdkwartier te Ulm, met een handvol volk, om, indien hij aangevallen wordt, terug te trekken en zoo den vijand in een gevecht met de hoofd-armée te wikkelen.

Een dame laat zich bij hem aandienen, en verschijnt kort daarna. Ze slaat haar sluijer op, en Roquebert herkent Mina van Rantzberg, met wie hij liefdesbetrekkingen in Stuttgart had aangeknoopt. Zij denkt zich naar Munchen te begeven, en onder weg het kind van haar en Roquebert te Ulm aan de zorg van ondergeschikten toe te vertrouwen. De generaal houdt haar daarvan terug, en belooft haar voor het kind te zullen zorgen, door het — hij zelf moet naar Ulm — onder de hoede van korporaal Simon te stellen.

En zie, nu komt Driessens op. Een daverend applausissement verkondigt ons, dat hij het is, die de rol van korporaal Simon zal vervullen. Een daverend applausissement — en terecht, want Driessens heeft veel talent, en zijn spel is dikwijls meesterlijk.

Nu volgt een scène uit het soldatenleven; Simon verhaalt daarbij aan zijn makkers een van zijn liefdeshistorietjes, hoe hij eens door een Stutt-

gartsche schoone verzocht was, den nacht bij haar te komen doorbrengen, enz.

Daarna neemt Mina van Rantzberg afscheid van haar kind en gaat naar Munchen, onder geleide van Taverny, een commissaris van oorlog, die op haar verliefd is. Om verzekerd te wezen, dat haar kind goed verzorgd zal zijn, bekent zij vóór haar afscheid aan Simon, dat het *zijn* dochter is.

Thans vertrekt Roquebert ook, en stuurt een brief naar zijn notaris Germond in Frankrijk, waarin zich al de papieren, de wettiging van zijn dochter betreffende, benevens een testament, waarbij hij haar alles nalaat, bevinden. Hij beveelt ten slotte Simon onverwijld met het kind naar Ulm te vlugten.

Als deze zich intusschen gereed maakt heen te gaan, merkt hij, dat de geheele buitenpost omsingeld is. Hij plaatst het kind op zijn randsel, en, bijgestaan door een paar makkers, verdedigt hij zich en het hem toevertrouwde pand zoo goed mogelijk, tegen den steeds naderenden vijand.

In het heetst van het gevecht naderen een menigte officieren en soldaten met den stervenden Roquebert in hun midden. Simon stort zich op den grond voor zijn generaal, en in zijn armen blaast deze den laatsten adem uit onder het noemen van het parool: „Mina van Rantzberg”; op het noemen van welken naam Simon de nagelaten goederen van Roquebert bij den notaris Germont kon op-eischen.

Thans wordt het gevecht algemeen, en onder

een salvo van geweerschoten, zoodat u hooren en zien vergaat, valt het gordijn.

Een algemeene opschudding heeft er plaats in de zaal: de dames zetten haar gezicht weer in een bevallig lagchende plooi — hoe voelden zij pas nog haar hartje, ofschoon zoo klein door zamenpersing van haar midden, trillen bij dat ijsselijk schieten — de heeren in de loges buigen zich voorover, en vragen haar hoe ze het gevonden hebben, en ze vonden het: „heel aardig!” „allerliefst!” „Inderdaad, die costumes waren mooi,” — „en dat kindje, wat speelde dat eenvoudig, wat een aanleg niet waar?” „En kijk eens, wat heeft mevrouw „Die” een zot kapsel, en wat een mooie japon heeft deze dame, hier op de tweede rij, drie plaatsen van haar linkerhand.”

En in het parterre zit een oud militair, hij strijkt zijn snorrebaard op, en noemt het kinderspel, en vergeet, dat hij nog een kleur heeft van animo, en dat hij zoo even zich nog de dagen teruggedacht, waarin hij ook zoo stond te vechten, en — dat hij op het punt was op het tooneel te springen en zelf meê wou doen!

De jongelui staan op en gaan in de koffijkamer. Ze zijn opgewonden en spreken druk over het mooie spel van Driessens.

Op de Engelenbak zitten alle menschen met kleuren als boeijen; ze eten appels en stampvoeten nog eens; Roos, hierdoor verontwaardigd, brengt zijn tooverroede in beweging, waardoor plotseling de zaal vervuld wordt met valsche accoorden!

Als de koffijkamer vol gerookt is, wordt er weêr gescheld, en ieder gaat terug naar de zaal, legt zijn halfopgerookte oigaar op een bijzonder plekje, en vertrouwt het daar aan de publieke veiligheid toe.

Gaarne zou ik nu met u de volgende bedrijven op denzelfden voet doorloopen, maar de vrees u te vervelen en daarenboven de zekerheid, dat mijn geschrijf dan te lang zou worden voor een studenten-almanak, noodzaken mij u slechts kort den loop van het drama meê te deelen.

Simon komt met zijn vrouw en aangenomen dochter Geneviève in zijn geboorteland terug, en vindt zijn achtergelaten zoon Lucien in bloeiende gezondheid weder. Kort daarop sterft zijn ega; hij laat de beide kinderen achter, en keert terug naar het slagveld, waar hij, volgens het gerucht, den dood vond.

Intusschen komt de tijding van Roquebert's sterven in Frankrijk, en daar zijn testament onbekend is, vervallen de goederen aan een verre neef, Frochard genaamd, wegarbeider van beroep. Daardoor wordt deze o. a. ook eigenaar van het dorpje, waarin de beide kinderen van Simon wonen.

Frochard wordt verliefd op Geneviève; Lucien tracht haar telkens voor zijn aanzoeken te vrijwaren.

Terwijl de dorpelingen de mis ter eere van den overleden korporaal Simon bijwonen, komt deze

zelf op het tooneel. Hij is vermoeid van een langdurigen togt, ontroerd en verheugd bij het wederzien van zijn dorp, op het denkbeeld zijn kinderen dáár in *zijn* huisje te zullen wederzien. Frochard merkt evenwel, wie hij is, en, om zich van hem te ontdoen, beschuldigt hij hem de armbus bestolen te hebben. Simon wordt woedend, wil zich verdedigen, maar zijn papieren zijn hem ontstolen. Zich in de magt van zijn vijand ziende, wordt hij wanhopig, en stort in een aanval van beroerte ter aarde. Lucien komt toeschieten, en vraagt wat er gaande is. Op het hooren van zijn zoons stem, komt de invalide weer bij, maar bespeurt dat hij zijn spraakvermogen heeft verloren. Schriklijk oogenblik! één woord slechts, en zijn kinderen zijn gered. Maar dat ééne woord!... Hij is stom.

In het derde bedrijf heeft de herkenning plaats tusschen Simon en zijn kinderen; Frochard zweert zich op hen te zullen wreken.

Het gordijn valt. Nieuwe opschudding, maar van een anderen aard: de hoorders zijn onder den invloed van het tafereel, dat ze zoo pas aanschouwd hebben, en menigeen vraagt met angstige nieuwsgierigheid, hoe het met dien korporaal afloopen zal.

De eindjes eigaar worden weder opgezocht en onder het genot van een glas grog opgerookt. De beide koffiekamers zijn stampvol; men kan zich er nauwelijks in roeren. Het buffet is omringd door drinklustigen, en ik zie een oud heer, die eindelijk een glas limonade heeft bemagtigd, met moeite

door de eerste in de tweede zaal worstelen. Als hij meent een rustig plekje gevonden te hebben, bemerkt hij, dat de helft uit zijn glas is gestort. Men bonst, hotst en stoot elkaar; de een ziet een vriend naast zich gaan en spreekt hem toe; geen antwoord hoorende, draait hij zich om, indien de ruimte hem zulks toelaat, en ziet niets anders dan vreemde gezigten. Er is een hurrij, een gewoel en een leven, dat men naauwelijks weet, waar zich te bergen, om zonder kleerscheuren in de comedie-zaal terug te komen. Daarbij is er dadelijk een stiklucht van damp en rook — gelukkig hij! die in de groote pause de versehe lucht opzoekt en een straatje rondloopt.

De comedie-zaal is uitgestorven. Alleen de loges zijn bezet. 't Is niet fatsoenlijk voor de dames om op te staan, en zich te verfrisschen in een zuiverder atmospheer; ze zijn veroordeeld op hun plaats te blijven. Ze stikken van de warmte, en toch zijn ze nog heel vriendelijk jegens de heeren, die hun compliment bij haar komen maken.

Ik geef het gaarne toe, dat men ze niet kan brengen op straat, ook niet in de rookwalmen van de koffijkamers, maar waarom is er niet één verschingszaal, waar niet gerookt wordt, alléén opengesteld voor den eersten rang.

De bel gaat weder en de menigte stroomt in de comedie-zaal terug. Langzamerhand worden de banken gevuld; Roos met zijn trawanten heft het Io Vivat aan, en bij het opgaan van het gordijn

zit ieder weer op zijn plaats, is ieder weer gezind te hooren, hoe het met korporaal Simon afloopt.

In het 4e bedrijf verstaan Taverny, die met Mina van Rantzberg is getrouwd en Frochard elkaâr. Mina herkent Simon, en vraagt hem naar haar kind. Deze wijst op Geneviève. Sprakeloos vliegen moeder en dochter elkaâr om den hals, en de stomme korporaal valt op zijn kniën van blijdschap. Eindelijk heeft dan de moeder haar kind weergevonden, ze zocht in ieder meisje haar beeld, ze luisterde naar ieder stem, vergeefs!... en nu, na jaren lang omzwerven in rouw, mag zij haar dochter in de armen sluiten. Zalig oogenblik!

Ik keek eens in de zaal rond, en menig lip zag ik in een zenuwachtige trilling; veel dames zag ik heimelijk een traan wegpinken.

Taverny begunstigt in het vijfde bedrijf Frochard in zijn plannen om met Geneviève te trouwen, opdat Simon geen reden meer heeft, naar de moeder van het kind onderzoek te doen, of het vermogen van zijn dochter op te eischen. Taverny behoudt dan zijn eer en Frochard zijn geld. De moeder haalt haar dochter over in het huwelijk toe te stemmen. Lucien wordt wanhopig, en zet zich, op het oogenblik, dat Geneviève het contract wil teekenen, een pistool voor den mond. Simon ziet dit, en in zijn radeloozen angst, dat het schot zal afgaan, eer hij er in geslaagd is, hem het pistool te ontrukken, dwingt hij zijn verlamde spraakorganen, hun dienst niet langer te weigeren en slaakt

een angstkreet. Het schot valt; maar Simon heeft nog bij tijds het wapen gegrepen. Intusschen komt hij tot het besef van zijn herstelling, en, na in blijde vervoering op de kniën te zijn gevallen, roept hij uit tegen den notaris Germont: „*Mina van Rantzberg!*”

Ik heb „de oude Korporaal” maar eens gezien; doch als ik er aan denk, hoor ik Driessens dien naam nog zeggen; het was een van zijn gelukkigste oogenblikken.

Na het vallen van het gordijn komen onmiddelijk de knechten de namen der Delftsche familiën in de zaal uitschreeuwen, om dezen aan te kondigen, dat hun respective rijtuigen voorrijden.

De koetsen rollen huiswaarts. De jongelui gaan naar de sociëteit, praten daar nog wat over de voorstelling, en gaan naar huis.

Den volgenden Zondag wordt er op de visites druk over „de Oude Korporaal gesproken.” Het stuk heeft een uitnemenden opgang gemaakt; „het was zeer interessant, de zaal vol, de costumes fraai, de mis-en-scène allerliefst!”

Men heeft zich perfect geamuseerd!

II.

MEN HEEFT ZICH PERFECT GEAMUSEERD!

Hoe is het mogelijk!

Maar heeft men dan niet gezien, welk een schan-

daal er is opgevoerd; maar hebben de dames dan niet gebloosd bij het voordragen van die tooneelen! Hebben de vaders en de moeders dan niet gezien, welke ondeugden er onder een schoonen vorm als deugden werden voorgesteld? Hoorden ze dan niet, hoe de zonde er aangeprezen werd, en schrikten ze niet bij het zien, hoe hun dochters en hun zonen er met gretige ooren naar luisterden, en het gif dronken met volle teugen, dat hen in een met bloemen omkransten beker werd aangeboden?!

Het was een zeer interessant stuk!

Welnu, gij hebt niet gebloosd voor het tooneel, dat ge Donderdag hebt aanschouwd; veroorloof mij, u aan te toonen, wat dit zoo zeer interessante stuk was.

Gij hebt gedeeld in de smart, die Mina van Rantzberg gevoelde bij het zoeken naar haar kind; gij hebt van vreugde en aandoening geweend, toen zij het wedervond, en gij hebt u verheugd in haar geluk; gij hebt haar in uw hart het toonbeeld van moederlijke liefde genoemd, — wie was zij?

De kieschheid weerhoudt me u een naam te noemen, die men geeft aan schepsels, welke voor altijd uit den rang van vrouwen zijn geschrapt.

Wilt ge bewijzen van haar schande?

Gij hebt gehoord het verhaal van den korporaal Simon, hoe hij 's avonds liefdes-schandalen met diezelfde vrouw had. Gij weet, dat zij de *maîtres* is van den Generaal Roquebert.

Moederliefde kan zulk een vrouw niet bezielen;

en, hoeveel tranen zij ook stortte bij het weder- vinden van haar kind, — gij weet het, kort daarna tracht zij haar dochter over te halen, zich door het huwelijk te verbinden met een man, dien ze niet bemint.

Een vrouw, die aan haar eigen geluk haar kind opoffert; zeg eens, is dat een moeder?

Maar het drama is zoo zamengesteld; er is zoo- veel in, dat op het gevoel werkt, dat, bij het luisteren, de hoorder wordt meêgesleept, onwille- keurig medelijden krijgt met de zondares, eerst haar gaat beklagen, later haar verschoonen, en eindelijk naar huis gaat met *bewondering* voor *Mina van Rantzberg!*

Ziedaar juist, waarom deze tooneelen zoo verderfelijk zijn voor de goede zeden. Het kwade wordt niet meer geschuwd, maar verheerlijkt.

De oude Korporaal heeft in Delft, Leiden, Rotterdam, den Haag, overal waar het is vertoond, een grooten opgang gemaakt. Men heeft een portret laten maken van van Ollefen in het kostuum van korporaal Simon; honderden exemplaren zijn er van verkocht. Men heeft het drama door den druk verspreid; ieder moest het boekje hebben.

En wat is dan nog dit zoo beroemde drama? Twee hoofdvereischen van een goed tooneelspel, eenheid van tijd en plaats, zie, ze ontbreken er aan. 't Is vol onwaarschijnlijkheden. Om er één voorbeeld van te geven: waarom ging Simon niet het fortuin van zijn aangenomen kind vragen, toen

hij voor de eerste maal in zijn dorp terugkeerde? Had hij niet beloofd aan Roquebert, zijn dochter zoo spoedig mogelijk in haar eer te zullen herstellen?

En, dat stuk heet dan nog interessant! —

Ik heb „de Oude Korporaal” slechts gekozen als een voorbeeld; ik had even goed andere stukken kunnen nemen. De geest van den tijd wil veel klatergoud. Het publiek wil Fransche romans, Fransche tooneelspelen; het wil voortbrengselen van vreemden bodem. En welke producten! Als men dan volstrekt uitheemsche karakters en zeden op het tooneel wil hebben, vertaal dan de schoone werken van Racine, Corneille, Molière, Shakespeare, Kotzebue; maar neem geen prullen.

O! ik weet het, mijn meening druischt tegen allen smaak in; ik ben geen fatsoenlijk man, wanneer ik niet liever Fransche prullen lees dan de degelijke werken van van Lennep. Ik weet het, het is mijn pligt als Nederlander, zooveel mogelijk mijn taal te verachten, en te spotten met hen, die hun naam vereeuwigd hebben, en toonden, dat ze onze mosdertaal verstonden door er heerlijke werken in te schrijven, door haar te bezingen. Ik weet het, ik moet toejuichen alles wat vreemd is; ik moet zooveel mogelijk de Franschen verheffen en hun Béranger, hun Lamartine, hun Dumas beschavers en voorlichters van de wereld noemen!

Het is waar; maar zoolang ik student, dat is vrij en onafhankelijk, ben, zal ik er trotsch op

wezen, dat ik tot hetzelfde volk behoor als Vondel en Bilderdijk, dat ik *Nederlander* ben.

Vroeger was het tooneel een leerschool voor het volk; men vereerde er het goede, en het kwade werd er geschuwd; de natie werd er herinnerd aan haar eigen grootheid. Toen behoorde de acteur ook niet tot den verachten stand; men zag in hem iemand anders, dan een persoon, waarmee men zich kon vermaken. Maar toen waren de acteurs ook mannen van genie, ze hadden eerbied voor de kunst, die ze beoefenden, — tegenwoordig kunnen de meesten lezen, noch schrijven, en heeft de souffleur moeite genoeg hun de rollen te leeren.

Het is natuurlijk, dat zulke menschen hun rollen niet goed vervullen. Hoe wil men, dat een man uit de heffe des volks, die niet de minste ontwikkeling heeft genoten, andere personen met hun hartstogten zal voorstellen? Welk een bespottelijk gezicht is het niet, zoo iemand, met de houding en de gebaren van een onbeschaafde, in de kleding van een markies te zien steken — oppassers voor ridders en edellieden te zien spelen! Zij gevoelen zich vreemd in hun kostuum; ze behooren niet daar, waar ze zijn. Ze komen niet op, of hun gang — ze doen den mond niet open, of hun taal verraadt hen reeds!

In hun jeugd worden ze reeds bedorven. Indien er eenige goede aanleg zit in een kind, moet die dan niet verstikken door de voorbeelden, die ze dagelijks voor oogen hebben? Dat gevaar loopen

ze door menschen als de van der Grijp's, Soeter, Knijp, Lardé, Pronk enz. te zien spelen, die akelig, flauw, laf de woorden opzeggen, welke in het boekje staan geschreven voor de personen, die ze willen voorstellen. Het is ontverantwoordelijk, kinderen met hen voor het publiek te laten optreden. Daardoor leeren deze het tooneel niet hoogschatten als een instelling om het volk te ontwikkelen, maar als een geschikt middel om zonder veel moeite aan den kost te komen. Ze zullen eeuwig krukken blijven in de kunst. Een rol te vervullen (niet te verknoeijen) kost langdurige inspanning, kost veel moeite, kost studie. Deze kan en mag de auteur van een tooneelspel bij geen kind verwachten; het kan geen rol naar eisch vervullen. Het moest, indien het aanleg heeft, *onderwezen* worden in de kunst door mannen, zooals Peters, Driessens, Judels — door vrouwen, zooals mevr. Kleine. En dan, na veel oefening, zullen er jongelingen en meisjes op het tooneel komen, bij wie grondslagen zijn gelegd, waarop ze kunnen bouwen bij hun voorwaarts streven op de baan der kunst.

Snoek, Jelgerhuis, Wattier! bij u kwamen de Nederlanders om het goede te leeren; bij u zagen ze voorbeelden van hollandschen geest; bij u leerden ze de hollandsche deugden op prijs stellen, en de smetten, die onze natie aankleven, verachten. Maar toen leefden we ook in een tijd, waarin het jonge vaderland pas de Fransche boeijen had afge-

schud; toen gevoelde nog ieder Nederlander, wat en wie hij was, wat en wie hij worden konde en moest zijn. Toen vereerden we onze voorvaders en de afstammelingen van hen, die dit land eens hadden vrij gevochten. Wat wonder, dat het tooneel toen bloeide?... Wat wonder, dat het nu kwijnt?

Omstreeks tien jaren geleden is er een staatscommissie benoemd, om een rapport uit te brengen over den toestand van ons tooneel, en de middelen aan te wijzen tot verbetering. Uit het ingestelde onderzoek bleek, dat een conservatoire, zooals in de andere landen, voor ons tooneel moest worden opgericht. Maar helaas! de regering had de bezuinigingskoorts, en begreep, dat het geld wel voor iets anders kon gebruikt worden, dan tot het verbeteren van een middel tot louter vermaak.

Hoe, weet ze dan niet, dat juist het tooneel den grootsten invloed op het volk uitoefent? Bij de Grieken en de Romeinen vermogt men er alles door; Lodewijk XVI ging met de grootste zorg de stukken na, die in de schouwburgen gegeven werden.

In 1830 bragt de „Muette de Portici” de Belgische natie in beweging. Niets blijft langer in den mond des volks, dan een piquant refrein op het tooneel gezongen; en hoe ligt gaan dan ook de gedachten, in het refrein uitgedrukt, over op het volk!

Het tooneel is een van de grootste magten, die, wanneer zij door de regering worden verwaarloosd, medewerken tot de demoralisatie van het volk en tot de ondermijning van de krachten van den staat.

O! het is wel noodig, dat een stem zich verheft, om de blinddoek weg te rukken, die de natie voor de oogen gehouden wordt. En toch wordt er geen kreet van verontwaardiging gehoord; toch staan begaafde schrijvers en redenaars niet op, om hun volk te verlossen van de schande, onder het Fransche tooneel gebukt te gaan!

Welnu, medestudenten! In de maatschappij hebben wij gewacht, maar wij hebben niets gehoord; laat ons thans toonen, dat wij een beter, edeler gevoel hebben voor het ware, schoone en goede. Laat ons luide de verbastering van het tooneel bestrijden; misschien zal onze stem weêrklank vinden!

၂ မ မ ကျ

ရ ကော ၃ ကော ဘာ ယာ ယာ ယာ ယာ ယာ ယာ
ယာ ရ ကော ရ ကော ရ ကော ၃ ရ ကော ရ ကော
ရ ကော ရ ကော ရ ကော ရ ကော ရ ကော ရ ကော
ယာ ရ ကော ရ ကော ရ ကော ရ ကော ၃ ရ ကော ရ ကော

သံ ကော ရ ကော ရ ကော ရ ကော
ရ ကော ရ ကော ရ ကော ရ ကော
ယာ ရ ကော ရ ကော ရ ကော ရ ကော
ရ ကော ရ ကော ရ ကော ရ ကော
ယာ ရ ကော ရ ကော ရ ကော ရ ကော
ရ ကော ရ ကော ရ ကော ရ ကော

၁။ ဘာသာရေး အကျိုးအမြတ်
 ၂။ အကျိုးအမြတ်
 ၃။ အကျိုးအမြတ်
 ၄။ အကျိုးအမြတ်

|| မှာ မှာ မှာ ||

[illegible]

VARIA.

Varia.

Mon humeur vive et satirique
Ne manquera pas de pratique,
Car il n'y manque pas de fous.

REYNARD.

Eindexamen.

Ik zwerf gelijk een boot in het midden van de golven,
Geslingerd en geperst door voor- of tegenwind.

HOFDIJK.

Eindexamen 1858.

Un officier, qui porte la nouvelle,
Que la bataille est pour le lendemain.

Fables de la Fontaine.

Reorganisatie van de Delftsche Akademie.

'k Zal in uw verwachting lijden,
En getroost in 't lijden zijn.

BILDERDIJK.

Id.

Hopen wij, dat zoo ook de stormen van onzen
tijd onzen kinderen eene veilige haven bereiden!

KOETSVELD, *Suippers.*

Behoudslieden.

Nous avons tort peut-être, mais ensemble, et qu'est ce qui resserre l'amitié que des préjugés communs.

TÖPFFER.

Sjouwen.

Or les femmes donnent le ton à la société.

TÖPFFER.

Zekere bedreigingen.

Een bevel als waarvan gij spreekt, antwoordde de Witt, kan aan de Ruijter niet gegeven worden dan door de Algemeene Staten.

VAN LENNEP, *Vaderl. Geschiedenis*.**Uiting van Opinie.**

Silence Messieurs!

*Fransche school.***Intrigues onder jongelut.**

Or, même dans cette catégorie d'élite, qui semble placée sous une protection divine toute spéciale, que d'écueils à redouter!

CHARLES DE BERNARD.

Yes, there are some vipers that you warm, and they sting you afterwards

You know, whom I mean.

THACKERAY, *Vanity fair*.**Onderlinge taxatie.**

But neither did he drink, game, or riot, and he was therefore styled a milksop, a hypocrite and a sneak.

AINSWORTH, *the Spendthrift*.

Senaatsvergaderingen.

Mais suis-je seul ici?

TÖFFER.

Kommissaris van Politie te D. . . .

Quelque soin que l'on prenne de couvrir ses passions par des apparences de piété et d'honneur, elles paraissent toujours au travers de ces voiles.

DUC DE LA ROCHEFOUCAULD.

Gevoelen van een leeraar over studie!

Heureux celui qui s'amuse en faisant son devoir.

Historisch.

Responderen.

Wenn er auch mit dem Geiste die Dinge nicht durchschaut, so scheint er sie doch instinctartig zu ahnen.

HEINE.

Handteekenen, avondcollege.

Im lande der Chinesen
Bin ich niemals gewesen,
Doch hab einmal Ein gekannt,
Der hat einmal Ein gekannt,
Der war beinahe da gewesen.

HEINE.

Staathuishoudkunde.

La leçon du professeur est richesse.

Historisch.

Logische analyse.

C'est par cette raison que ceux, qui écrivent
comme ils parlent, quoiqu'ils parlent très bien,
écrivent mal.

BUFFON.

Bouwkunde.

Sinnreich bist du, die Sprache von fremden Wörtern
zu säubern,
Nun so sage doch Freund, wie man „pedant“ uns
verdeutscht.

SCHILLER.

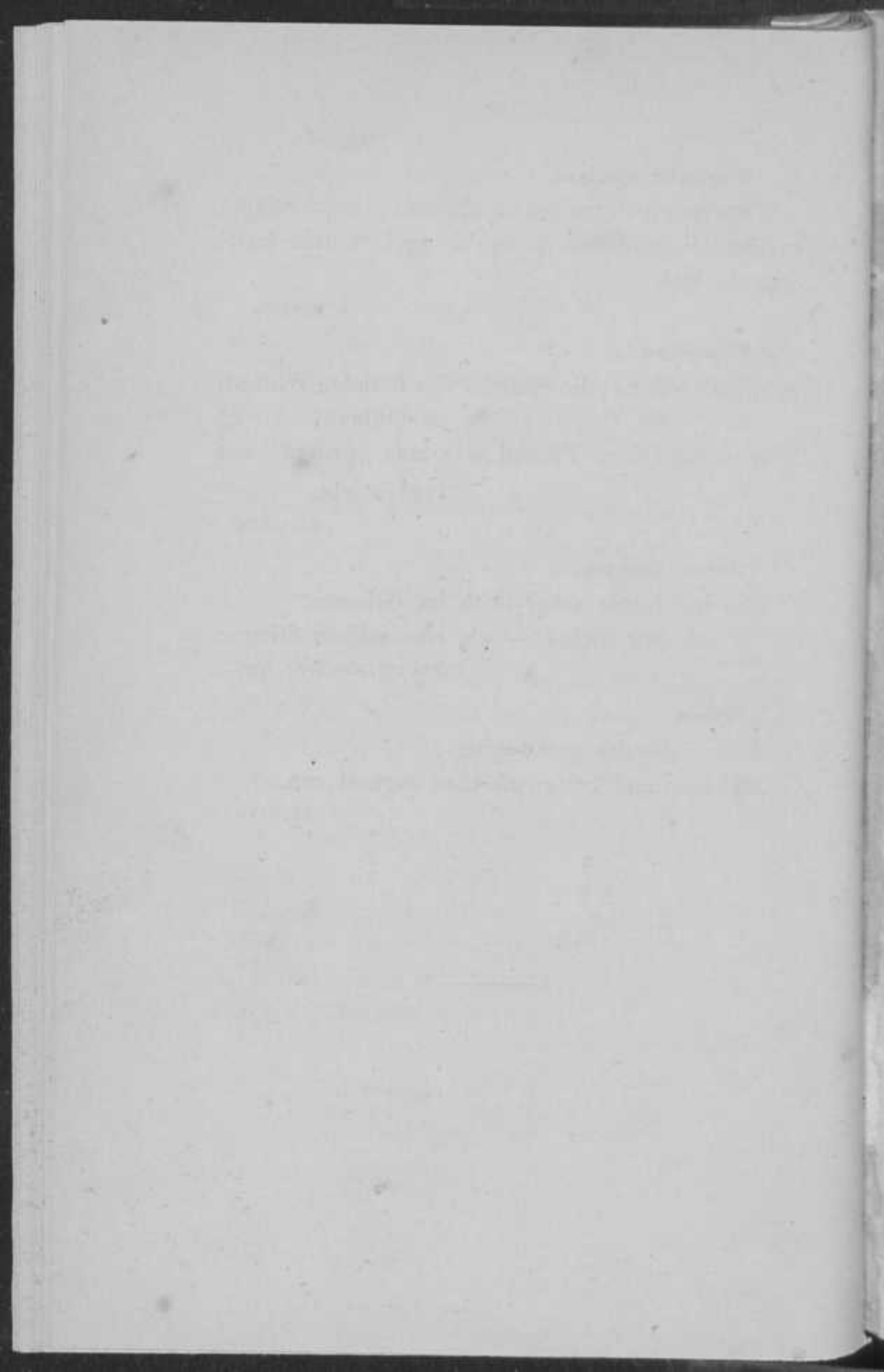
Zeker Slagter.

Ach die Natur schuf mich im Grimme,
Sie gab mir nichts — als eine schöne Stimme.

CLAUDIUS, *des Esels Trost.***Varia.**

Joking decides great things,
Stronger and better oft than earnest can.

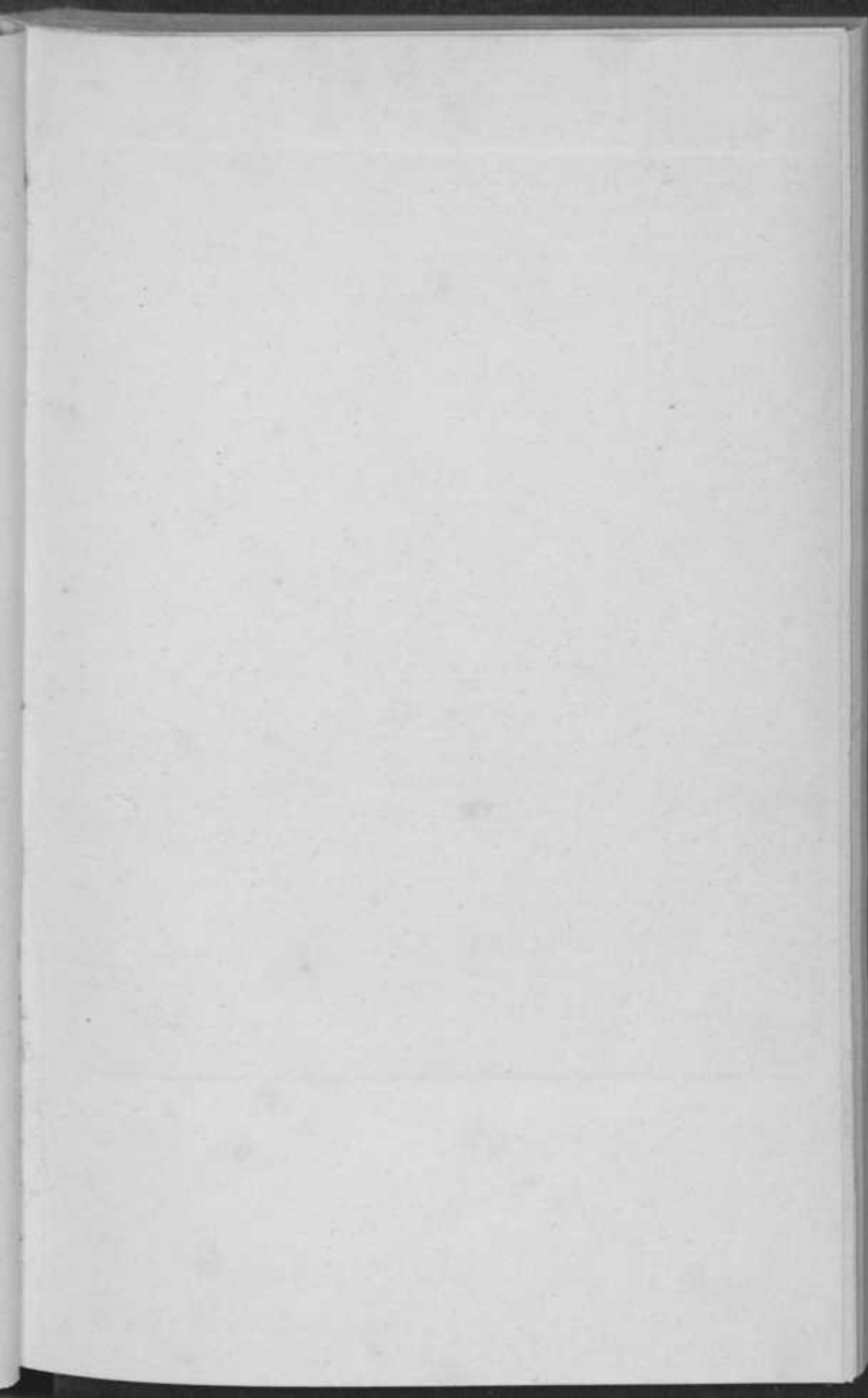
MILTON.

DELFTSCHE
STUDENTEN-ALMANAK.

WILLIAM

STODOLSKY - ALMA

Steijner

Delfische

OPEDIEËT PLEÏALTHEM

PRICE ET CAUTUS ERIS.

Krepper

STUDEN TEN ALMA MAT

2000-2001 van 2.000 naar 3.000

INSPICE ET CAUTUS ERIS.

